

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ & ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«Οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ την περίοδο 2012-2017 και οι
προοπτικές συμπόρευσης»**

Χρήστος Ρούκος

A.M.: 1116M020

Email: xrhstos_roukos@yahoo.com

Αθήνα, 2018

Τριμελής Επιτροπή:

Γεράσιμος Μοσχονάς, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπων)

Παναγιώτης Κουστένης, Διδάκτορας Πολιτικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Αθηνών

Στυλιανή Λαδή, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Χρήστος Ρούκος, 2018

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν την χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.

«Σε μια συμμαχία, πάντα ο ένας κάνει το άλογο και ο άλλος τον καβαλάρη»

- Όττο Φον Μπίσμαρκ

“Within an alliance, there is always a horse and a rider”

- Otto Von Bismarck, German Statesman

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε τις σχέσεις που διαμορφώθηκαν μεταξύ του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΡΙΖΑ την περίοδο 2012-2017 καθώς και τις προοπτικές που υπάρχουν για μια ενδεχόμενη συνεργασία των δύο χώρων, είτε σε κυβερνητικό είτε σε εκλογικό επίπεδο. Η οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα και η υιοθέτηση μνημονιακών μέτρων από τα μέσα του 2010, οι διπλές εκλογές του 2012 καθώς και η αυξανόμενη απογοήτευση και δυσαρέσκεια μεγάλου μέρους των πολιτών απέναντι στα δύο κραταιά κόμματα που κυβέρνησαν την χώρα σε όλη την διάρκεια της Μεταπολίτευσης, αποτέλεσαν παράγοντες που αναδιαμόρφωσαν το πολιτικό και κομματικό σκηνικό της Ελλάδας με αποτέλεσμα να καταστήσουν τις συνεργασίες μεταξύ των κομμάτων απαραίτητες και έως ένα βαθμό υποχρεωτικές ούτως ώστε να μπορέσει να σχηματιστεί μια σταθερή κυβέρνηση. Έτσι, τα τελευταία χρόνια, και ειδικά μετά την εκλογική άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ, όλο και περισσότερα στελέχη και των δύο χώρων εκφράζουν δημόσια τις απόψεις τους για τις σχέσεις που επικρατούν μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ καθώς και για το εάν υπάρχουν προοπτικές για μια συμπόρευση και συνεργασία σε κυβερνητικό επίπεδο. Μέσα από τις ομιλίες των βουλευτών καθώς και των προέδρων των δυο κομμάτων στην Βουλή, τις ανακοινώσεις και τα σχόλια που εξέδωσαν τα Γραφεία Τύπου τους, τα άρθρα και τις αναρτήσεις τους στα ΜΚΔ καθώς και από την παρουσίαση απόψεων σημαντικών ακαδημαϊκών και πρώην στελεχών και των δύο χώρων, θα γίνει μια προσπάθεια να παρουσιαστεί το πώς αντιλαμβάνεται αλλά και το πώς ορίζει ο ένας χώρος τον άλλον και εν τέλει, το αν υπάρχουν όλες εκείνες οι προϋποθέσεις που επισημαίνονται και από τα δύο κόμματα για να καταστεί εφικτή μια πιθανή συνεργασία μεταξύ τους. Συμπερασματικά, μέσα από την ανάλυση του υλικού που αναφέραμε, καταλήγουμε στο ότι οι σχέσεις μεταξύ των δύο χώρων είναι εξαιρετικά εχθρικές και ως εκ τούτου δεν φαίνεται προς το παρόν πιθανή μια κυβερνητική ή γενικότερη συνεργασία ανάμεσα στα δύο αυτά κόμματα.

Λέξεις – κλειδιά: ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ, συνεργασία, συμπόρευση, σχέσεις κομμάτων

ABSTRACT

In the present thesis we will try to investigate the relations formed between Panhellenic Socialist Movement (PASOK) and Coalition of Radical Left (SYRIZA), from 2012 to 2017, as well as the prospects that exist for a potential collaboration between the two sides, whether at governmental or at electoral level. The economic crisis that struck Greece and the adoption of memorandum measures since mid-2010, the twin elections of 2012 as well as the growing disappointment and dissatisfaction of a large part of the citizens against the two strong parties that ruled the country throughout the Transition (Metapolitefsi), were factors that reformed the political and party scene of Greece, making inter-party cooperation necessary and, to a certain extent, mandatory, so that a stable government can be formed. Thus, in recent years, and especially after the electoral rise of SYRIZA, more and more executives of both parties publicly express their views on the relations between PASOK and SYRIZA as well as whether there are prospects for collaboration and cooperation at governmental level. Through the speeches of the deputies and the presidents of the two parties in the Hellenic Parliament, the announcements and the comments issued by their Press Offices, their articles and their posts at social media as well as from the presentation of views of important academics and former executives of both sides, an effort will be made to present how they perceive each other, but also how the one side defines the other, and ultimately, whether there are all those conditions that are flagged by both parties to make feasible a likely collaboration between them. In conclusion, through the analysis of the material we mentioned, we end up that the relations between the two parties are extremely hostile and therefore no governmental or general cooperation between these two parties seems to be possible for the moment.

Keywords: PASOK, SYRIZA, cooperation, collaboration, party relations

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	10
2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	14
3. ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	15
4. ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ.....	18
1.1. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ: 2012-2014.....	18
1.2 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ: 2015-2017	20
1.3. ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ.....	22
1.4. ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΣΠΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ.....	29
2.1. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΔΗΣΟ.....	29
2.2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΣΥ	31
2.3. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΑΛΛΑΓΗΣ.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΑΝΑΡΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΚΔ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ	37
3.1. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ	37
3.2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ FACEBOOK ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ	40
3.3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ TWITTER ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ.....	47
4.1. Ο ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ (2012-2014)	47
4.2. Ο ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ (2015-2017)	53
4.3. ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΣΥΡΙΖΑ.....	57
4.4. Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΝΔ-ΠΑΣΟΚ	60
4.5. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ ΣΤΟ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΜΚΔ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ	65
5.1. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ...	65
5.2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ FACEBOOK ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ	73
5.3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ TWITTER ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΩΗΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ	81
6.1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΩΝ	81
6.2. ΑΠΟΨΕΙΣ ΠΡΩΗΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ..	87
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	98
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	116

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΝΕΛ	Ανεξάρτητοι Έλληνες
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΗΣΥ	Δημοκρατική Συμπράταξη
ΔΗΜΑΡ	Δημοκρατική Αριστερά
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΔΕΜ	Ένωση Δημοκρατικής Εθνικής Μεταρρύθμισης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΑ-ΒΠΑ	Ευρωπαϊκή Ενωτική Αριστερά - Βόρεια Πράσινη Αριστερά
Ελιά-ΔΗΠΑ	Ελιά – Δημοκρατική Παράταξη
ΕΝΦΙΑ	Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων
ΕΣΚ	Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα
ΚΕΑ	Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς
ΚΙΔΗΣΟ	Κίνημα Δημοκρατών Σοσιαλιστών

ΚΚΕ	Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας
ΛΑΟΣ	Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός
ΜΚΔ	Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΝΔ	Νέα Δημοκρατία
ΝΕΡΙΤ	Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση
ΠΑΜΑΚ	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
ΠΑΣΟΚ	Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα
ΠτΔ	Πρόεδρος της Δημοκρατίας
ΣΥΡΙΖΑ	Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η παρούσα διπλωματική εργασία, με τίτλο «Οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ την περίοδο 2012-2017 και οι προοπτικές συμπόρευσης» εκπονείται στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου και έχει ως στόχο να παρουσιάσει την αντίληψη του ενός κόμματος για το άλλο, καθώς και να καταγράψει τα σημεία εκείνα στα οποία διαφαίνονται σημάδια σύγκλισης μεταξύ των δύο αυτών χώρων. Σημείο εκκίνησης για την συγκεκριμένη διπλωματική εργασία συνιστά η θέση πως ο ΣΥΡΙΖΑ και το ΠΑΣΟΚ αποτελούν δύο όμορους κομματικούς φορείς με αρκετά κοινά χαρακτηριστικά αλλά και με βασικές ιδεολογικές διαφορές. Το ΠΑΣΟΚ αποτελεί ένα κόμμα που κινείται στο κεντροαριστερό πολιτικό φάσμα. Ως Κεντροαριστερά ή αλλιώς Σοσιαλδημοκρατία¹ στην παρούσα εργασία θα εννοιολογήσουμε το πολιτικό ρεύμα ή την πολιτική οικογένεια που περιλαμβάνει τα κόμματα τα οποία βρίσκονται στον ενδιάμεσο χώρο του νέου δικομματισμού που αναδύθηκε μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και ΝΔ μετά τις βουλευτικές εκλογές του 2012. Όσον αφορά τον ΣΥΡΙΖΑ, είναι ένα κόμμα που ανήκει στα κόμματα της Ριζοσπαστικής Αριστεράς. Ως τέτοια στην παρούσα εργασία θα ορίσουμε «τα κόμματα που βρίσκονται στα αριστερά της Σοσιαλδημοκρατίας, τα οποία απορρίπτουν την υποκείμενη κοινωνικοοικονομική δομή του σύγχρονου καπιταλισμού, καθώς και τις αξίες και τις πρακτικές του ενώ παράλληλα είναι υπέρ ενός εναλλακτικού οικονομικού και κοινωνικού σχεδιασμού το οποίο περιλαμβάνει μια μεγάλη αναδιανομή των πόρων από τις υπάρχουσες κοινωνικές και πολιτικές ελίτ».²

Στον ακαδημαϊκό χώρο υπάρχουν πολλές έρευνες και διατριβές σχετικά με το ΠΑΣΟΚ αλλά ελάχιστες για τον ΣΥΡΙΖΑ ενώ μελέτες που αφορούν τις μεταξύ τους σχέσεις δεν υπάρχουν καθόλου. Το κενό αυτό φιλοδοξεί να καλύψει η παρούσα

¹ Στην εργασία μας οι όροι «Κεντροαριστερά» και «Σοσιαλδημοκρατία» είναι ταυτόσημοι αφού ο πρώτος υποδηλώνει την τοποθέτηση του δεύτερου στον άξονα Αριστερά-Δεξιά του πολιτικού φάσματος.

² Yiannos Katsourides, *Radical Left Parties in Government: The Case of SYRIZA and AKEL*, Palgrave Macmillan 2016, σελ. 4.

διπλωματική εργασία. Βασικός και κύριος στόχος της εργασίας μας είναι η απόπειρα απάντησης στο εξής ερώτημα: *Υπάρχουν προοπτικές κυβερνητικής ή και γενικότερης συνεργασίας του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ;* Με τον όρο *συνεργασία* αναφερόμαστε στη παρούσα μελέτη στην χάραξη και την εφαρμογή εκλογικών στρατηγικών. Εφόσον η απάντηση στο κεντρικό ερευνητικό ερώτημα είναι καταφατική, συνεχίζουμε με την προσπάθεια προσδιορισμού των προϋποθέσεων και των χαρακτηριστικών αυτής της καταγραφόμενης σύγκλισης. Στην περίπτωση που η απάντηση είναι αρνητική θα συνεχίσουμε με την παρουσίαση των αποκλίσεων μεταξύ των δύο χώρων καθώς και των παραγόντων που δεν ευνοούν μια τέτοια σύμπραξη. Η ανάγκη διατύπωσης του συγκεκριμένου ερευνητικού ερωτήματος θεωρούμε πως προκύπτει από την ύπαρξη σημαντικού αριθμού περιπτώσεων όπου μια τέτοια συνεργασία είτε πραγματοποιήθηκε, είτε καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια για να πραγματοποιηθεί, είτε φαίνεται να δημιουργούνται σταδιακά οι προϋποθέσεις για μια τέτοια εξέλιξη. Στη πρώτη περίπτωση ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση της Πορτογαλίας όπου το κόμμα της ριζοσπαστικής αριστεράς στηρίζει την κυβέρνηση μειοψηφίας που σχημάτισε το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Στη δεύτερη περίπτωση μπορεί να αναφερθεί η ανεπιτυχής προσπάθεια για μια ανάλογη συνεργασία στην Ισπανία. Στην τρίτη και τελευταία περίπτωση, ανήκουν οι διεργασίες που γίνονται το τελευταίο χρονικό διάστημα στην Ελλάδα όπου ο διάλογος για πιθανή συνεργασία μεταξύ των δύο κομμάτων είναι ανοιχτός και γόνιμος.

Για να αναδείξουμε καλύτερα τις σχέσεις που διέπουν τα κόμματα που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία, αλλά και για να κατανοήσουμε τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις μεταξύ τους σχέσεις προβαίνουμε στην υιοθέτηση συγκεκριμένων θεσμικών και ιστορικών πλαισίων. Οι Olsen, Hough και Koss³ προτείνουν τέσσερις ομάδες παραγόντων που θα μας βοηθήσουν στη συγκεκριμένη πλαισίωση: πρώτον, οι θεσμικοί παράγοντες μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται το εκλογικό σύστημα, οι θεσμικές παραδόσεις, οι κοινοβουλευτικοί κανόνες και οι κοινοβουλευτικές διαδικασίες, δηλαδή οι παράγοντες που διαμορφώνουν κίνητρα και βοηθούν τα κόμματα να πλαισιώσουν τις επιλογές τους αφού έχουν καθορίσει τους στόχους τους· δεύτερον, το κομματικό σύστημα και τα χαρακτηριστικά του κομματικού ανταγωνισμού, τα οποία μπορεί να καθορίζονται από τις

³ Jonathan Olsen, Dan Hough and Michael Koss, *Left Parties in National Governments*, Palgrave 2010, σελ. 9-11.

κοινωνικοπολιτικές διαιρετικές τομές, από τις χωρικές διαστάσεις του ανταγωνισμού και από το ιστορικό των σχέσεων μεταξύ των κομμάτων· τρίτον, η εσωτερική δυναμική των κομμάτων, δηλαδή η οργανωτική τους δομή, η ηγεσία τους, ο εσωτερικός συσχετισμός δύναμης μεταξύ ηγεσίας, μεσαίων στελεχών και βάσης καθώς και η ύπαρξη ή μη εσωκομματικών τάσεων και υποτάσεων και τέλος, τέταρτον, οι παράγοντες που σχετίζονται με την εξωτερική ή εσωτερική κατάσταση του πολιτικού συστήματος που αντανακλούν την εκάστοτε συγκυρία και περιλαμβάνουν από «εξωτερικά σοκ» (εκλογικά ή άλλα) μέχρι την κατάσταση στην οποία βρίσκεται τόσο η παγκόσμια όσο και η εθνική οικονομία.

Ένας παράγοντας, επομένως, που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την σχέση μεταξύ των δύο χώρων είναι ο παράγοντας της οικονομικής κατάστασης που επικρατεί τόσο στην Ελλάδα όσο και στον κόσμο. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό αυτός ο παράγοντας έχει άμεση επιρροή στο πολιτικό και κομματικό σύστημα της Ελλάδας. Η οικονομική κρίση που χτύπησε την Ελλάδα από το 2009-2010 και μετά είχε ως συνέπεια την εκλογική αποδυνάμωση του ΠΑΣΟΚ και την αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης χωρίς την συνεργασία με κάποιο άλλο κόμμα. Οι διπλές εκλογές του 2012 αποτέλεσαν τομή για τα εκλογικά και πολιτικά δεδομένα της Μεταπολίτευσης τόσο για τα κεντροαριστερά κόμματα όσο και για τον ΣΥΡΙΖΑ. Η εκλογική καθίζηση του ΠΑΣΟΚ σε αυτές τις εκλογικές αναμετρήσεις, σήμανε την αρχή μιας περιόδου έντονης εσωστρέφειας για τον χώρο της Κεντροαριστεράς. Το ΠΑΣΟΚ, ως ο ισχυρότερος πυλώνας αυτού του χώρου, είδε τα ποσοστά του να πέφτουν από το 43,92% των βουλευτικών εκλογών του 2009 στο 13,18% στις εκλογές του Μαΐου και στο 12,28% στις εκλογές του Ιουνίου του 2012. Αυτά τα άσχημα για το ΠΑΣΟΚ εκλογικά αποτελέσματα των διπλών εκλογών του 2012 θα σηματοδοτήσουν αφενός, μια πρωτοφανή για τα δεδομένα του κόμματος εσωτερική κρίση και αφετέρου, θα ανατρέψουν την υπάρχουσα σχέση της Κεντροαριστεράς με τα κόμματα που βρίσκονται στα αριστερά της, μια σχέση που από το 1977 μέχρι και το 2012 παρέμενε αδιατάρακτη. Η κομματική αποευθυγράμμιση που προέκυψε μετά τις διπλές εκλογές του 2012 θα διαταράξει τις σχέσεις των κεντροαριστερών κομμάτων με τον ΣΥΡΙΖΑ καθώς ο τελευταίος απευθύνεται στους πρώτους από θέση ισχύος πλέον. Με την εκλογική αυτή αναρρίχηση του ΣΥΡΙΖΑ (16,8% τον Μάιο και 26,9% τον Ιούνιο του 2012) ο κομματικός ανταγωνισμός θα προσλάβει νέες διαστάσεις και θα επιτρέψει στον ΣΥΡΙΖΑ να γίνει «ο κυρίαρχος του παιχνιδιού» αλλά και να έχει την πρωτοβουλία των

κινήσεων. Αυτός ο κύκλος θα ολοκληρωθεί το 2015 όταν, τόσο στις βουλευτικές εκλογές του Ιανουαρίου όσο και στις αντίστοιχες του Σεπτεμβρίου, ο ΣΥΡΙΖΑ θα σχηματίσει κυβέρνηση μαζί με τους ΑΝΕΛ.⁴

Με βάση όσα έχουμε αναφέρει ήδη μπορούμε να πούμε ότι οι σχέσεις μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ είναι αρκετά έντονες και σε ένα μεγάλο βαθμό ανταγωνιστικές. Ωστόσο, για να φανεί καλύτερα αυτή η αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο κομμάτων που είναι ιδεολογικά «συγγενή», θα καταφύγουμε στην υπόθεση των ιδεολογικών οικογενειών.⁵ Με βάση αυτήν την υπόθεση, τα κόμματα είναι πιο ευαίσθητα απέναντι στις αλλαγές πολιτικής των κομμάτων που ανήκουν στην ίδια ιδεολογική οικογένεια σε σχέση με εκείνες που προέρχονται από άλλα κόμματα του κομματικού συστήματος. Επίσης, εδώ πρέπει να αναφέρουμε πως και τα δύο κόμματα, τουλάχιστον θεωρητικά, ανταγωνίζονται μεταξύ τους για να εξασφαλίσουν την εκλογική εύνοια των ψηφοφόρων που προέρχονται από την ίδια κοινωνική τάξη. Βέβαια, το ΠΑΣΟΚ μέχρι και το 2012, αποτελούσε ένα μεγάλο πολυσυλλεκτικό κόμμα, ένα «κόμμα του κατεστημένου» που ερχόταν όλο και πιο κοντά προς το κέντρο του άξονα Αριστερά – Δεξιά, έχοντας έτσι μεγαλύτερη σύγκλιση με την κεντροδεξιά, γεγονός που οδήγησε και στην απώλεια της παραδοσιακά ισχυρής ιδεολογικής ταυτότητάς του. Αντίθετα, ο ΣΥΡΙΖΑ μέχρι και το 2012 ήταν ένα μικρό κόμμα, προσανατολισμένο στην προστασία και την προαγωγή των συμφερόντων της εργατικής τάξης και των στρωμάτων που υποστήριζαν την προστασία του κράτους πρόνοιας αλλά και στην αντιπροσώπευση της ιδεολογίας των οπαδών του. Τέλος, η σταδιακή απομάκρυνση του ΠΑΣΟΚ από κεϋνσιανές πολιτικές και η υιοθέτηση «νεοφιλελεύθερων» πολιτικών επιλογών οδήγησε στη δημιουργία ενός «κενού αντιπροσώπευσης»⁶ το οποίο έσπευσε να καλύψει ο ΣΥΡΙΖΑ.

⁴ Στο Παράρτημα παρουσιάζουμε ένα διάγραμμα που απεικονίζει την διαχρονική εξέλιξη της εκλογικής δύναμης των κοινοβουλευτικών κομμάτων που είχαν σταθερή παρουσία στο Ελληνικό Κοινοβούλιο από το 1996 μέχρι και το 2015. Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 1, σελ. 141.

⁵ James Adams and Zeyner Somer – Topcu, *Policy Adjustment by Parties in Response to Rival Parties' Policy Shifts: Spatial Theory and the Dynamics of Party Competition in Twenty-Five Post-War Democracies*, British Journal of Political Science 2009, 39, σελ. 825-846.

⁶ Ashley Lavelle, *The Death of Social Democracy: Political Consequences for the 21st Century*, Ashgate 2008, σελ. 42, και David Patton, *Germany's Left party, PDS and the "Vacuum Thesis": From Regional Milieu Party to Left Alternative?*, Journal of Communist Studies and Transition Politics 2006, 22, 2, σελ. 206-227.

2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Έχοντας ήδη διατυπώσει το θεωρητικό πλαίσιο γύρω από το οποίο θα κινηθεί η διπλωματική μας εργασία, προβαίνουμε στην διατύπωση των εξής ερευνητικών ερωτημάτων: Υπάρχουν προοπτικές συμπόρευσης ή ευρύτερης συνεργασίας των δύο κομμάτων; Σε ποια νομοσχέδια ψήφισαν υπέρ και κατά τα δύο αυτά κόμματα όταν ήταν στην αντιπολίτευση; Ποιες είναι οι συμμαχίες που επιλέγει το κάθε κόμμα να κάνει όταν καλείται να κυβερνήσει και με βάση ποια κριτήρια τις κάνει; Σε ποιο στάδιο βρίσκονται οι σχέσεις των δύο κομμάτων στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο (ΕΣΚ/ΕΕΑ-ΒΠΑ); Πως διαμορφώνεται η «εικόνα του αντιπάλου» και από τις δύο πλευρές; Μειώνει η υιοθέτηση μνημονιακών μέτρων από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ τις αποστάσεις και τις διαφορές μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ-ΔΗΣΥ; Πως επηρεάζει το εκλογικό σύστημα την ανάγκη συνεργασίας των κομμάτων για τον σχηματισμό κυβέρνησης; Ποια τακτική και ποια στρατηγική υιοθετείται από τον κάθε χώρο για την αντιμετώπιση του άλλου; Ποια είναι η στάση της ΔΗΣΥ απέναντι σε νομοσχέδια που έχουν να κάνουν με τα ανθρώπινα δικαιώματα; Πως και προς ποια κατεύθυνση επηρεάζονται οι σχέσεις των δύο κομμάτων από τα σχόλια, τις δημόσιες τοποθετήσεις και τις αναρτήσεις των στελεχών τους στα ΜΚΔ; Με βάση τα συγκεκριμένα ερωτήματα θα γίνει μια προσπάθεια να αποκρυσταλλωθεί καλύτερα η αντίληψη του ενός κόμματος για το άλλο την περίοδο 2012-2017 καθώς και να εντοπιστούν όλα εκείνα τα σημεία που οδηγούν προς μια πιθανή κυβερνητική ή και γενικότερη συνεργασία ή προς μια όξυνση της αντιπαράθεσης μεταξύ τους.

Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά θα προκύψουν μέσα από την ανάλυση και την σύνθεση του υλικού που επιλέχθηκε να ερευνηθεί για τις ανάγκες της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

3. ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για να απαντήσουμε στα ερωτήματα τα οποία έχουμε ήδη θέσει, αποφασίσαμε να ερευνήσουμε το παρακάτω υλικό και από τις δύο πλευρές:

- Ομιλίες των πολιτικών αρχηγών καθώς και διάφορων βουλευτών των κομμάτων στη Βουλή των Ελλήνων την περίοδο 2012-2017.
- Επίσημες αποφάσεις κομμάτων που δίνονται στη δημοσιότητα από τα Γραφεία Τύπου τους.
- Άρθρα, δηλώσεις, σχόλια και δημόσιες τοποθετήσεις της ηγεσίας καθώς και των στελεχών των δύο χώρων.
- Αναρτήσεις στελεχών και προέδρων των κομμάτων που έγιναν στους επίσημους λογαριασμούς τους στα ΜΚΔ (κυρίως στο Facebook και το Twitter).
- Άρθρα και απόψεις για το θέμα που εξετάζεται στην παρούσα εργασία από ακαδημαϊκούς, επιστήμονες, καθηγητές πανεπιστημίων καθώς και από πρώην στελέχη και των δύο χώρων.

Σκοπός της εργασίας είναι να εντοπιστούν σημεία σύγκλισης αλλά και απόκλισης των δυο χώρων -της ΔΗΣΥ και του ΣΥΡΙΖΑ- καθώς και να παρουσιαστεί η εικόνα που έχουν για τον ΣΥΡΙΖΑ κυρίως το ΠΑΣΟΚ αλλά και τα υπόλοιπα κόμματα που κινούνται γύρω από τον χώρο της Κεντροαριστεράς (ΔΗΜΑΡ, ΚΙΔΗΣΟ). Ακόμα, θα διερευνηθούν οι τάσεις που διαμορφώνονται μέσα στα κόμματα αυτά για να διαπιστωθεί ποια στελέχη είναι πιο κοντά στο ΣΥΡΙΖΑ και ποια όχι, οι συνέπειες που είχαν στο κομματικό σύστημα της χώρας αφενός, η οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα από το 2009-2010 και αφετέρου, η υιοθέτηση μνημονιακών πολιτικών από τα κόμματα που κυβέρνησαν αυτήν την περίοδο και τέλος, οι προοπτικές που υπάρχουν για ενδεχόμενη σύμπλευση των δύο αυτών χώρων και για συνεργασία τους σε κυβερνητικό επίπεδο.

4. ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η περίοδος που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία ξεκινάει από τις αρχές του 2012 και φτάνει μέχρι και τα τέλη του 2017. Για να γίνουν πιο κατανοητά στον αναγνώστη τα σημεία σύγκλισης αλλά και απόκλισης των δύο κομμάτων τις σχέσεις των οποίων επιλέξαμε να ερευνήσουμε, κρίνουμε σκόπιμο να χωρίσουμε την συγκεκριμένη περίοδο μελέτης σε δύο υποπεριόδους: στην πρώτη υποπερίοδο, που ξεκινάει στις αρχές του 2012 και τελειώνει λίγο πριν τις βουλευτικές εκλογές του Ιανουαρίου του 2015, το ΠΑΣΟΚ αποτελεί ένα κόμμα που στηρίζει μια κυβέρνηση με κορμό την ΝΔ, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ, έχοντας καταγράψει μεγάλη άνοδο στα εκλογικά του ποσοστά, έχει πλέον τον ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Στη δεύτερη υποπερίοδο, μετά τις εκλογές ης 25^{ης} Ιανουαρίου και μέχρι τα τέλη του 2017, οι ρόλοι αντιστρέφονται και ο ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί πλέον το κύριο κυβερνητικό κόμμα αφού κατάφερε μετά τις εκλογές να σχηματίσει κυβέρνηση συνεργασίας με τους ΑΝΕΛ ενώ το ΠΑΣΟΚ, που πλέον μαζί με την ΔΗΜΑΡ έχουν δημιουργήσει την ΔΗΣΥ, περιορίζεται στο ρόλο της ελάσσονος αντιπολίτευσης. Στις συγκεκριμένες υποπεριόδους θα αναδειχθούν οι διάφορες προσεγγίσεις και τάσεις, ή και υποτάσεις, που δημιουργήθηκαν εντός των συγκεκριμένων κομμάτων, καθώς και το πότε οι συγκεκριμένες τάσεις εμφανίζονται, ενώ θα γίνουν και αναφορές στα σημεία εκείνα που προκύπτουν συγκλίσεις και αποκλίσεις μεταξύ των δύο χώρων.

Η παρούσα μελέτη χωρίζεται σε 6 κεφάλαια από τα οποία στο πρώτο, θα παρουσιαστεί η περίπτωση του ΠΑΣΟΚ τόσο την περίοδο που αποτελούσε κυβερνητικό κόμμα (2012-2014) όσο και την περίοδο που ανήκε στα κόμματα της αντιπολίτευσης (2015-2017), οι τάσεις που διαμορφώθηκαν στο εσωτερικό του κόμματος καθώς και η στήριξη που παρείχε ή δεν παρείχε στα νομοσχέδια της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Στο δεύτερο κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν οι περιπτώσεις του ΚΙΔΗΣΟ, της ΔΗΣΥ και του Κινήματος Αλλαγής, ενώ στο τρίτο θα γίνουν αναφορές στην αρθρογραφία, τις δημόσιες παρεμβάσεις και τις αναρτήσεις στο Facebook και το Twitter σημαντικών στελεχών του Κεντροαριστερού χώρου. Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας, θα παρουσιαστεί η περίπτωση του ΣΥΡΙΖΑ από τις αρχές του 2012 μέχρι και τα τέλη του 2017, οι εσωκομματικές του τάσεις καθώς και οι σχέσεις που διαμορφώθηκαν μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ στο Ευρωκοινοβούλιο. Στο πέμπτο κεφάλαιο, θα γίνουν αναφορές σε άρθρα, καθώς και αναρτήσεις της ηγεσίας

και των στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ στα ΜΚΔ, ενώ στο έκτο, και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, θα προβούμε σε μια επισκόπηση των απόψεων διάφορων ακαδημαϊκών, καθηγητών πανεπιστημίων και πρώην στελεχών που προέρχονται και από τους δύο χώρους τους οποίους εξετάζουμε σχετικά με τις προοπτικές που υπάρχουν για συνεργασία μεταξύ της ΔΗΣΥ και του ΣΥΡΙΖΑ. Η εργασία θα ολοκληρωθεί με την παρουσίαση συμπερασμάτων που προέκυψαν από την σύνθεση των επιμέρους κεφαλαίων ενώ στο παράρτημα θα παρουσιαστούν με την μορφή εικόνων οι αναρτήσεις από τα ΜΚΔ που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία. Τέλος, μέχρι την στιγμή που συγγράφεται η εργασία, δεν υπάρχει κάποια άλλη αντίστοιχη μελέτη σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Το γεγονός αυτό καθιστά το εγχείρημά μας αρκετά δύσκολο, κυρίως λόγω της έλλειψης υλικού προς διερεύνηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

1.1. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ: 2012-2014

Στις αρχές του 2012, και συγκεκριμένα τον Μάρτιο, υπήρξε αλλαγή ηγεσίας στο ΠΑΣΟΚ. Τον Γ. Α. Παπανδρέου διαδέχεται ο Ε. Βενιζέλος, ο οποίος υπήρξε και ο μόνος υποψήφιος για το αξίωμα του προέδρου του κόμματος καθώς μόνο εκείνος κατάφερε να συγκεντρώσει τον απαραίτητο αριθμό υπογραφών βάσει του καταστατικού. Ήδη από την πρώτη του ομιλία στη Βουλή ως πρόεδρος του κόμματος, τον Απρίλιο του 2012, έδωσε το στίγμα για μια σκληρή αντιπαράθεση με τον ΣΥΡΙΖΑ καθώς του καταλόγισε «δημαγωγία», «τυφλές κι αδιέξοδες απόψεις» και το ότι δεν έχει «καμία πρόταση εξουσίας» εντάσσοντας τον έτσι σε μια «πρόταση πολιτικού συνδικαλισμού».⁷ Ένα μήνα αργότερα, και λίγο μετά τις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου του 2012, ο Ε. Βενιζέλος προτείνει, για να μην οδηγηθεί η χώρα σε ακυβερνησία, την συμμετοχή του ΣΥΡΙΖΑ σε κυβέρνηση συνεργασίας των φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων ή εάν το ήθελε ο ίδιος ο Αλέξης Τσίπρας, Πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, το ΠΑΣΟΚ θα στήριζε κυβέρνηση της Αριστεράς με εγγύηση την διασφάλιση της θέσης της Ελλάδας μέσα στο Ευρώ.⁸

Μετά και τις εκλογές του Ιουνίου του 2012 και τον σχηματισμό κυβέρνησης από ΝΔ, ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ, ο Ε. Βενιζέλος σε ομιλία του για τις προγραμματικές δηλώσεις της νέας κυβέρνησης στη Βουλή, κατηγορεί τον ΣΥΡΙΖΑ για «υπονόμευση της κυβέρνησης σε όλους τους τομείς», καθώς και για «καιροφυλαξία για αποτυχία της κυβέρνησης αλλά και της χώρας εν γένει» ενώ συνεχίζει τις κατηγορίες για «δημαγωγία» και «λαϊκισμό».⁹ Στο τέλος του 2012, οι επιθέσεις κατά του ΣΥΡΙΖΑ κορυφώνονται με αναφορές για «πολιτική επένδυσή του στο θάνατο της χώρας», για «επένδυση στην καταστροφή και στο αδιέξοδο» ενώ συγκεκριμένα αναφέρει ο Ε.

⁷Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ., στη Βουλή, 10/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2t1nLer>, 27:06-27:34, Επίσκεψη: 20/12/2017.

⁸Ομιλία Ε. Βενιζέλου στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑ.ΣΟ.Κ., 10/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tdxVNm>, 08:40-09:06, Επίσκεψη: 20/12/2017.

⁹Ομιλία Ε. Βενιζέλου στη Βουλή κατά τη συζήτηση επί των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης, 07/07/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2VPo9U>, 02:05-03:00, 20:38-20:41, Επίσκεψη: 20/12/2017.

Βενιζέλος ότι «ο ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί εκλογικό όχημα για τους ψηφοφόρους που ήθελαν να τιμωρήσουν το ΠΑΣΟΚ για διάφορους λόγους» και ότι «δεν έχει καμία αντιπρόταση πλην του χάους και της καταστροφής της χώρας».¹⁰ Σε μια άλλη ομιλία του αναφέρει πως «ο ΣΥΡΙΖΑ είναι η φωνή του παρελθόντος, του εθνικού διχασμού, της συντηρητικής οπισθοφυλακής και του αδιεξόδου».¹¹

Στις αρχές του 2013, ο Ε. Βενιζέλος αναφέρει πως «κατεξοχήν πολιτικός αντίπαλος του ΣΥΡΙΖΑ» είναι ο ίδιος ενώ συνεχίζει λέγοντας πως ο ΣΥΡΙΖΑ «παραπαίει ανάμεσα στις παλιές αριστερίστικες πρακτικές των συνιστώσών και τις πιο αρνητικές όψεις του συμβατικού παλαιοκομματισμού».¹² Στα μέσα του χρόνου, γίνεται λόγος από τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ για «διαφορετική γλώσσα του ΣΥΡΙΖΑ κάθε φορά: άλλες φορές είναι πιο αριστερός ενώ άλλες πιο συστημικός, μετριοπαθής, θεσμικός». Τέλος, αναφέρει πως «ο ΣΥΡΙΖΑ επενδύει στο τέλος του κόσμου και στην καταστροφή της χώρας για να δικαιωθεί πολιτικά», ενώ καλλιεργεί «συνθήκες πολιτικού διχασμού» κάτι που τον κάνει να μην ενεργεί «ως αντίπαλος αλλά ως εχθρός».¹³ Στο τέλος του έτους, σε ομιλία του στην ολομέλεια της Βουλής, ο Ε. Βενιζέλος υποστηρίζει πως «έχει χαθεί κάθε δυνατότητα συνεννόησης και κάθε περιθώριο συναίνεσης με τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης [και συγκεκριμένα με τον ΣΥΡΙΖΑ] επειδή δεν υπάρχει καμία αίσθηση ευθύνης» από την δική τους πλευρά.¹⁴

Τον Ιούλιο του 2014, σε εισήγησή του στη συνεδρίαση του πολιτικού συμβουλίου του ΠΑΣΟΚ, ο Ε. Βενιζέλος αναφέρει πως ο ΣΥΡΙΖΑ έχει μια «συντεχνιακή αντίληψη περί πολιτικής» ενώ «παρεμποδίζει διαρθρωτικές αλλαγές και επιδιώκει πρόωρες εθνικές εκλογές αντί της εθνικής ενότητας για έξοδο από την κρίση». «Το άγχος του ΣΥΡΙΖΑ είναι να διατηρήσει ανοιχτή την γραμμή της έντασης και της εφόδου», αναφέρει πιο συγκεκριμένα. «Δείχνει αλαζονική στάση απέναντι στο

¹⁰Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ., στη συζήτηση στη Βουλή για την έγκριση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, 09/11/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tqG8J3>, 0:25-0:30, 01:00-01:25, Επίσκεψη: 20/12/2017.

¹¹Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ., στη Βουλή, 29/11/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tdE77L>, 23:45-23:55, Επίσκεψη: 15/07/2017.

¹²Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ., στη συζήτηση και λήψη απόφασης για σύσταση ειδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής προς διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, 17/01/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tVKwI7>, 03:54-03:57, 04:18-04:28, Επίσκεψη: 20/12/2017.

¹³Ομιλία Ε. Βενιζέλου στη συζήτηση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Οικονομικών, 28/04/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tdE5wH>, 0:20-0:37, 25:35-25:40, Επίσκεψη: 20/12/2017.

¹⁴Ομιλία του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ., Ε. Βενιζέλου, κατά τη συζήτηση επί του προϋπολογισμού στην Ολομέλεια της Βουλής, 07/12/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uu3y5q>, 14:16-14:40, Επίσκεψη: 20/12/2017.

ΠΑΣΟΚ του σήμερα αλλά δεν έχει κανένα πρόβλημα να συνεργαστεί με το ΠΑΣΟΚ του χθες, του προχθές, του βαθιού». Ολοκληρώνει την εισήγησή του λέγοντας πως «ο χώρος της Κεντροαριστεράς δεν ετεροκαθορίζεται ούτε στρατηγικά ούτε προγραμματικά σε σχέση με τον ΣΥΡΙΖΑ».¹⁵ Προς το τέλος του χρόνου, και συγκεκριμένα το Οκτώβριο του 2014, ο Ε. Βενιζέλος μέσα από το βήμα της Βουλής «καταγγέλλει» τον ΣΥΡΙΖΑ για «δημαγωγική εξαπάτηση των πολιτών» καθώς και για «υπονόμηση των εθνικών στόχων για μικροκομματικούς σκοπούς».¹⁶ Τέλος, η χώρα θα οδηγηθεί σε εκλογές στα τέλη του Ιανουαρίου του 2015, λόγω αδυναμίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, γεγονός που θα σημάνει την εγκαίνιαση ενός νέου κύκλου για το ΠΑΣΟΚ που θα το βρει στην αντιπολίτευση, κατακερματισμένο και εσωτερικά διαιρεμένο.

1.2 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ: 2015-2017

Οι εκλογές του Ιανουαρίου του 2015 πιστοποίησαν για το ΠΑΣΟΚ μια ολοένα αυξανόμενη εκλογική πτώση που είχε ήδη αρχίσει να συντελείται από το 2010-2011 και φάνηκε αρχικά στις διπλές εκλογές του 2012 και μετέπειτα στις Ευρωεκλογές του 2014. Το 4,68% και οι 289.469 ψήφοι είναι το χειρότερο ποσοστό στην ιστορία του κόμματος ενώ οι 13 βουλευτές που κατάφερε να εκλέξει είναι οι λιγότεροι που είχε ποτέ στην κοινοβουλευτική του ομάδα. Τα γεγονότα που οδήγησαν σε αυτήν την ραγδαία πτώση της εκλογικής απήχησης του πάλαι ποτέ κραταιού αυτού κόμματος ήταν αφενός, η δυσaráσκεια ενός μεγάλου τμήματος του εκλογικού σώματος για τις κυβερνητικές πολιτικές που ασκήθηκαν την περίοδο 2010-2014 και την οποία χρεώθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου το ΠΑΣΟΚ και αφετέρου, η αποχώρηση του Γ. Παπανδρέου, μαζί με 7 βουλευτές και άλλα στελέχη του κόμματος, και η ίδρυση ενός νέου κόμματος στο χώρο της Κεντροαριστεράς.

¹⁵Εισήγηση Ε. Βενιζέλου στη συνεδρίαση του Πολιτικού Συμβουλίου του ΠΑ.ΣΟ.Κ., 07/07/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ukzf0C>, 16:15-16:20, 19:23-19:55, 22:17-22:22, 24:48-25:00, 28:09-28:32, Επίσκεψη: 20/12/2017.

¹⁶Ομιλία Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής κατά την Τρίτη ημέρα συζήτησης επί της παροχής ψήφου εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση, 11/10/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2t1zpWJ>, 10:15-10:18, 27:52-27:55, Επίσκεψη: 20/12/2017.

Η νέα θέση του κόμματος στην ελάσσιμα αντιπολίτευση άλλαξε, κατά κάποιο τρόπο, και την ρητορική του, κυρίως απέναντι στη νέα κυβέρνηση που συγκροτήθηκε αμέσως μετά τις εκλογές από τον ΣΥΡΙΖΑ και τους ΑΝΕΛ. Έτσι, ο Ε. Βενιζέλος από το βήμα της Βουλής αναφέρει πως το ΠΑΣΟΚ «στηρίζει την κυβέρνηση διεθνώς και παρεμβαίνει εκεί που πρέπει, σιωπηλά, αποτελεσματικά, ουσιαστικά» ενώ παράλληλα κατηγορεί τον ΣΥΡΙΖΑ ότι εκείνοι αυτό «δεν το έκαναν ποτέ» όταν ήταν στην αντιπολίτευση. Δηλώνει έτοιμος, εκείνος και το κόμμα του, «να στηρίξουν, να συναινέσουν, να βοηθήσουν, αρκεί να ξέρουν ποιο είναι το πλαίσιο, να ξέρουν ότι η πορεία της χώρας είναι ευρωπαϊκή και τέλος, να ξέρουν ότι δεν υπάρχουν τυχοδιωκτισμοί, προχειρότητες, επιπολαιότητες και αστεϊσμοί».¹⁷ Στην τελευταία του ομιλία ως Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, ο Ε. Βενιζέλος, αναφέρει ότι ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ έχουν «κοινή εθνολαϊκιστική βάση» και κατηγορεί την κυβέρνηση για «διπλό λόγο», για «εγκατάλειψη του προγράμματος Θεσσαλονίκης» καθώς και για «αλαζονεία», «αυταρέσκεια», «ανευθυνότητα» και «προχειρότητα» τόσο του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και σύσσωμης της κυβέρνησης.¹⁸ Στη δευτερολογία του αναφέρει πως το ΠΑΣΟΚ «στηρίζει μια εθνική προσπάθεια αλλά δεν θα διευκολύνει κοινοβουλευτικά μια κυβέρνηση, η οποία εφαρμόζει πολιτικές με τις οποίες δεν είναι οι ίδιοι σύμφωνοι, τόσο στην οικονομία όσο και στην εξωτερική πολιτική, την ασφάλεια, την παιδεία και τους θεσμούς».¹⁹

Τα χαμηλά εκλογικά αποτελέσματα και η εκλογική και κοινοβουλευτική συρρίκνωση του ΠΑΣΟΚ είχαν ως αποτέλεσμα την ενεργοποίηση των εσωτερικών διαδικασιών του κόμματος για την διεξαγωγή Συνεδρίου. Στο 10^ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, που πραγματοποιήθηκε από τις 5 μέχρι και τις 8 Ιουνίου του 2015, αποφασίστηκαν η μετεξέλιξη του κόμματος σε έναν πολιτικό φορέα της ευρύτερης Κεντροαριστερής Δημοκρατικής Παράταξης καθώς και η εκλογή νέου προέδρου από την βάση.²⁰ Νέα πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 51,7% εκλέχθηκε η Φώφη Γεννηματά. Στις 31 Αυγούστου του 2015, η Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Φώφη Γεννηματά και ο Πρόεδρος της ΔΗΜΑΡ, Θανάσης Θεοχαρόπουλος, ανακοίνωσαν την συνεργασία

¹⁷Παρέμβαση Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής επί του νομοσχεδίου της Κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, 18/03/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2utNGzP>, 11:40-11:50, 12:32-12:50, Επίσκεψη: 20/12/2015.

¹⁸Ομιλία Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής, 05/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2t1cSJw>, 05:04-05:07, 18:25-18:30, 26:01-26:10, Επίσκεψη: 20/12/2017.

¹⁹Δευτερολογία Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής, 05/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v2Cl6F>, 12:26-12:43, Επίσκεψη: 20/12/2017.

²⁰ Υποψήφιοι ήταν η Φώφη Γεννηματά, ο Ανδρέας Λοβέρδος και ο Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος.

των δύο κομμάτων ενόψει των επερχόμενων βουλευτικών εκλογών του Σεπτεμβρίου, με το όνομα Δημοκρατική Συμπαράταξη. Τέλος, η νέα ηγεσία του ΠΑ.ΣΟ.Κ συνέχισε την ίδια ρητορική κατά του ΣΥΡΙΖΑ καθώς ο τελευταίος παρουσιάζεται να αντιμετωπίζει το ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΣΥ ως «κύριους αντίπαλους και εχθρούς του».²¹ Σε ομιλία της στην Βουλή, η Φ. Γεννηματά κάνει λόγο για «αλλοπρόσκληση πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ που δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την διανομή της Αριστεράς»,²² ενώ λίγους μήνες μετά η ίδια «καταγγέλλει» τον ΣΥΡΙΖΑ και τον ίδιο τον Αλέξη Τσίπρα για «πολιτικό κυνισμό», «υποταγή στον Σόιμπλε», καθώς και για την συνεργασία του με «ακροδεξιούς εθνολαϊκιστές». Ολοκληρώνει την δήλωσή της λέγοντας πως «η κίβδηλη και fake Αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει σχέση με τον Σοσιαλισμό».²³

1.3. ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ

Το ΠΑΣΟΚ μπορεί σαν κόμμα να είναι ενιαίο όμως στο εσωτερικό του υπάρχουν διάφορες απόψεις και τάσεις που είτε δεν ταυτίζονται πλήρως είτε καμιά φορά καθόλου με τις επιλογές και την στρατηγική της εκάστοτε ηγεσίας του κόμματος. Από την ίδρυσή του διακατέχεται από ομάδες εσωτερικής αντιπολίτευσης που έχουν διαφορετικές απόψεις, αλλά παρόλαυτά βρίσκονται κάτω από την ομπρέλα του ίδιου κόμματος και υιοθετούν την άποψη που εκφράζει η πλειοψηφία. Αυτές οι ομάδες μπορεί να ασκούν άλλοτε ήπια εσωτερική αντιπολίτευση και άλλοτε να φτάνουν στο σημείο να διαφωνούν ακόμα και με την ίδια την κύρια γραμμή του κόμματος προτείνοντας εναλλακτικές μορφές πολιτικής και δράσης. Παρακάτω, παρουσιάζουμε τις πιο σημαντικές τάσεις που έδρασαν μέσα στο ΠΑΣΟΚ την περίοδο 2012-2017 που ερευνάμε στην παρούσα εργασία και αναφερόμαστε μόνο στις απόψεις που εξέφρασαν

²¹Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου του ΠΑ.ΣΟ.Κ., 17/09/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2clHnnM>, Επίσκεψη: 20/12/2017.

²²Ομιλία της Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Επικεφαλής της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, Φώφης Γεννηματά, στη συζήτηση σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων σχετικά με την παιδεία, 28/09/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tis615>, 10:05-10:15, Επίσκεψη: 20/12/2017.

²³Δήλωση Φώφης Γεννηματά, Προέδρου του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Επικεφαλής της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, 11/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kwuatF>, Επίσκεψη: 20/12/2017.

σχετικά με την προοπτική συνεργασίας του ΠΑΣΟΚ, και στη συνέχεια της ΔΗΣΥ, με τον ΣΥΡΙΖΑ.

Ήδη από το 2012 και την ανάληψη της ηγεσίας του κόμματος από τον Ε. Βενιζέλο, υπήρξε ένας σημαντικός αριθμός στελεχών και βουλευτών του ΠΑΣΟΚ που τάχθηκε κατά της συνεργασίας και, αμέσως μετά τις διπλές εκλογές, της συγκυβέρνησης με την ΝΔ. Αυτά τα στελέχη ήταν φίλα προσκείμενα προς τον πρώην Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ και Πρωθυπουργό, Γ. Παπανδρέου. Έτσι, ξεκίνησε μια διαμάχη μεταξύ «παπανδρεϊκών» και «βενιζελικών» στελεχών που πολλές φορές ξεπερνούσε απλά την ανταλλαγή διαφορετικών απόψεων και έφτανε μέχρι την διάπραξη βιαιοπραγιών καθώς και έντονων λεκτικών συγκρούσεων στα ΜΚΔ, γεγονός που έδινε την εντύπωση ενός «εσωκομματικού εμφυλίου».²⁴ Παράλληλα, εμφανίστηκε και η «Κίνηση των 75» με επικεφαλής τον Μιχάλη Καρχιμάκη, σημαίνον στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, αποτελούμενη από ισάριθμα στελέχη του κόμματος, τα οποία ανήκαν στην πλευρά του «παπανδρεϊκού» ΠΑΣΟΚ και ασκούσαν μια εξ αριστερών αντιπολίτευση εντός του ΠΑΣΟΚ, με κύρια αιτήματα την μη αλλοίωση της φυσιογνωμίας του κόμματος, την αλλαγή πολιτικής, την απεμπλοκή του ΠΑΣΟΚ από την συγκυβέρνηση και την συνεργασία με την ΝΔ, και την ανάγκη «επαναγεφύρωσης των σχέσεων με τις άλλες προοδευτικές δυνάμεις της Αριστεράς και της Κεντροαριστεράς» κάνοντας ουσιαστικά ένα άνοιγμα συνεργασίας προς τον ΣΥΡΙΖΑ.²⁵ Στις αρχές του 2015 η «Κίνηση των 75» ανακοίνωσε πως θα συνεργαστεί με το ΚΙΔΗΣΟ του Γ. Παπανδρέου ενώ παράλληλα ζήτησε και πάλι αλλαγή πολιτικής, «αντιδεξιά στροφή» και «συμβολή στην οικοδόμηση ενός πόλου εξουσίας».²⁶

Η διάσπαση του ΠΑΣΟΚ και η δημιουργία νέου κόμματος από τον Γ. Παπανδρέου ανάγκασε πολλά στελέχη να δηλώσουν ανοικτά ποια από τις δύο πλευρές θα υποστηρίξουν στις εκλογές που επρόκειτο να γίνουν. Έτσι, υπέρ του Ε. Βενιζέλου και του ΠΑΣΟΚ τάχθηκαν οι Κώστας Λαλιώτης, Κώστας Σκανδαλίδης, Δημήτρης Κρεμαστινός, Ανδρέας Λοβέρδος, Γιάννης Μανιάτης, Πάρης Κουκουλόπουλος, Φώφη Γεννηματά, Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος, Λεωνίδα Γρηγοράκος, Βασίλης

²⁴ «Καρεκλιές και μπουνιές βενιζελικών - παπανδρεϊκών στα γραφεία του ΠΑΣΟΚ», 20/02/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zQ27B8>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

²⁵ Οι 75 του Καρχιμάκη αμφισβητούν ανοικτά τον Βενιζέλο: Ο Σαμαράς απέτυχε, πρέπει να αλλάξουμε κυβέρνηση», 05/01/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kafpBu>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

²⁶ «Με το κόμμα Παπανδρέου η Κίνηση των 75», 04/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Bxk8Se>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

Κεγκέρογλου, Εύη Χριστοφιλοπούλου, Μιχάλης Χρυσοχοϊδης κ.α. ενώ τον Γ. Παπανδρέου και το ΚΙΔΗΣΟ ακολουθήσαν οι Φίλιππος Σαχινίδης, Μιχάλης Καρχιμάκης, Συμεών Κεδίκογλου, Γιώργος Ελενόπουλος, Θάνος Μωραΐτης, Κώστας Τριαντάφυλλος, Φίλιππος Πετσάλνικος, Δημήτρης Ρέππας, καθώς και η Αριστερή Πρωτοβουλία του Γιώργου Παναγιωτακόπουλου.²⁷

Στη συνέχεια, και με τη δημιουργία της ΔΗΣΥ, οι διαφορετικές τάσεις, εντός του νέου φορέα αυτήν την φορά, οξύνθηκαν. Ωστόσο, και η αλλαγή ηγεσίας στο ΠΑΣΟΚ δημιούργησε επίσης νέους συσχετισμούς μέσα στο κόμμα που αποτελεί τον κορμό της Συμπαράταξης. Εκτός από «παπανδρεϊκά» και «βενιζελικά» στελέχη πλέον εμφανίζονται και «γεννηματικά», ενώ λόγο για την διαμόρφωση της πολιτικής εντός του νέου φορέα είχαν πλέον η ΔΗΜΑΡ και οι Κινήσεις Πολιτών για την Σοσιαλδημοκρατία. Όσον αφορά το ζήτημα των συμμαχιών του νέου φορέα και την τοποθέτηση του στο πολιτικό φάσμα, η πλευρά των «βενιζελικών» ήταν κατά της συμμαχίας με τον ΣΥΡΙΖΑ και υπέρ ενός ενιαίου φορέα του μεταρρυθμιστικού και προοδευτικού κέντρου, η πλευρά των «παπανδρεϊκών» και των «γεννηματικών» ήταν υπέρ ενός φορέα της κεντροαριστεράς με αυτόνομο πολιτικό ρόλο ενώ το ίδιο υιοθετούσαν με ελάχιστες διαφοροποιήσεις και οι πλευρές της ΔΗΜΑΡ και των Κινήσεων Πολιτών για την Σοσιαλδημοκρατία.^{28, 29, 30}

Τέλος, οι υποψήφιοι που έλαβαν μέρος στις εκλογές για την ανάδειξη Προέδρου του νέου φορέα της Κεντροαριστεράς στα τέλη του 2017 αναφέρθηκαν σε μετεκλογικές συνεργασίες στα 2 debates που μεσολάβησαν πριν από τις εκλογές. Η Φώφη Γεννηματά υποστήριξε ότι «η χώρα χρειάζεται πολιτική σταθερότητα» και έθεσε ερώτημα για το αν «είναι διατεθειμένοι να συμβάλουν στην πολιτική σταθερότητα ο ΣΥΡΙΖΑ και η ΝΔ», ο Νίκος Ανδρουλάκης έκανε λόγο για «διεκδίκηση του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος στις επόμενες εκλογές και επίτευξη προγραμματικής συμφωνίας με άλλα κόμματα αλλιώς παραμονή στο ρόλο της αντιπολίτευσης», ο Σταύρος Θεοδωράκης δήλωσε πως «θα συνεργαστεί με όποιες

²⁷ «Τα ιστορικά στελέχη που συνεχίζουν να παραμένουν στο πλευρό του Βενιζέλου-Με νυν βουλευτές και την κόρη του Μαργαρίτα ξεκινάει ο Γ. Παπανδρέου», 04/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zSk8iA>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

²⁸ «Η ΔΗΣΥ, φόβητρο για τον ΣΥΡΙΖΑ;», 03/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Alm2aL>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

²⁹ Απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής της Δημοκρατικής Αριστεράς, 23/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://www.dim-ar.gr/?p=10116>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

³⁰ Απόφαση της 2^{ης} πανελλαδικής συνδιάσκεψης των «Κινήσεων Πολιτών για την Σοσιαλδημοκρατία», 11/05/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AJZBg8>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

δυνάμεις θέλουν την κατάργηση της απλής αναλογικής», ο Γιώργος Καμίνης ανέφερε πως «οι άλλοι πρέπει να αποφασίσουν αν συνεργάζονται μαζί τους» και ότι «οι συνεργασίες μεταξύ των κομμάτων γίνονται πάντοτε σε μια προγραμματική βάση», ο Γιάννης Ραγκούσης απέκλεισε οποιαδήποτε «κυβερνητική συνεργασία με τη ΝΔ», και τέλος, ο Γιάννης Μανιάτης ανέφερε πως δεν «θα εγκλωβιστεί σε διαδικασίες προτίμησης μεταξύ ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ και πως θα υπάρξει ένα καθαρό, προοδευτικό πλαίσιο πριν τις εκλογές με το οποίο θα κληθούν τα δύο κόμματα να απαντήσουν στο αν θέλουν να συνεργαστούν με αυτό ή όχι».³¹

1.4. ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ

Η κριτική που ασκεί στην Βουλή η ΔΗΣΥ απέναντι στην κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝΕΛ είναι αρκετά σκληρή και πολλές φορές αρκετά επιθετική, όπως έχουμε διαπιστώσει ήδη. Ωστόσο, η Δημοκρατική Συμπαράταξη έχει δώσει την ψήφο της σε σημαντικά νομοσχέδια από τα οποία ορισμένα δεν διέθεταν καν την κυβερνητική πλειοψηφία κυρίως λόγω καταψήφισής τους από την πλευρά των ΑΝΕΛ. Αυτό ακριβώς το γεγονός κατέκρινε από το βήμα της Βουλής η επικεφαλής της ΔΗΣΥ και Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Φώφη Γεννηματά, αναφέροντας πως η ΔΗΣΥ στήριξε νομοσχέδια τα οποία «βρίσκονταν στην σωστή κατεύθυνση, από την ιθαγένεια και το σύμφωνο συμβίωσης μέχρι την ανέγερση τεμένους στην Αθήνα χωρίς να δείξουν κακοπιστία όλο αυτό το διάστημα». Παράλληλα, ψέγει τον ΣΥΡΙΖΑ και τον κατηγορεί για «κοροϊδία» για το γεγονός ότι «κλείνει το μάτι στους προοδευτικούς πολίτες ενώ από την άλλη μεριά οι ΑΝΕΛ κλείνουν το μάτι στους υπερσυντηρητικούς και τους ακροδεξιούς».³² Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στα νομοσχέδια και τις τροπολογίες που υπερψηφίστηκαν ή καταψηφίστηκαν από την ΔΗΣΥ την περίοδο 2015-2017.

Στα τέλη του Δεκεμβρίου του 2015 υπερψηφίστηκε από την ΔΗΣΥ η επέκταση του συμφώνου συμβίωσης στα ομόφυλα ζευγάρια. Ωστόσο, την ημέρα της ψηφοφορίας η Φώφη Γεννηματά απουσίαζε από την Βουλή, δεχόμενη έτσι αρκετά αρνητικά

³¹ «Κεντροαριστερά-debate: Οι υποψήφιοι αρχηγοί άνοιξαν τα χαρτιά τους», 30/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kbH3Ov>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

³² Ομιλία Γεννηματά στη Βουλή, 25/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BBIQAD>, 9.08-9.40, Επίσκεψη: 21/12/2017.

σχόλια.³³ Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η ΔΗΣΥ επίσης υπερψήφισε τα νομοσχέδια που είχαν να κάνουν με την ιθαγένεια (και τα τέσσερα άρθρα που αφορούσαν το νομοσχέδιο υπερψηφίστηκαν από την ΔΗΣΥ)³⁴ καθώς και με την ανέγερση τεμένους στον Βοτανικό.³⁵ Ειδικά, η διάταξη για το τέμενος πέρασε χάριν των ψήφων της ΔΗΣΥ, καθώς ήταν το μόνο κόμμα που την υπερψήφισε, εκτός από τον ΣΥΡΙΖΑ, λειτουργώντας έτσι ως «σωσίβιο διάσωσης». Ακόμα, η ΔΗΣΥ είχε υπερψηφίσει το νομοσχέδιο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας που προέβλεπε την προσαρμογή της Ελλάδας στην κοινοτική νομοθεσία για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων,³⁶ ενώ ψήφισε «όχι» σε όλα πλην του άρθρου 34 για τα κριτήρια επιλογής φοιτητών σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών, το οποίο και ενέκρινε, στο νομοσχέδιο σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση.³⁷

Πολλούς τριγμούς στην κυβέρνηση και επιθέσεις σχεδόν από το σύνολο των αντιπολιτευόμενων κομμάτων είχε προκαλέσει το νομοσχέδιο για τα ΜΜΕ. Η στάση της ΔΗΣΥ για το συγκεκριμένο νομοσχέδιο ήταν να ψηφίσει «όχι σε όλα» εκτός από τα άρθρα 11, 12, 14 και 16, τα οποία και υπερψήφισε.³⁸ Στην τροπολογία του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, για την αδειοδότηση των ψηφιακών τηλεοπτικών σταθμών μέσω διαγωνισμού που διεξήγαγε το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, η ΔΗΣΥ ψήφισε «παρών».³⁹ Ένα άλλο νομοσχέδιο που προκάλεσε αντιδράσεις από διάφορα κόμματα ήταν κι εκείνο για την νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου στους ανήλικους από την ηλικία των 15 ετών. Στο συγκεκριμένο νομοσχέδιο, η ΔΗΣΥ δήλωσε «παρών» στο άρθρο 3, που αφορούσε στο δικαίωμα αλλαγής φύλου από την ηλικία των 15 ετών, ενώ ψήφισε «ναι επί της αρχής» του νομοσχεδίου. Από την ψηφοφορία απείχε η Φώφη Γεννήματα, η οποία βρισκόταν σε περιοδεία στην Κρήτη,

³³ «Ψηφίστηκε το σύμφωνο συμβίωσης - ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ, Ποτάμι, ΕΚ ψήφισαν «Ναι», 23/12/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2keabVC>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

³⁴ «Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την ιθαγένεια – Ποιοι το ψήφισαν», 09/07/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Al3iHM>, Επίσκεψη: 01/12/2017.

³⁵ «Με ψήφους ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ πέρασε η διάταξη για το ισλαμικό τέμενος», 24/05/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zHNQTb>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

³⁶ «Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την ανακύκλωση», 09/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2iyjHT7>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

³⁷ «Βουλή: Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο του υπ. Παιδείας για την ανώτατη εκπαίδευση», 05/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j7pNGT>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

³⁸ «Πέρασε το νομοσχέδιο για τα Μ.Μ.Ε. – Τι προβλέπει», 24/10/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AMGNwq>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

³⁹ «Με τις ψήφους των ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ πέρασε η τροπολογία για τις τηλεοπτικές άδειες», 01/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jBpROM>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

αλλά έστειλε επιστολή ότι ψηφίζει «παρών» στο άρθρο 3.⁴⁰ Ο Θανάσης Θεοχαρόπουλος, Πρόεδρος της ΔΗΜΑΡ και Βουλευτής Επικρατείας της ΔΗΣΥ, διαφοροποιήθηκε και ψήφισε «ναι» στο άρθρο 3. Τέλος από την ψηφοφορία επίσης απουσίαζαν οι βουλευτές της ΔΗΣΥ, Δημήτρης Κωνσταντόπουλος, Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος, Γιάννης Μανιάτης, Δημήτρης Κρεμαστινός, Βασίλης Κεγκέρογλου και Μιχάλης Τσελέπης.⁴¹

Ένα νομοσχέδιο το οποίο έχει αποτελέσει την αφορμή για ευρύτερες συζητήσεις μεταξύ ΔΗΣΥ και ΣΥΡΙΖΑ είναι αυτό για την αλλαγή του εκλογικού νόμου και την κατοχύρωση της απλής αναλογικής. Η ΔΗΣΥ επέλεξε να καταψηφίσει το συγκεκριμένο νομοσχέδιο ενώ ο Θ. Θεοχαρόπουλος διαφοροποιήθηκε και ψήφισε το σύνολο των άρθρων. Με αφετηρία την στάση αυτή της ΔΗΣΥ, ο Α. Τσίπρας κατηγόρησε το κόμμα «ότι προτιμά το ρόλο του συμπληρώματος της δεξιάς του κ. Μητσοτάκη όπως είχε προτιμήσει να πάει με Σαμαρά, Βορίδη και Γεωργιάδη». Η Φώφη Γεννηματά αντέτεινε στον Αλέξη Τσίπρα «τι είδους Αριστερά είναι που κυβερνάνε με τους ΑΝΕΛ, την ακροδεξιά απόφυση;» ενώ τον κατηγόρησε ότι «πήρε στο κόμμα του, καριερίστες και αριθμίστες» και κατέληξε λέγοντας «πως δεν υπάρχει κανένα πεδίο συνεννόησης» και πως τον ΣΥΡΙΖΑ «δεν τον ενδιαφέρει ούτε η απλή αναλογική, ούτε η συνεννόηση επειδή δύο φορές επιδίωξαν να συνεργαστούν με το κόμμα της ακροδεξιάς και όχι με άλλα κόμματα».⁴² Στελέχη της κυβέρνησης όπως ο Δημήτρης Τζανακόπουλος και ο Νίκος Παππάς αφήσαν ανοιχτό το ενδεχόμενο να ξαναφέρουν τον νόμο στη Βουλή εάν η ΔΗΣΥ αλλάξει την στάση της και υπερψηφίσει, κάνοντας έτσι ένα άνοιγμα συνεργασίας και συνεννόησης προς το συγκεκριμένο κόμμα.⁴³

Τέλος, η ΔΗΣΥ υπερψηφίσει στα τέλη του 2017 το νομοσχέδιο για την διανομή του κοινωνικού μερίσματος, καθώς και την τροπολογία για την ενίσχυση των

⁴⁰ «Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την αλλαγή ταυτότητας φύλου», 14/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zWhBUj>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

⁴¹ «Πέρασε το νομοσχέδιο για την αλλαγή φύλου. Υπερψηφίστηκε από 171 βουλευτές. Δεκτό με 148 ψήφους το άρθρο 3», 10/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AvNuCB>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

⁴² «Νόμος η απλή αναλογική με 179 ψήφους», 22/07/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AorBTc>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

⁴³ «Εξελιξείς: Ο ΣΥΡΙΖΑ κλείνει δημόσια το μάτι στη Φώφη για απλή αναλογική», 17/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2i5Dt4h>, Επίσκεψη: 21/12/2017, «Νίκος Παππάς: Θα καλέσουμε τη νέα ηγεσία της κεντροαριστεράς να ψηφίσει την απλή αναλογική από τώρα!», 18/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AiosXk>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

πλημυροπαθών στη Μάνδρα Αττικής.⁴⁴ Αντίστοιχα, έναν περίπου χρόνο πριν και συγκεκριμένα τον Δεκέμβριο του 2016, είχε ψηφίσει θετικά στη διανομή του εκτάκτου εφάπαξ βοηθήματος που δόθηκε στους συνταξιούχους.⁴⁵ Ωστόσο, η ΔΗΣΥ αποφάσισε ότι από τον Σεπτέμβριο του 2017 θα καταψηφίζει διατάξεις, τροπολογίες ή και ολόκληρα σχέδια νόμου τα οποία δεν θα έχουν την συμφωνία των δύο κυβερνητικών εταίρων ακόμα και αν συμφωνεί με αυτά, διαμηνύοντας έτσι πως δεν θα αποτελεί πια το «σωσίβιο» της κυβέρνησης σε «ευαίσθητα» νομοσχέδια στα οποία δεν υπάρχει η δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της Βουλής. Πιο συγκεκριμένα, ο βουλευτής της ΔΗΣΥ, Θεόδωρος Παπαθεοδώρου, ανέφερε από το βήμα της Βουλής ότι «αν στα άρθρα και στις τροπολογίες που εισηγούνται τα στελέχη της συγκυβέρνησης δεν έχουν την απαιτούμενη κυβερνητική πλειοψηφία, να γνωρίζουν ότι δεν θα βρουν καμία στήριξη από την Δημοκρατική Συμπαράταξη, ώστε να αναπληρώσουν με δικές τους ψήφους την ετερόκλητη συμφωνία συμφερόντων που συνδέει την συμμαχία των δύο κομμάτων».⁴⁶ Στα τέλη του 2017, η ΔΗΣΥ καταψήφισε στη Βουλή τον προϋπολογισμό για το 2018 με την Φώφη Γεννηματά να ασκεί σκληρή κριτική ενάντια στην κυβέρνηση και τον ΣΥΡΙΖΑ τονίζοντας πως «αυτός είναι ο τελευταίος προϋπολογισμός που εισηγείται η κυβέρνηση των ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ»⁴⁷ ενώ δήλωσε «παρών» στην τροπολογία για την αυτεπάγγελτη δίωξη όσων εμποδίζουν την διενέργεια πλειστηριασμών.⁴⁸

⁴⁴ «Ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για το κοινωνικό μέρισμα», 20/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Aodw8u>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

⁴⁵ «Υπερψηφίστηκε το έκτακτο εφάπαξ βοήθημα στους συνταξιούχους», 15/12/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2yVKDS7>, Επίσκεψη: 10/12/2017.

⁴⁶ Μαρία Νταλιάνη, «ΝΔ – ΠΑΣΟΚ: Όχι σε νομοσχέδια που δεν ψηφίζει σύσσωμη η κυβέρνηση», 19/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2iyY1pO>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

⁴⁷ «Με 153 «Ναι» ψηφίστηκε ο Προϋπολογισμός του 2018», 19/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kPV4hK>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

⁴⁸ Βιβή Παπαστεφάνου, «Υπερψηφίστηκε η τροπολογία για πλειστηριασμούς με βελτιωτικές αλλαγές», 21/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zfjLZY>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΣΠΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

2.1. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΔΗΣΟ

Στις αρχές του Ιανουαρίου του 2015, ο Γ. Παπανδρέου ανακοίνωσε την ίδρυση ενός νέου κόμματος, του Κινήματος Δημοκρατών Σοσιαλιστών, επιβεβαιώνοντας την διάσπασή του από το ΠΑΣΟΚ. Στο κόμμα αυτό εντάχθηκαν μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ μεταξύ των οποίων οι Φίλιππος Σαχινίδης, Δημήτρης Ρέππας, Φίλιππος Πετσάλνικος και Μιχάλης Καρχιμάκης καθώς και ένας αριθμός των κομματικών μελών του ΠΑΣΟΚ. Το νέο αυτό κόμμα τοποθετήθηκε στο χώρο της Κεντροαριστεράς και του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού. Όπως ήταν αναμενόμενο, η κίνηση αυτή του Γ. Παπανδρέου αποδοκιμάστηκε έντονα από τον τότε πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, Ε. Βενιζέλο, καθώς και από στελέχη του κόμματος ως μια «ανήθικη και παράλογη πολιτική πράξη» που στόχευε στη διάλυση του ΠΑΣΟΚ και παρακινήθηκε από προσωπικές φιλοδοξίες, και όχι από οποιαδήποτε «πραγματική» πολιτική διαφωνία. Ο Γ. Παπανδρέου απάντησε πως ήταν μια πράξη που σκοπό θα είχε τη «λύτρωση» και όχι τη «διάσπαση». Το Κίνημα συμμετείχε στις βουλευτικές εκλογές της 25^{ης} Ιανουαρίου του 2015 και απέσπασε 152.557 ψήφους και ποσοστό 2,47%, γεγονός που δεν του επέτρεψε την είσοδό του στη Βουλή ενώ δεν συμμετείχε στις αντίστοιχες εκλογές του Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων.⁴⁹

Τα σενάρια για μετεκλογική συνεργασία του ΚΙΔΗΣΟ με τον ΣΥΡΙΖΑ ξεκίνησαν πολύ γρήγορα. Σε δήλωση του εκπροσώπου του ΣΥΡΙΖΑ, Π. Σκουρλέτη, για «δήθεν» πρόταση συνεργασίας, το γραφείο τύπου του Κινήματος απάντησε πως δεν υπήρξε ποτέ πρόταση από τον Γ. Παπανδρέου για συνεργασία καθώς «οι προοδευτικές συμμαχίες χτίζονται πάνω σε προγραμματική συμφωνία και τέτοια δεν μπορεί να υπάρξει προτού μιλήσει ο λαός στην κάλπη». Ανέφερε ακόμα πως «είναι νωρίς για τόση αλαζονεία» και ευχήθηκε στον ΣΥΡΙΖΑ «καλή συνεργασία με τον

⁴⁹Είχαν προηγηθεί συνομιλίες για εκλογική συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ, οι οποίες όμως δεν τελεσφόρησαν.

αρχηγό κόμματος που υπήρξε Υπουργός του Κ. Καραμανλή». ⁵⁰ Μετά τις εκλογές και την επικράτηση του ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος σχημάτισε κυβέρνηση μαζί με τους ΑΝΕΛ, η δριμεία κριτική συνεχίστηκε από τη μεριά του ΚΙΔΗΣΟ. Πιο συγκεκριμένα, το Γραφείο Τύπου του Κινήματος, σε ανακοινώσεις που εξέδιδε, χαρακτήριζε την κυβέρνηση «ετερόκλητη» και «κατώτερη των περιστάσεων», ⁵¹ την καλούσε να παραιτηθεί αν δεν μπορούσε να διασφαλίσει την θέση της χώρας μέσα στην ΕΕ, ⁵² ενώ χαρακτήριζε τον ίδιο τον Αλέξη Τσίπρα ως «αλαζόνα». ⁵³

Μετά και τις βουλευτικές εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2015, όπου το ΚΙΔΗΣΟ δεν συμμετείχε όπως προαναφέραμε, η κριτική από το Κίνημα συνεχίστηκε. Πλέον, η κυβέρνηση χαρακτηρίζεται ως «άβουλη» και «αμήχανη» που κινείται σε δρόμους «ολισθηρούς» και «επικίνδυνους» ⁵⁴ ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ θεωρείται ως ένα κόμμα που έχει σκοπό την «αναρρίχηση στην εξουσία» και για να το πετύχει επένδυσε «στον διχασμό και στο ψεύδος». Ακόμα, κατηγορείται ότι ως κυβέρνηση ακολουθεί τον δρόμο του «πολιτικού καιροσκοπισμού», γεγονός για το οποίο είναι «πολιτικά και ηθικά εκτεθειμένος». ⁵⁵ Στις 12 Ιανουαρίου του 2017, μετά από συνάντηση του Γ. Παπανδρέου με την Φ. Γεννηματά, αποφασίστηκε η ένταξη του ΚΙΔΗΣΟ ως συνιστώσα, στην ΔΗΣΥ Σύμφωνα με την κοινή δήλωσή τους το ΚΙΔΗΣΟ θα διατηρήσει την αυτονομία του ενώ θα συμβάλλει με τις ιδέες του στον προγραμματικό διάλογο της ΔΗΣΥ. ⁵⁶ Τέλος, σε συνέντευξή του ο Γ. Παπανδρέου δήλωσε πως ένας βασικός όρος που είχε θέσει για να συμμετάσχει στον νέο φορέα ήταν να μην υπάρξει μετεκλογική συνεργασία με την ΝΔ καθώς και να μην αξιοποιηθεί σε κανέναν ρόλο ο Κώστας Καραμανλής, πρώην Πρωθυπουργός και πρώην Πρόεδρος της ΝΔ. Σε σχετική

⁵⁰ Δήλωση του Εκπροσώπου Τύπου του Κινήματος, Γιώργου Πεταλωτή, σχετικά με τη δήλωση του Εκπροσώπου του ΣΥ.ΡΙΖ.Α., Π. Σκουρλέτη, για δήθεν πρόταση συνεργασίας, 13/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v7fMgi>, Επίσκεψη: 21/12/2017.

⁵¹ Δήλωση του Γ. Παπανδρέου για την πορεία της χώρας και τις ευθύνες των προοδευτικών δυνάμεων του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, της μεταρρυθμιστικής Αριστεράς, του πολιτικού φιλελευθερισμού και της πολιτικής οικολογίας, 06/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u8uOWs>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁵² Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος, 08/07/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ui4Wb6>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁵³ Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος, 31/07/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tl5ntE>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁵⁴ Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος, 31/01/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tMpaXt>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁵⁵ Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος, 12/08/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uQVNn6>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁵⁶ Κοινή δήλωση Γ. Παπανδρέου και Φ. Γεννηματά, 12/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2vc88l6>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

ερώτηση που του έγινε για το αν είναι πιο κοντά σε συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ απάντησε ότι εκείνοι (δηλ. η ΔΗΣΥ) πρέπει να διαμορφώσουν τον δικό τους αυτόνομο λόγο και στην συνέχεια θα πρέπει ο ΣΥΡΙΖΑ να τους πει τι θέλει. Ολοκλήρωσε την δήλωσή του υποστηρίζοντας πως τόσο η ΝΔ όσο και ο ΣΥΡΙΖΑ «συντηρούν μια κατεστημένη αντίληψη της πολιτικής».⁵⁷

2.2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΣΥ

Η Δημοκρατική Συμπράταξη είναι ένας κοινοβουλευτικός συνασπισμός κομμάτων που ιδρύθηκε στις 30 Αυγούστου του 2015, πριν από τις εκλογές του Σεπτεμβρίου, και σχηματίστηκε από το ΠΑΣΟΚ, την ΔΗΜΑΡ και τις Κινήσεις Πολιτών για την Σοσιαλδημοκρατία ενώ πλαισιώθηκε και από άλλες προσωπικότητες στα πλαίσια της ανασυγκρότησης του χώρου της Σοσιαλδημοκρατίας και του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού. Στις 12 Ιανουαρίου 2017, μετά από συνάντηση της Φώφης Γεννηματά με τον Γιώργο Παπανδρέου, ανακοινώθηκε η ένταξη του ΚΙΔΗΣΟ στη Δημοκρατική Συμπράταξη.⁵⁸ Στις 2 Φεβρουαρίου του 2017 η ΔΗΣΥ διευρύνθηκε ακόμα περισσότερο εντάσσοντας στους κόλπους της, την ΕΔΕΜ, έναν πολιτικό φορέα που ιδρύθηκε από νέους ανθρώπους και επιστήμονες.⁵⁹ Στις εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2015 η ΔΗΣΥ είχε λάβει 6,28 % των ψήφων και εξέλεξε 17 βουλευτές. Σύμφωνα με σχετική της ανακοίνωση «η Δημοκρατική Συμπράταξη στοχεύει στη διεύρυνση του πολιτικού και κοινωνικού χώρου της Κεντροαριστεράς, ώστε να καταστεί ο ισχυρός προοδευτικός φορέας που θα επηρεάσει καθοριστικά τις εξελίξεις στην χώρα και στηρίζεται στην μεγάλη πολιτική συμμαχία των Σοσιαλιστών,

⁵⁷ «Παπανδρέου: Έχω θέσει ως όρο να μην συνεργαστούμε με την ΝΔ-Αυτόνομες οι Κ.Ο. ΔΗΣΥ και Ποταμιού», 21/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qVONr3>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁵⁸ «Στη Δημοκρατική Συμπράταξη ο Γιώργος Παπανδρέου», 12/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2njLshf>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁵⁹ «Ενισχύεται η Δημοκρατική Συμπράταξη με την σύμπραξη με την ΕΔΕΜ!», 02/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2rJTcgZ>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

των Σοσιαλδημοκρατών, της Ανανεωτικής Αριστεράς, της Οικολογίας, του ριζοσπαστικού Κέντρου».⁶⁰

Από την πρώτη κιόλας στιγμή δημιουργίας του νέου αυτού φορέα υιοθετήθηκε η στρατηγική των «ίσων αποστάσεων» απέναντι τόσο στον ΣΥΡΙΖΑ όσο και στη ΝΔ με την «συγκρότηση ενός ισχυρού, σύγχρονου πόλου της Σοσιαλδημοκρατίας, του προοδευτικού κέντρου, της ανανεωτικής Αριστεράς με ιδεολογική αυτονομία και πολιτική οριοθέτηση» απέναντι στα προαναφερθέντα κόμματα.⁶¹ Βασική στρατηγική επιλογή της ΔΗΣΥ, όπως αποτυπώνεται στην απόφαση της κοινής συνεδρίασης των οργάνων της, είναι ότι «ο νέος, ενιαίος φορέας της κεντροαριστεράς δεν μπορεί να αποτελέσει παράρτημα ή συμπλήρωμα ή προνομιακό σύμμαχο ούτε της ΝΔ, η οποία εκφράζει συντηρητικές απόψεις και θέσεις αλλά ούτε και του ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος είναι εθνολαϊκιστικός ενώ πρέπει να αποτελέσει τον αυτόνομο, ισχυρό πολιτικό πόλο, που θα πρωταγωνιστήσει στην εθνική συνεννόηση και την εθνική γραμμή που έχει ανάγκη η χώρα για να βγει από την κρίση και τα μνημόνια».⁶²

Ακόμα, ο ίδιος ο ΣΥΡΙΖΑ κατηγορείται ότι «διολισθαίνει σε καθεστωτικές πρακτικές και λογικές» και ότι «δε μπόρεσε να λειτουργήσει ούτε ως δημιουργική αντιπολίτευση στο παρελθόν αλλά ούτε ως αποτελεσματική κυβέρνηση πλέον, καθώς υπήρξε καταστροφική δύναμη επειδή στηρίχθηκε στον πρωτόγονο λαϊκισμό, στα ψέματα και στις αυταπάτες».⁶³ Τέλος, ως λύση για την χώρα, προκρίνεται από την ΔΗΣΥ η «εθνική συνεννόηση στη βάση μιας συγκεκριμένης προγραμματικής συμφωνίας με αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών και ενδυνάμωση της ίδιας για να αποτελέσει τον εναλλακτικό πόλο μιας προοδευτικής διακυβέρνησης».⁶⁴ Τέλος, όλες αυτές οι αποφάσεις και οι διακηρύξεις της ΔΗΣΥ πρόκειται να επισφραγιστούν και να παγιωθούν στο επερχόμενο συνέδριο του κόμματος, το καλοκαίρι του 2017.

⁶⁰ Ανακοίνωση της Δημοκρατικής Συμπαράταξης: 10 κρίσιμα ζητήματα για την Ελλάδα. 10 προτάσεις-απαντήσεις της προοδευτικής παράταξης, 20/12/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uikwnf>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁶¹ Ανακοίνωση Κεντρικού Συντονιστικού Συμβουλίου Δημοκρατικής Συμπαράταξης, 22/07/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uve5wp>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁶² Απόφαση της κοινής συνεδρίασης των οργάνων της ΔΗ.ΣΥΜ., 08/09/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2txwd4t>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁶³ Απόφαση Κεντρικού Συντονιστικού Συμβουλίου Δημοκρατικής Συμπαράταξης, 04/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2vtFmMQ>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁶⁴ Ανακοίνωση της Δημοκρατικής Συμπαράταξης μετά την κοινή συνεδρίαση των Κεντρικών Πολιτικών Οργάνων της, 13/11/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u16gOp>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

Στο συνέδριο της ΔΗΣΥ, λοιπόν, το οποίο διεξήχθη από τις 30 Ιουνίου του 2017 μέχρι και τις 2 Ιουλίου του ίδιου έτους, επιβεβαιώθηκε η ώσμωση αλλά και η σύνθεση των θέσεων των κομμάτων που την αποτελούν. Το συνέδριο αυτό ήταν πολιτικό - προγραμματικό που στόχο δεν είχε να εκλέξει ηγεσία αλλά να επισφραγίσει την κοινή πορεία που ξεκίνησε ως εκλογική συνεργασία τον Σεπτέμβριο του 2015. Από το συνέδριο δεν έλειψαν και οι επιθέσεις τόσο στην κυβέρνηση όσο και στον ΣΥΡΙΖΑ από τους Α. Λοβέρδο, Ο. Κωνσταντινόπουλο, Σ. Λυκούδη, ενώ παγιώθηκε η αυτόνομη πορεία του κόμματος και η στρατηγική των «ίσων αποστάσεων» από τη ΝΔ και τον ΣΥΡΙΖΑ.⁶⁵ Αποφασίστηκε, τέλος, εκλογή αρχηγού από την βάση τον Οκτώβριο του 2017 και ιδρυτικό συνέδριο του νέου, ενιαίου φορέα μέχρι τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

2.3. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Η εκλογική συνεργασία μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ με την συμμετοχή των Κινήσεων πολιτών για την Σοσιαλδημοκρατία που σχημάτισαν την Δημοκρατική Συμπαράταξη το 2015, άνοιξε τον δρόμο για ένα νέο σχήμα που σκοπό έχει να αποτελέσει τον νέο ενιαίο φορέα της Κεντροαριστεράς στην Ελλάδα. Στις εκλογές για τον νέο φορέα που διεξήχθησαν τον Νοέμβριο του 2017 συμμετείχαν 9 υποψήφιοι.⁶⁶ Στον δεύτερο γύρο των εκλογών πέρασαν η Φώφη Γεννηματά με τον Νίκο Ανδρουλάκη με την Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ και Επικεφαλής της ΔΗΣΥ να επικρατεί τελικά απέναντι στον Ευρωβουλευτή του ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 56,75% έναντι 43,25%.⁶⁷ Με την σύμπραξη του Ποταμιού καθώς και με την συμμετοχή σημειωσών προσωπικοτήτων γύρω από τον χώρο της Σοσιαλδημοκρατίας, ο νέος αυτός φορέας ονομάστηκε «Κίνημα Αλλαγής» και θα αποτελέσει την «ομπρέλα» των

⁶⁵ Οι ομιλίες στο συνέδριο της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, 01/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2urxaA1>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁶⁶ Αρχικά, οι υποψήφιοι ήταν 10 αλλά ο Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος αποφάσισε να μη λάβει μέρος στις εκλογές λόγω προβλήματος υγείας.

⁶⁷ Αποτελέσματα εκλογών για τον Πρόεδρο του Νέου Φορέα, Β' Γύρος, Διαθέσιμο στο: <https://dpekloges.gr/>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

Κοινοβουλευτικών Ομάδων του Ποταμιού και της ΔΗΣΥ μέχρι το ιδρυτικό συνέδριο που είχε προγραμματιστεί για τον Μάρτιο του 2018.⁶⁸ Σε τηλεφωνική συνομιλία που είχε η Φ. Γεννηματά με τον Α. Τσίπρα σχετικά με το αποτέλεσμα των εκλογών, η Πρόεδρος του νέου φορέα δήλωσε πως δεν υπήρχε καμία πρόταση συνεργασίας από τον Πρωθυπουργό και Πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ καθώς και ότι μεγάλο πρόβλημα αποτελεί το γεγονός της συνεργασίας του ΣΥΡΙΖΑ με τους ΑΝΕΛ, τους οποίους χαρακτηρίζει ως «ακροδεξιά απόφυση». Ακόμα, σημείωσε πως η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ «υλοποιεί τις πιο συντηρητικές, νεοφιλελεύθερες πολιτικές που τους επέβαλαν οι συντηρητικοί κύκλοι της Ευρώπης ακριβώς γιατί είχαν πλήρη αδυναμία να διαπραγματευτούν σωστά με ένα τεκμηριωμένο σχέδιο». Τέλος, η Φ. Γεννηματά υποστήριξε πως για να υπάρξει συναίνεση, κάτι που ζήτησε ο Α. Τσίπρας σε σχετική του ανάρτηση στα ΜΚΔ,⁶⁹ πρέπει να προϋπάρξει μια «αντικειμενική παρουσίαση των γεγονότων καθώς και αποδοχή της πραγματικότητας».⁷⁰

Το όνομα του νέου φορέα αποτέλεσε κοινή πρόταση των αρχηγών των δύο κοινοβουλευτικών ομάδων, ΠΑΣΟΚ και Ποταμιού, οι οποίοι μετά από σχετική τους συνάντηση έδωσαν ένα μήνυμα ενότητας, αλλαγής πολιτικών συσχετισμών και ανάγκης ύπαρξης προοδευτικής διακυβέρνησης για την χώρα. Ακόμα, η Φ. Γεννηματά ανέφερε πως στις αρχές της άνοιξης του 2018 θα πραγματοποιηθεί το συνέδριο για τον νέο φορέα και τόνισε πως πρέπει να είναι «μεγάλο, μαζικό, ανοικτό, δημοκρατικό όπου θα εκφραστούν όλες οι τάσεις καθώς και όλοι όσοι έχουν συμμετάσχει από την αρχή στο εγχείρημα της αναγέννησης της δημοκρατικής παράταξης».⁷¹ Ωστόσο, η ΔΗΜΑΡ, ένας από τους βασικούς πυλώνες της ΔΗΣΥ, δεν δίστασε με ανακοίνωση της εκτελεστικής της επιτροπής να εκφράσει την δυσaráρεσκειά της για την επιλογή ονόματος κάνοντας λόγο για «μονομερείς συμφωνίες σε επίπεδο κορυφής» κι επισημαίνοντας παράλληλα πως τέτοιες αποφάσεις «πρέπει να λαμβάνονται με

⁶⁸ Την 1^η Ιουλίου του 2018 το Ποτάμι αποφάσισε την αποχώρησή του από το Κίνημα Αλλαγής με 97 ψήφους υπέρ, υιοθετώντας έτσι την σχετική εισήγηση του Σταύρου Θεοδωράκη. Βλ. «Οριστικό διαζύγιο: Αποχώρησε το Ποτάμι από το Κίνημα Αλλαγής», 01/07/2018, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2NizLTt>, επίσκεψη: 02/07/2018.

⁶⁹ Η συγκεκριμένη ανάρτηση παρουσιάζεται και αναλύεται στο κεφάλαιο που αφορά τα Μ.Κ.Δ. και τον ΣΥΡΙΖΑ.

⁷⁰ «Φώφη Γεννηματά: Το μεγάλο πρόβλημα είναι ότι ο κ. Τσίπρας κυβερνά με μια ακροδεξιά απόφυση», 20/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D2fqQ3>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁷¹ «Κίνημα Αλλαγής» το νέο όνομα για Δημοκρατική Συμπράταξη και Ποτάμι», 28/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kwmd8>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

συλλογικές διαδικασίες και να είναι αποτέλεσμα μιας ευρύτερης διαβούλευσης στην πορεία προς το συνέδριο».⁷²

Ο νέος φορέας απέκτησε στις αρχές του Δεκεμβρίου του 2017 το πρώτο του θεσμοθετημένο όργανο, το οποίο έχει την ευθύνη για την «κεντρική πολιτική γραμμή» και θα καθοδηγήσει πολιτικά την πορεία μέχρι το ιδρυτικό συνέδριο. Η σύνθεση του Πολιτικού Συμβουλίου του Κινήματος Αλλαγής περιλαμβάνει, εκτός από την επικεφαλής Φώφη Γεννηματά, η οποία θα προεδρεύει στο Πολιτικό Συμβούλιο, και τους Νίκο Ανδρουλάκη, Σταύρο Θεοδωράκη, Θανάση Θεοχαρόπουλο, Γιώργο Καμίνη και Γιώργο Παπανδρέου.⁷³ Στην πρώτη κοινή συνεδρίαση των κοινοβουλευτικών ομάδων του Ποταμιού και της ΔΗΣΥ, τόσο η Φώφη Γεννηματά όσο και ο Σταύρος Θεοδωράκης άσκησαν σκληρή κριτική απέναντι στην κυβέρνηση και στον ΣΥΡΙΖΑ. Πιο συγκεκριμένα, η επικεφαλής του Κινήματος Αλλαγής υπεραμύνθηκε της αυτόνομης πορείας του νέου φορέα λέγοντας ότι «ματαιοπονούν όσοι προσπαθούν να το εντάξουν σε διάφορα πολιτικά μέτωπα» και υποστήριξε ότι «ο νέος φορέας θα παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στο πολιτικό σκηνικό και θα αλλάξει τους πολιτικούς συσχετισμούς». Ακόμα, υπογράμμισε την «ανάγκη στρατηγικής ήττας του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και της παρεμπόδισης της επιστροφής στην εξουσία των συντηρητικών πολιτικών της ΝΔ». Ομοίως, ο Σταύρος Θεοδωράκης έκανε λόγο για «σύγκρουση με την συντήρηση και τον λαϊκισμό που εκπροσωπεί η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ», καθώς και ότι ο νέος φορέας «δεν θα αντιγράψει τον ΣΥΡΙΖΑ για να νικήσει τους ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ».⁷⁴

Τέλος, στην πρώτη συνεδρίαση του Πολιτικού Συμβουλίου του Κινήματος Αλλαγής, στην οποία συμμετείχαν και τα έξι μέλη, αποφασίστηκε το Ιδρυτικό Συνέδριο για τον νέο φορέα να πραγματοποιηθεί από τις 16 μέχρι τις 18 Μαρτίου του 2018. Το συνέδριο αυτό θα είχε ως στόχο να διατυπώσει την ιδεολογική διακήρυξη του νέου φορέα, την προγραμματική πρόταση, αλλά και «να διαμορφώσει τους κανόνες για μια σύγχρονη πολιτική δομή». Ακόμα, στην απόφαση του Πολιτικού Συμβουλίου, τονίζεται η θέση για εθνική συνεννόηση και το γεγονός πως «η εθνική συνεννόηση δεν

⁷² «Ανακοίνωση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΔΗΜ.ΑΡ.: «Οι αποφάσεις στο νέο φορέα της Κεντροαριστεράς να είναι αποτέλεσμα συλλογικών διαδικασιών και όχι μονομερών ενεργειών», 28/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://www.dim-ar.gr/?p=10507>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁷³ «Η σύνθεση του Πολιτικού Συμβουλίου του Κινήματος Αλλαγής», 01/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Aleaa9>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

⁷⁴ «Πρώτη συνεδρίαση των ΚΟ Δημοκρατική Συμπράταξης - Ποταμιού», 06/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jra05V>, Επίσκεψη: 22/12/2017.

ταυτίζεται κατ' ανάγκην με κυβερνητικές συνεργασίες αλλά τις υπερβαίνει». Όσον αφορά τις συνεργασίες του νέου φορέα με άλλα κόμματα, παραμένει κυρίαρχη η άποψη της Φώφης Γεννηματά για «ίσες αποστάσεις μεταξύ ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ» και «σταθερή προσήλωση στην γραμμή του διακριτού, αυτόνομου ρόλου της παράταξης» ενώ αναφέρεται ρητά στην απόφαση πως «όσοι επιμένουν να αναζητούν βολικά κυβερνητικά συμπληρώματα και δεκανίκια εξουσίας, δεν είναι πια σε επαφή με τη νέα πραγματικότητα που υπάρχει στη χώρα μας και στο πολιτικό μας σύστημα». Η απόφαση ολοκληρώνεται με την δήλωση ότι ο νέος φορέας «στοχεύει ψηλά» και συγκεκριμένα «σε πρωταγωνιστικό ρόλο στην πολιτική ζωή της χώρας».⁷⁵

⁷⁵ «Στις 16-18 Μαρτίου το ιδρυτικό συνέδριο του νέου φορέα - Τι αποφάσισε το Πολιτικό Συμβούλιο του Κινήματος Αλλαγής», 22/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ByRILf>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΑΝΑΡΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΚΔ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ

ΛΟΓΟΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ

3.1. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ

Αρκετό ενδιαφέρον για το θέμα που εξετάζεται στη παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζουν τόσο τα άρθρα στελεχών του χώρου της κεντροαριστεράς που αφορούν τις σχέσεις του με τον ΣΥΡΙΖΑ όσο και οι αναρτήσεις των ίδιων στα ΜΚΔ. Σε αυτό το κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν αυτές οι θέσεις για να αποκρυσταλλωθεί καλύτερα η στάση που δημιουργείται απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ, καθώς και για να διερευνηθούν σε μεγαλύτερο βάθος οι πιθανότητες σύγκλισης των δύο αυτών χώρων. Κρίναμε σκόπιμο πως, για να ερευνηθεί καλύτερα και με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα το θέμα που αναλύεται στην εργασία μας, η καταγραφή μόνο πολιτικών ομιλιών των στελεχών και της ηγεσίας της ΔΗΣΥ στη Βουλή, αλλά και οι ανακοινώσεις από το γραφείο τύπου του κόμματος δεν επαρκούν. Εξάλλου τα άρθρα γνώμης και οι αναρτήσεις των ίδιων των στελεχών στα ΜΚΔ δίνουν την δυνατότητα για μια ακριβέστερη κατανόηση των θέσεων και των απόψεών τους. Στη συνέχεια, λοιπόν, θα παρουσιαστούν οι θέσεις στελεχών που διαδραμάτισαν, και κάποια εξ αυτών εξακολουθούν να διαδραματίζουν, σημαντικό ρόλο στον ευρύτερο χώρο της κεντροαριστεράς στην Ελλάδα και έχουν διατυπώσει δημόσια την άποψή τους για τις σχέσεις της κεντροαριστεράς με τον ΣΥΡΙΖΑ.

Ο πρώην Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και σημαντικό στέλεχος του κεντροαριστερού χώρου, Ε. Βενιζέλος, τον Οκτώβριο του 2015, χαρακτηρίζει τον ΣΥΡΙΖΑ και τους ΑΝΕΛ ως «ένα ενιαίο μόρφωμα μιας εθνολαϊκιστικής αντίληψης» και ως εκ τούτου δεν πιστεύει ότι λειτουργούν «ως δύο διαφορετικά κόμματα». Ακόμα, ισχυρίζεται πως η ΔΗΣΥ «δεν έχει προδιαγεγραμμένη πορεία να είναι συμπλήρωμα οποιασδήποτε κυβέρνησης» ενώ προκρίνει ως λύση «ένα σχήμα ευρύτατης συνεργασίας με την στήριξη όλων των ευρωπαϊκών δυνάμεων» που θα μετέχει και ο

ΣΥΡΙΖΑ, τον οποίο πλέον θεωρεί ως μια «ευρωπαϊκή δύναμη».⁷⁶ Σε πιο πρόσφατες αναφορές του σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, εμμένει σε αυτήν του την άποψη ενώ υποστηρίζει πως «ο ΣΥΡΙΖΑ θα κληθεί να συμμετάσχει στο εν λόγω σχήμα», που θα προκύψει μετά από εκλογές, αλλά ως «ηττημένος» και ως ένα κόμμα το οποίο «δεν θα μπορεί να παρεμποδίσει τις εξελίξεις ή να αλλοιώσει το στρατηγικό πλαίσιο».⁷⁷ Την άποψη αυτή δεν φαίνεται να συμμερίζεται ο πρώην αντιπρόεδρος της κυβέρνησης του Γ. Παπανδρέου, Θεόδωρος Πάγκαλος, ο οποίος σε σχετικές δηλώσεις του δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο να συγκυβερνήσουν κάποια στιγμή στο μέλλον ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ.⁷⁸ Ο Κώστας Σκανδαλίδης, αναρωτώμενος «γιατί να μην πάνε μαζί ΣΥΡΙΖΑ, ΝΔ και Κίνημα Αλλαγής» τόνισε την ανάγκη «για μια διαδικασία εθνικής συνεννόησης» ενώ διευκρίνισε ότι προεκλογικά το Κίνημα Αλλαγής θα κινηθεί αυτόνομα δηλώνοντας χαρακτηριστικά «ούτε με τον ΣΥΡΙΖΑ, ούτε με την ΝΔ, είμαστε αυτόνομοι».⁷⁹

Αρνητικός σε μια συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται να είναι ο Νίκος Ανδρουλάκης, Ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ, καθώς όπως αναφέρει «όσο ο ΣΥΡΙΖΑ συνεχίζει να προτείνει φανταστικές λύσεις σε πραγματικά προβλήματα, δεν θα μπορεί να προκύψει κανενός είδους προγραμματική συμφωνία μαζί του», ενώ δηλώνει υπέρ μιας κυβέρνησης «εθνικής ενότητας με όλες τις δυνάμεις του συνταγματικού τόξου και με συγκεκριμένο προγραμματικό χαρακτήρα».⁸⁰ Πιο πρόσφατα, χαρακτηρίζει ως «αυτοκτονική επιλογή» να γίνει το ΠΑΣΟΚ «το σωσίβιο του Αλέξη Τσίπρα» και θεωρεί πως «ούτε οι πολίτες θα στήριζαν κάτι τέτοιο».⁸¹ Ο Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος, Βουλευτής της ΔΗΣΥ, ισχυρίζεται ότι «η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει καμία σχέση με την Σοσιαδημοκρατία και την Κεντροαριστερά» και πως οι διαφορές ανάμεσα στους δυο χώρους είναι «δομικές». Ακόμα, ανέφερε πως «η ήττα

⁷⁶ «Βενιζέλος: Δεν είναι ρεζέρβα ΣΥ.ΡΙΖ.Α., ΠΑ.ΣΟ.Κ. – Δημοκρατική Συμπράταξη», 21/10/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v9S6sG>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁷⁷ Άρθρο Ε. Βενιζέλου στο Βήμα της Κυριακής, 09/04/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v9wyMF>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁷⁸ «Μελλοντική συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ βλέπει ο Θ. Πάγκαλος», 04/06/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zxUz0U>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁷⁹ «Σκανδαλίδης στο ΘΕΜΑ 104,6: Γιατί να μην πάνε μαζί σε κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, ΝΔ, Κίνημα Αλλαγής», 22/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DwDEz6>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁸⁰ «Ανδρουλάκης: Όσο ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α. προτείνει φανταστικές λύσεις, δεν μπορούμε να συνεργαστούμε», 11/07/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tiQwaB>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁸¹ «Ανδρουλάκης: «Όχι» σε κυβερνητική συνεργασία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. με τον ΣΥ.ΡΙΖ.Α.», 02/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u1uLuD>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

του ΣΥΡΙΖΑ περνάει μέσα από την ΔΗΣΥ και το ΠΑΣΟΚ». ⁸² Ο Δημήτρης Ρέππας, σε ομιλία του για την 3^η του Σεπτεμβρίου, ανέφερε πως «πρέπει να εξεταστεί η προοπτική συνεργασίας του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ σε κυβερνητικό επίπεδο» και πως παρά τις διαφορές των δύο χώρων «στην πολιτική μετράνε οι συσχετισμοί δυνάμεων». Τέλος, υπογράμμισε πως «το ΠΑΣΟΚ πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες και να δείξει ότι είναι έτοιμο για μια τέτοια συνεργασία» καθώς και ότι αυτό το ενδεχόμενο «δεν είναι περισσότερο επιζήμιο, ούτε λιγότερο επωφελές για την χώρα από ό,τι η συγκυβέρνηση με την ΝΔ». ⁸³

Ο πρώην Υπουργός και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, Παύλος Γερουλάνος, χαρακτήρισε την πρόταση στελέχους και πρώην Υπουργού του ΣΥΡΙΖΑ και συγκεκριμένα, του Νίκου Φίλη, περί μελλοντικής σύγκλισης των δύο κομμάτων ως «αρλούμπα» με αφορμή τον ισχυρισμό του τελευταίου ότι «το ΠΑΣΟΚ βρωμάει». Στην ίδια δήλωση ο Π. Γερουλάνος αναφέρει ακόμα πως «αν υπήρχε ειλικρινά διάθεση συνεργασίας, αυτό θα έπρεπε να γίνει πάνω σε πολιτικές θέσεις» και ότι δεν θα έπρεπε να διεξάγονται τέτοιες συζητήσεις με όρους «καλλιστειών» δηλαδή «συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ,- αλλά όχι με τον Ε. Βενιζέλο,- ή ναι με το ΠΑΣΟΚ, αλλά όχι με τον Γ. Παπανδρέου». ⁸⁴ Ακόμα, ο εκπρόσωπος Τύπου του ΠΑΣΟΚ, Παύλος Χρηστίδης, δηλώνει πως η ΔΗΣΥ δεν θα «αποτελέσει συμπλήρωμα ούτε για τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ούτε και για την ΝΔ». ⁸⁵ Στα στελέχη που φαίνονται υπέρ μιας συνεργασίας με τον ΣΥΡΙΖΑ συγκαταλέγονται ο Δημήτρης Κρεμαστινός, ο οποίος έχει δηλώσει ότι «το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να συγκυβερνήσει με τον ΣΥΡΙΖΑ για να υπάρξει λύση ιδίως στο θέμα της διαπραγμάτευσης» καθώς και ότι «η θέληση υπάρχει και η κ. Γεννηματά θα μπορούσε να δείξει συναίνεση». Ανέφερε ακόμα πως «αν οι ΑΝΕΛ δεν είχαν μπει στη Βουλή στις εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2015 τότε το ΠΑΣΟΚ θα ήταν αυτό που θα επιδείκνυε την απαιτούμενη συναίνεση». Τέλος,

⁸² «Ο. Κωνσταντινίδης: Η ήττα του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. περνάει μέσα από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και την Δημοκρατική Συμπαράταξη», 21/06/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uvbm64>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁸³ «Ρέππας: Να εξεταστεί συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ», 03/09/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DeFBPQ>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁸⁴ «Γερουλάνος: Ο κ. Φίλης είπε μια «αρλούμπα», 22/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uzcu9l>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁸⁵ «Π. Χρηστίδης: Η Δημοκρατική Συμπαράταξη δεν θα αποτελέσει συμπλήρωμα για τον ΣΥ.ΡΙΖ.Α., ούτε για τη Ν.Δ.», 04/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uaxVwI>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

παρουσιάζει ως «αγκάθι» για μια ενδεχόμενη συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ, τους ΑΝΕΛ, με τους οποίους «το ΠΑΣΟΚ πολύ δύσκολα θα συνευρίσκονταν».⁸⁶

3.2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ FACEBOOK ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ

Τα τελευταία χρόνια όλο και πιο συχνή γίνεται η χρήση των ΜΚΔ από πολιτικούς και στελέχη κομμάτων για να εκφράσουν τις πολιτικές τους θέσεις αλλά και τις απόψεις τους. Τα ΜΚΔ αποτελούν έναν εύκολο και γρήγορο τρόπο διάδοσης αλλά και προσέγγισης μεγάλης μερίδας του εκλογικού σώματος. Για την παρούσα εργασία μελετήθηκαν διάφορες αναρτήσεις που λήφθηκαν από τους επίσημους λογαριασμούς στελεχών της Κεντροαριστεράς από το Facebook και το Twitter.⁸⁷ Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι απόψεις που εκφέρονται από αυτά τα στελέχη την περίοδο που εξετάζει η παρούσα εργασία και στο Παράρτημα, στο τέλος της εργασίας, θα υπάρχουν με την μορφή εικόνων όλες οι αναρτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την σύνθεση του συγκεκριμένου κεφαλαίου.

Ήδη από το 2012, ο τότε Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Ε. Βενιζέλος, είχε εκφράσει, μέσω των επίσημων λογαριασμών και σελίδων του στο Facebook, την έντονη αντίθεσή του στην αντιπολιτευτική πολιτική που ακολουθούσε τότε ο ΣΥΡΙΖΑ και είχε θίξει τις διαφορές που υπήρχαν ανάμεσα στους δύο χώρους. Αυτές οι διαφορές εντοπιζόνταν στο γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ «τοποθετούνταν σε μια σκοπιά υπέρ του εθνικού συμφέροντος», ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ «κινούταν από μια μικροκομματική και συγκυριακή οπτική γωνία» και ως εκ τούτου έκανε «προβοκάτσια εναντίον του τόπου».⁸⁸ Από το 2015, όμως, που ο ΣΥΡΙΖΑ συγκυβερνά πλέον μαζί με τους ΑΝΕΛ, συντελείται αλλαγή μεταξύ των συσχετισμών δυνάμεων των δύο χώρων. Ο Ε. Βενιζέλος αναφέρει πως η ΔΗΣΥ «δεν έχει προδιαγεγραμμένη πορεία να είναι το συμπλήρωμα κάθε

⁸⁶ «Κρεμαστινός: Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. θα μπορούσε να συγκυβερνήσει με τον ΣΥ.ΡΙΖ.Α.», 01/11/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2iPYsJs>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

⁸⁷ Οι αναρτήσεις από το Twitter παρουσιάζονται στο αμέσως επόμενο υποκεφάλαιο.

⁸⁸ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 1.

κυβέρνησης» αλλά ούτε και να γίνει «η ρεζέρβα του ΣΥΡΙΖΑ» και προτείνει ως λύση σε περίπτωση που αποτύχει αυτό το σχήμα μια κυβέρνηση «ευρύτατης συνεργασίας με την συμμετοχή όλων των ευρωπαϊκών δυνάμεων (συμπεριλαμβανομένου και του ΣΥΡΙΖΑ), καθώς και ανθρώπων με μεγάλες ικανότητες μέσα από την κοινωνία και όχι παλαιών πολιτικών στελεχών».⁸⁹ Τέλος, ο ίδιος υποστηρίζει πως «χρειάζονται συνεργασίες και συναινέσεις με ουσιαστικό περιεχόμενο και καθαρή γραμμή» ενώ εμμένει στη θέση του για «συνεργασία και κυβέρνηση όλων των δημοκρατικών, φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων, στην οποία ο ΣΥΡΙΖΑ θα κληθεί να συμμετάσχει αλλά χωρίς να μπορεί να καθορίσει ή να παρεμποδίσει τις εξελίξεις». Αυτό θα προκύψει μετά από εκλογές από τις οποίες ο ΣΥΡΙΖΑ θα βγει «εκλογικά ηττημένος». Για το ενδεχόμενο πιθανής προσέγγισης του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ αναφέρει πως «διαφωνεί απολύτως» καθώς για εκείνον η χώρα χρειάζεται όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως μαζί με ένα «εναλλακτικό σχέδιο».⁹⁰

Παρόμοια στάση έχει στα ΜΚΔ και η μετέπειτα Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και Επικεφαλής της ΔΗΣΥ, Φώφη Γεννηματά. Μιλώντας για την κυβερνητική πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ αναφέρει πως η σχέση της με την σοσιαλδημοκρατία είναι όπως η σχέση «του φάντη με το ρετσινόλαδο» και επιρρίπτει ευθύνες στην κυβέρνηση για «ιδεοληψίες, καθεστωτισμό και ευτελισμό των δημοκρατικών θεσμών».⁹¹ Ακόμα, λέει «όχι στη λογική των μετώπων» τόσο με την δεξιά και την ΝΔ όσο και με την αριστερά και τον ΣΥΡΙΖΑ καθώς τα χαρακτηρίζει «αδιέξοδα» και «διχαστικά για τον Ελληνικό λαό».⁹² Κατηγορεί τον ΣΥΡΙΖΑ για «λαϊκισμό» και προσκόλληση στην εξουσία ενώ τονίζει πως η ΔΗΣΥ θα πρέπει να έχει «αυτόνομο ρόλο και αυτοδύναμη στρατηγική, διακριτά πολιτικά οριοθετημένη από τις παρωχημένες ιδεοληψίες του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και τις συντηρητικές πολιτικές της ΝΔ».⁹³ Χαρακτηρίζει τον ΣΥΡΙΖΑ ως ένα κόμμα που «δεν είναι ούτε ριζοσπαστική αριστερά αλλά ούτε και σοσιαλδημοκρατία» και που «αντιμετωπίζει το ζήτημα της εξουσίας ως αυτοσκοπό» ενώ η παραίτηση της κυβέρνησης θα ήταν «η μόνη προσφορά τους στον τόπο».⁹⁴ Τέλος, αναφέρει πως η ΔΗΣΥ δεν θα γίνει «ούτε συμπλήρωμα αλλά ούτε και ουρά» της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ, επισημαίνει τον «αυτοδύναμο ρόλο του κόμματος»

⁸⁹Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 2.

⁹⁰Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 3,4,5.

⁹¹Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 6.

⁹²Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 7.

⁹³Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 8,9.

⁹⁴Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 10.

και «ταυτίζει» ΣΥΡΙΖΑ και ΝΔ κυρίως λόγω των μνημονιακών πολιτικών που υιοθετήθηκαν και από τις δύο κυβερνήσεις.⁹⁵

Όσο περνάει ο καιρός η στάση της ΔΗΣΥ αλλά και της ίδιας της Φώφης Γεννηματά απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ κλιμακώνεται. Πλέον, η Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κατηγορεί ΣΥΡΙΖΑ και ΝΔ για εμμονή σε ένα «κακέκτυπο παλαιού δικομματισμού» και άρνηση των συγκεκριμένων κομμάτων για «συνεννόηση και συνεργασία γύρω από μια εθνική γραμμή», της οποίας κύριος πρωταγωνιστής θα είναι η ΔΗΣΥ. Ωστόσο, αυτή η στρατηγική της ΔΗΣΥ, σύμφωνα με την Φ. Γεννηματά, «ενοχλεί συγκεκριμένα συμφέροντα και τους πολιτικούς εντολοδόχους τους».⁹⁶ Ακόμα, κάνει λόγο για ένα «σύγχρονο, προοδευτικό, μεταρρυθμιστικό πλάνο» της ΔΗΣΥ, μακριά από το «νέο διχαστικό δίπολο που επιχειρούν να επιβάλλουν ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ», γεγονός που συνεπάγεται καμία συνεργασία για «δήθεν ευρωπαϊκό μέτωπο με την ΝΔ αλλά ούτε για δήθεν αντιδεξιό μέτωπο με τον ΣΥΡΙΖΑ». Αναφέρει ακόμα πως υπάρχουν «ιδεολογικοπολιτικές διαφορές με την ΝΔ αλλά και πλήρης αντίθεση με τις πολιτικές και καθεστωτικές αντιλήψεις της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ».⁹⁷ Τέλος, η Φ. Γεννηματά επισημαίνει πως «στρατηγική ήττα του ΣΥΡΙΖΑ χωρίς καθοριστική ενίσχυση της ΔΗΣΥ, απλά δεν μπορεί να υπάρξει» και δηλώνει «αισιόδοξη πως η ΔΗΣΥ θα καταφέρει να επιβάλλει την συνεννόηση για το καλό της χώρας». Μια συνεννόηση που θα προκύψει μέσα από την «εκλογική ενίσχυση της ΔΗΣΥ και την μείωση των ποσοστών ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ» που μετά τις εκλογές θα «αναγκάσει» τα τρία αυτά κόμματα «να κάτσουν γύρω από το τραπέζι χωρίς αλαζονεία και να αναζητήσουν κοινό τόπο στη βάση της ειλικρίνειας».⁹⁸

Αυτές ήταν οι απόψεις των δύο Προέδρων του ΠΑΣΟΚ την περίοδο 2012-2017 στο Facebook όσον αφορά την σχέση του χώρου με τον ΣΥΡΙΖΑ. Τώρα, θα παρουσιαστούν και οι απόψεις διάφορων στελεχών του ΠΑΣΟΚ για τις σχέσεις των δυο χώρων καθώς και για τις προοπτικές σύγκλισής τους. Ο Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος δηλώνει υπέρ «μιας αυτοδύναμης πορείας του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΣΥ, που δεν θα πάει ούτε με τον ΣΥΡΙΖΑ αλλά ούτε και με την ΝΔ». Εκφράζει την θέλησή του για επανασύνδεση με τους «προοδευτικούς πολίτες που εξαπατήθηκαν από

⁹⁵Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 11,12,13.

⁹⁶Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 14,15,16,17.

⁹⁷Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 18,19,20.

⁹⁸Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 21,22.

τον ΣΥΡΙΖΑ αλλά όχι με τους πολιτικούς τυχοδιώκτες», όπως χαρακτηρίζει στελέχη που εγκατέλειψαν το ΠΑΣΟΚ και βρήκαν καταφύγιο στον ΣΥΡΙΖΑ. Τέλος, τάσσεται υπέρ της «αλλαγής των συσχετισμών μετά από εκλογές για να επιβληθεί η εθνική συνεννόηση».⁹⁹ Ο Νίκος Ανδρουλάκης αναφέρει πως για να υπάρξει «ραγδαία κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ και άνοδος της Κεντροαριστεράς» θα πρέπει πρώτα να υπάρξει «ενότητα στον χώρο βάσει ενός σύγχρονου προγράμματος με ριζοσπαστική ανανέωση στο πολιτικό ήθος και τα πρόσωπα που τον απαρτίζουν, μακριά από μωροφιλοδοξίες και προσωπικές στρατηγικές».¹⁰⁰ Ο Ανδρέας Λοβέρδος χαρακτηρίζει ως «κωμικά και ύποπτα όσα γράφονται και λέγονται για συνεργασία ΔΗΣΥ-ΣΥΡΙΖΑ» και αναφέρει πως «δεν υπάρχει καμία περίπτωση»¹⁰¹ για κάτι τέτοιο ενώ, τέλος, η Εύη Χριστοφιλοπούλου δηλώνει την αντίθεση της ΔΗΣΥ απέναντι στον «δεξιό και τον αριστερό λαϊκισμό» προβάλλοντας την ανάγκη για την «ευρύτερη δυνατή συνεργασία δυνάμεων». Παράλληλα, αναφέρει πως από την σημερινή Βουλή δεν μπορεί να προκύψει «ουδεμία συναίνεση» καθώς η ΔΗΣΥ, «ένα κόμμα σοσιαλδημοκρατικό και προοδευτικό δεν μπορεί να συνεννοηθεί με τον εθνολαϊκισμό και τις διχαστικές και πολωτικές λογικές του ΣΥΡΙΖΑ», ενώ τονίζει πως η ΔΗΣΥ είναι «αυτόνομος πόλος και δεν θα γίνει «δεκανίκι» ούτε του ΣΥΡΙΖΑ ούτε της ΝΔ».¹⁰²

Στο υποκεφάλαιο αυτό παρουσιάστηκαν οι απόψεις των Προέδρων του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΣΥ καθώς και διάφορων στελεχών του χώρου της Κεντροαριστεράς όπως αυτές εκφράστηκαν μέσα από τις αναρτήσεις τους στους επίσημους λογαριασμούς που διατηρούν στο Facebook αλλά και από την αρθρογραφία και τις παρεμβάσεις τους στον δημόσιο λόγο. Η στάση που διαμορφώνεται απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ είναι κοινή εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις. Οι αναρτήσεις και τα άρθρα των στελεχών λαμβάνουν την μορφή μιας «επιθετικής» αντιμετώπισης του ΣΥΡΙΖΑ από τα κεντροαριστερά στελέχη, γεγονός που αποτυπώνεται τόσο ρητά και κατηγορηματικά για πρώτη φορά στα Μεταπολιτευτικά χρονικά. Η ΔΗΣΥ επικεντρώνεται περισσότερο στο πως θα καταστεί η ίδια ένας αυτόνομος και αυτοδύναμος φορέας, αφήνοντας τα σενάρια περί συνεργασιών σε δεύτερη μοίρα. Στο

⁹⁹Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 23, 24,25.

¹⁰⁰Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 26.

¹⁰¹Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 27,28.

¹⁰²Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 29,30,31.

επόμενο υποκεφάλαιο παρουσιάζονται αναρτήσεις των στελεχών της Κεντροαριστεράς στο Twitter.

3.3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ TWITTER ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΔΗΣΥ

Ένα άλλο μέσο το οποίο επιλέγουν οι πολιτικοί για να μοιραστούν με τους πολίτες θέσεις και απόψεις είναι το Twitter. Σε αντίθεση με το Facebook, το Twitter δίνει στον χρήστη την δυνατότητα να γράψει αυτό που επιθυμεί έχοντας στη διάθεσή του περιορισμένους χαρακτήρες και συγκεκριμένα 140, κάτι που αντιστοιχεί σε 25 λέξεις περίπου.¹⁰³ Έτσι, και στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, τον ρόλο των συνεντεύξεων ή των σύντομων δηλώσεων των πολιτικών έχουν αντικαταστήσει σε έναν πολύ μεγάλο βαθμό τα tweets, οι αναρτήσεις δηλαδή των πολιτικών στο Twitter, καθώς μέσα από αυτά προκύπτουν αιχμές και αντεγκλήσεις που κάποιες φορές αντικαθιστούν ακόμα και τις ανακοινώσεις των κομμάτων. Πιο ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι ακόμα και απλοί πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στις διενέξεις μεταξύ των πολιτικών¹⁰⁴ ενώ το γεγονός του περιορισμού των χαρακτήρων κάνει τις αναρτήσεις λιγότερο «ξύλινες» και περισσότερο επικεντρωμένες στην ουσία. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται tweets της περιόδου 2012-2017 από στελέχη του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΣΥ όσον αφορά τις συγκλίσεις και τις αποκλίσεις με τον ΣΥΡΙΖΑ.

Το ΠΑΣΟΚ ως πολιτικό κόμμα διατηρεί λογαριασμό στο Twitter και οι αναρτήσεις του είναι συχνές. Ωστόσο, πολύ συχνά κοινοποιεί αναρτήσεις της Προέδρου του κόμματος καθώς και διάφορων βουλευτών και στελεχών του ΠΑΣΟΚ. Σε δήλωση του Πρωθυπουργού, Α. Τσίπρα, σχετικά με την Ελληνική οικονομία ότι νιώθει «αθεράπευτα αισιόδοξος» η Φώφη Γεννηματά σχολίασε μέσω Twitter ότι «στην

¹⁰³ Προσφάτως, το Twitter αναβάθμισε αυτή του την δυνατότητα και διπλασίασε τους επιτρεπόμενους χαρακτήρες ανεβάζοντάς τους στους 280.

¹⁰⁴ Προϋπόθεση για κάτι τέτοιο είναι να έχει κάνει κάποιος εγγραφή πρώτα. Σε άλλη περίπτωση, απλά θα μπορεί να διαβάσει τις αναρτήσεις χωρίς να έχει την δυνατότητα σχολιασμού.

πραγματικότητα είναι αθεράπευτα ακατάλληλος».¹⁰⁵ Ακόμα, με ένα άλλο tweet δηλώνεται ότι το ΠΑΣΟΚ «έχει και θα έχει την δική του αυτόνομη πορεία».¹⁰⁶ Σχετικά με το άρθρο του Αλέξη Τσίπρα για τον Ανδρέα Παπανδρέου το ΠΑΣΟΚ δήλωσε πως «αποτελεί πολιτική και ιστορική απρέπεια η ταύτιση του Αλέξη Τσίπρα με τον ιστορικό ηγέτη και ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ, Ανδρέα Παπανδρέου».¹⁰⁷ Επίσης, διάφοροι βουλευτές της ΔΗΣΥ έχουν εκφράσει τις απόψεις τους για τον ΣΥΡΙΖΑ. Η Εύη Χριστοφιλοπούλου δήλωσε πως «η πόρτα πρέπει να παραμείνει ερμητικά κλειστή στο μόρφωμα λαϊκισμού, αυταρχισμού και τυχοδιωκτισμού που είναι ο ΣΥΡΙΖΑ!»¹⁰⁸ ενώ ο Ανδρέας Λοβέρδος ανέφερε, σχετικά με τις μετεκλογικές συνεργασίες, πως «το τι θα κάνει το ΠΑΣΟΚ μετεκλογικά είναι δικός τους λογαριασμός και πως ούτε τον κ. Κουρουμπλή ούτε τους άλλους ριψάσπιδες θα ρωτήσουν»¹⁰⁹ και πως «στην πρόταση του Α. Τσίπρα για συνεργασία η απάντηση είναι μία: ούτε με το πιστόλι στον κρόταφο».¹¹⁰

Άκρως καυστικές και αιχμηρές εναντίον του ΣΥΡΙΖΑ αλλά και γενικότερα της κυβέρνησης είναι και οι δηλώσεις του πρώην Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, Ευάγγελου Βενιζέλου. Στις αναρτήσεις στον προσωπικό λογαριασμό που διατηρεί στο Twitter καλεί συνεχώς τον ΣΥΡΙΖΑ να πάει σε εκλογές καθώς θεωρεί ότι «πολιτική λύση από την παρούσα Βουλή με σχετική πλειοψηφία ΣΥΡΙΖΑ και απόλυτη πλειοψηφία ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ δεν υπάρχει».¹¹¹ Ακόμα, πιστεύει ότι η κυβέρνηση είναι «βλαπτική» για την χώρα και επισημαίνει την ανάγκη «για συντριπτική εκλογική ήττα του ΣΥΡΙΖΑ» στις επόμενες εκλογές ούτως ώστε να αλλάξουν οι εκλογικοί συσχετισμοί και να υπάρξουν οι απαραίτητες «πρακτικές πολιτικές προϋποθέσεις» για να εφαρμοστεί το πρόγραμμα της ΔΗΣΥ.¹¹² Τέλος, αναφέρει πως οι ίσες αποστάσεις που κρατούνται από την ΔΗΣΥ απέναντι τόσο στη ΝΔ όσο και στον ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι «συμβολικού χαρακτήρα» ενώ σαν φορέας αναλαμβάνει «πολιτική και προγραμματική πρωτοβουλία»¹¹³ και παράλληλα στηλιτεύει τον ΣΥΡΙΖΑ για μια προσπάθεια

¹⁰⁵ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 32.

¹⁰⁶ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 33.

¹⁰⁷ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 34.

¹⁰⁸ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 35.

¹⁰⁹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 36.1.

¹¹⁰ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 36.2.

¹¹¹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 37.

¹¹² Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 38, 39, 40, 41.

¹¹³ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 42.

«κουτοπόνηρης διεκδίκησης της Κεντροαριστεράς» καθώς «μέσα στο ευρύ φάσμα του προοδευτικού κέντρου χάνει το νόημα της» η συγκεκριμένη κίνηση.¹¹⁴

Εξαιρετικά μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι αναρτήσεις της Προέδρου του ΠΑΣΟΚ και Επικεφαλής της ΔΗΣΥ, κ Φώφης Γεννηματά. Επανειλημμένα μέσω Twitter τονίζει ότι η ΔΗΣΥ «δεν είναι και δε θα γίνει δεκανίκι κανενός» και ότι «το πραγματικό δεκανίκι του Κυριάκου Μητσοτάκη είναι ο Αλέξης Τσίπρας» ενώ αναφέρει ότι η ΔΗΣΥ «έχει χαράξει δρόμο αυτόνομης πορείας στον οποίο επιμένει μέχρι και σήμερα».¹¹⁵ Ακόμα, ξεκαθαρίζει ότι η ΔΗΣΥ «δεν θα συναινέσει και δεν θα συμπράξει σε νομοσχέδια που δεν αφορούν τους πολίτες και τα προβλήματά τους» και ότι δεν πρέπει η κυβέρνηση να περιμένει από εκείνους «καμία ανοχή και καμία συνενοχή».¹¹⁶ Παράλληλα, επισημαίνει ότι δεν έχει «καμία σχέση με την Κεντροαριστερά ο Αλέξης Τσίπρας, ούτε η πολιτική που εφαρμόζει, ούτε το ήθος και το ύφος της κυβέρνησής του».¹¹⁷ Για την μορφή και το περιεχόμενο της Δημοκρατικής Συμπαράταξης αναφέρει πως «δεν χρειάζεται ένας άχρωμος, μεσαίος χώρος, παρακολούθημα και συμπλήρωμα είτε τους ενός είτε του άλλου αλλά ένα σύγχρονος σοσιαλδημοκρατικός, ευρωπαϊκός, κεντροαριστερός πολιτικός φορέας με σαφείς διαχωριστικές γραμμές».¹¹⁸ Τέλος, τονίζει πως «η ηγεσία και οι πολιτικές του ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να ηττηθούν στρατηγικά για να συντριβεί μαζί τους ο λαϊκισμός, η δημαγωγία και η μισαλλοδοξία», αναφέρει πως «μάλλον ο κ. Μητσοτάκης θα πρέπει να αρχίσει να ανησυχεί καθώς έτσι όπως πάει ο Α. Τσίπρας θα καλύψει τον χώρο της Κεντροδεξιάς» και θεωρεί «ηττοπαθή την προσέγγιση που θέλει την ΔΗΣΥ συμπλήρωμα είτε του ΣΥΡΙΖΑ είτε της ΝΔ» καλώντας παράλληλα τους πολίτες να κάνουν την επόμενη εκλογική αναμέτρηση μια «αναμέτρηση για τρεις».¹¹⁹

¹¹⁴ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 43.

¹¹⁵ Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 44, 45.

¹¹⁶ Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 46, 47.

¹¹⁷ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 48.

¹¹⁸ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 49.

¹¹⁹ Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 50, 51, 52.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

4.1. Ο ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ (2012-2014)

Η περίοδος από τις αρχές του 2012 έως και τα τέλη του 2014 μπορεί εύκολα να χαρακτηριστεί ως η περίοδος όπου ο ΣΥΡΙΖΑ βρίσκεται στο απόγειο της αντιμνημονιακής και αντικυβερνητικής του ρητορικής. Παράλληλα, είναι μια περίοδος η οποία βρίσκει τον ΣΥΡΙΖΑ εκλογικά δυναμωμένο καθώς από το 4,6% και τις 13 έδρες που απέσπασε στις βουλευτικές εκλογές του 2009 εκτοξεύτηκε αρχικά στο 16,78% και στη συνέχεια στο 26,89%, με 52 και 71 έδρες αντίστοιχα, στις διπλές βουλευτικές εκλογές του 2012,¹²⁰ γεγονός που τον κατέστησε αξιωματική αντιπολίτευση στην κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ που προέκυψε μετά και τις εκλογές του Ιουνίου του 2012. Η μεγάλη αυτή άνοδος στα εκλογικά ποσοστά του ΣΥΡΙΖΑ ήταν αποτέλεσμα αρκετών παραγόντων μεταξύ των οποίων και η μεγάλη μετακίνηση ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ που πλέον βρήκαν κομματική στέγη στον ΣΥΡΙΖΑ. Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε την αντίληψη του ΣΥΡΙΖΑ για το ΠΑΣΟΚ όπως προέκυψε από τις ομιλίες των στελεχών και της ηγεσίας του κόμματος στην Βουλή το διάστημα 2012-2014 καθώς και τα σχόλια και τις δημοσιεύσεις του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ που αναδεικνύουν την εικόνα που διαμορφώνεται απέναντι στο κεντροαριστερό κόμμα.

Η κριτική που ασκείται αυτήν την περίοδο από στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ εντός της Βουλής είναι σε μεγάλο βαθμό επιθετική, γεγονός που έκανε τον τότε Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, Ε. Βενιζέλο, να μιλήσει για «πολιτική εχθρότητα» και όχι «πολιτική αντιπαλότητα» προς το ΠΑΣΟΚ, όπως έχουμε ήδη αναφέρει σε προηγούμενο κεφάλαιο. Πιο συγκεκριμένα, ο Δημήτρης Παπαδημούλης, σε ομιλία του για τις προγραμματικές δηλώσεις της τότε κυβέρνησης, κάλεσε τον Ε. Βενιζέλο να «σταματήσει να κάνει αντιπολίτευση στον ΣΥΡΙΖΑ, κάτι που έκανε και πριν τις εκλογές και του συνέστησε να το επανεξετάσει». Ακόμα, ανέφερε πως «αν το

¹²⁰ Τα εκλογικά αποτελέσματα αντλήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών και είναι διαθέσιμα εδώ: <http://bit.ly/2AraROt>, επίσκεψη: 26/12/2017.

συνεχίσει, κάτι που αποτελεί και δικαίωμά του, θα εξελιχθεί στον καλύτερο προπαγανδιστή του ΣΥΡΙΖΑ, άξιο συνεχιστή της προσπάθειας του Θεόδωρου Πάγκαλου».¹²¹ Σε ομιλία του στην κοινοβουλευτική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ, ο Αλέξης Τσίπρας, ανέφερε πως «είναι τουλάχιστον αστεία όσα ακούγονται περί σκευωρίας και περί επιχείρησης του ΣΥΡΙΖΑ να διαλύσει το ΠΑΣΟΚ καθώς δεν χρειάζεται καμία τέτοια επιχείρηση από μεριάς τους διότι μια χαρά τα κατάφεραν από μόνοι τους όσοι τα τελευταία χρόνια βρέθηκαν στην ηγεσία ενός ιστορικού κόμματος το οποίο έχουν σήμερα καταντήσει συνιστώσα της ΝΔ του κ. Σαμαρά».¹²² Σε μια άλλη ομιλία του στην κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος, ο Αλέξης Τσίπρας, κατηγορεί τον Ε. Βενιζέλο και τον Φ. Κουβέλη λέγοντας πως είναι «δεκανίκια του Σαμαρά» και «γαντζωμένοι έστω και στην τελευταία ρόδα του άρματος της εξουσίας».¹²³

Ο Παναγιώτης Λαφαζάνης σε σχετική ομιλία του στην Βουλή τόνισε πως «η κυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ πρέπει να φύγει άμεσα και πως η μόνη προσφορά που έχει να κάνει το ΠΑΣΟΚ είναι να αποσύρει την στήριξή του από την συγκεκριμένη κυβέρνηση και να υποβοηθήσει ομαλές δημοκρατικές εξελίξεις με τον μόνο τρόπο που μπορούν να εκφραστούν οι πολίτες και να πουν την θέλησή τους που είναι οι εθνικές εκλογές».¹²⁴ Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και οι ανακοινώσεις που εξέδιδε το Γραφείο Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ την περίοδο 2012-2014. Το ΠΑΣΟΚ ταυτίζεται με «μνημονιακές πολιτικές που είναι συνώνυμες με την φτώχεια, την ανεργία και τα συμφέροντα του κεφαλαίου» ενώ ως λύση προτείνεται «η ενωτική συμπίεση και η δημιουργία ενός πλειοψηφικού κοινωνικού και πολιτικού μετώπου αντινεοφιλελεύθερων και αντιμνημονιακών δυνάμεων».¹²⁵ Πριν από τις πρώτες εκλογές του 2012, ο Α. Τσίπρας με σχετική του δήλωση επισημαίνει πως «το πραγματικό δίλημμα των εκλογών θα είναι είτε μια συγκυβέρνηση Σαμαρά–Βενιζέλου για την εφαρμογή των φρικιαστικών νέων μέτρων του μνημονίου είτε δυνατός ΣΥΡΙΖΑ, ισχυρή Αριστερά για ένα νέο

¹²¹ Ομιλία Παπαδημούλη επί των προγραμματικών, 09/07/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CnNJwL>, 5:52-6:31, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹²² Τσίπρας στην ΚΟ ΣΥ.ΡΙΖ.Α., 08/01/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zgVuWY>, 4:00-4:32, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹²³ Ομιλία Α. Τσίπρα στην Κ.Ο. του ΣΥ.ΡΙΖ.Α.-Ε.Κ.Μ., 29/05/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k21I4K>, 20:17-20:54, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹²⁴ Λαφαζάνης στη Βουλή: Η κυβέρνηση ΝΔ και ΠΑΣΟΚ πρέπει να φύγει άμεσα, 03/04/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2yIGTzS>, 1:03-1:23, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹²⁵ Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τα νέα μέτρα, την κυβέρνηση και την τρόικα, 23/01/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k1oVnx>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

συνασπισμό εξουσίας που θα απαλλάξει τη χώρα από το μνημόνιο, δίνοντας ελπίδα και προοπτική σε αυτό τον τόπο».¹²⁶

Έντονα και σκληρά είναι και τα σχόλια για τον τότε Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, Ε. Βενιζέλο. Για «δέσμευση ότι θα συνεχίσει την ίδια εγκληματική πολιτική καθώς και για σύνδεση του ονόματός του με κάθε μνημονιακή πολιτική, με κάθε μέτρο ύφεσης, λιτότητας, απολύσεων και λεηλασίας των εισοδημάτων» κατηγορείται από τον ΣΥΡΙΖΑ ενώ παράλληλα επισημαίνεται πως «όποια συκοφαντική επίθεση και να εξαπολύσει στην Αριστερά, δεν μπορεί να κρύψει τις ευθύνες που έχει ο ίδιος και η κυβέρνηση στην οποία συμμετέχει».¹²⁷ Για την εκλογή του ως Προέδρου του ΠΑΣΟΚ αναφέρεται ότι «μέσα από το ψεύτικο περιτύλιγμα του νέου ξεκινήματος, υπάρχει το ίδιο σάπιο περιεχόμενο, η ίδια δέσμευση στα μνημόνια χρεοκοπίας, ο ίδιος στόχος εξυπηρέτησης των συμφερόντων των λίγων εις βάρος των πολλών» και πως «δεν υπάρχει καμία προοπτική εξόδου από την κρίση, από αυτούς που έχουν ισοπεδώσει τη χώρα, από αυτούς που έχουν ήδη δεσμευτεί για επιπλέον νέα μέτρα ανεργίας και φτώχειας».¹²⁸ Ακόμα, εξαιτίας της εκλογής νέου προέδρου στο ΠΑΣΟΚ, το Γραφείο τύπου του ΣΥΡΙΖΑ δήλωσε πως «ανώνυμα και επώνυμα στελέχη του ΠΑΣΟΚ δημιούργησαν ένα επικίνδυνο κλίμα περί δήθεν οργάνωσης αντισυγκεντρώσεων από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ με κύριο σκοπό να υπάρξει ένα κλίμα συσπείρωσης στους εναπομείναντες οπαδούς του ΠΑΣΟΚ καθώς και να απαξιωθεί και να ενοχοποιηθεί κάθε είδους κοινωνική διαμαρτυρία».¹²⁹

Η επιθετική αυτή ρητορική από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την ηγεσία του συνεχίστηκε αμείωτη. Για «προεκλογικό εμπαιγμό» κατηγορείται ο Ε. Βενιζέλος και το ΠΑΣΟΚ ενώ παράλληλα του επιρρίπτονται ευθύνες «για το ένα εκατομμύριο ανέργους, τα χαράτσια, την οικονομική αφαίμαξη των εργαζομένων και των συνταξιούχων, την διάλυση των υποδομών υγείας και του κοινωνικού κράτους, τη δραματική αύξηση της φτώχειας και του κοινωνικού

¹²⁶ Δήλωση του Προέδρου της Κ.Ο. του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξη Τσίπρα, για τις πολιτικές εξελίξεις, 12/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AFIGsl>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹²⁷ Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τη συνέντευξη τύπου του κ. Βενιζέλου, 15/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2okLrwt>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹²⁸ Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για την εκλογή νέου προέδρου στο ΠΑΣΟΚ, 18/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AXhj04>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹²⁹ Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου του ΣΥ.ΡΙΖ.Α., 17/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zho3Ds>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

αποκλεισμού».¹³⁰ Ακόμα, ο Ε. Βενιζέλος χαρακτηρίζεται ως «γνήσιος υπασπιστής των μνημονίων και της τρόικας»¹³¹ και κατακρίνεται για το γεγονός ότι «ηγείται μιας παράταξης που τα τελευταία χρόνια έχει τεράστια ευθύνη γιατί απογύμνωσε τη δημοκρατία, δημιούργησε ένα κράτος καταστολής και αυταρχισμού και έκανε την χώρα εκτροφείο διαπλοκής, διαφθοράς και αδικίας».¹³² Η Φώφη Γεννηματά, που εκείνη την περίοδο ήταν εκπρόσωπος τύπου του ΠΑΣΟΚ, χαρακτηρίζεται ως «εκτός τόπου και χρόνου» αλλά και ως «θρασεία» για το γεγονός ότι απευθύνθηκε στην Αριστερά σχετικά με τις εξελίξεις στην Γαλλία ενώ το ΠΑΣΟΚ χαρακτηρίζεται ως «νεοφιλελεύθερο κόμμα που σιγοντάρει την ακροδεξιά» εξαιτίας και της συνεργασίας με το ΛΑΟΣ στην μεταβατική κυβέρνηση του Λουκά Παπαδήμου.¹³³

Ως πολιτική πρόταση του ΠΑΣΟΚ με βάση τις επερχόμενες τότε εκλογές του Μαΐου του 2012 εκλαμβάνεται από τον ΣΥΡΙΖΑ «η επανάληψη της συγκυβέρνησης του με την ΝΔ καθώς και η εξειδίκευση του 1ου και του 2ου μνημονίου» ενώ ως «μόνη φιλοδοξία του Ε. Βενιζέλου αναφέρεται η παράταση του μνημονίου για έναν χρόνο με σκοπό την επίτευξη των στόχων». Το συγκεκριμένο σχόλιο από το Γραφείο Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ καταλήγει αναφέροντας πως «το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ δεν έχουν τίποτα να προσφέρουν στον Ελληνικό λαό παρά μόνο νέες δραματικές περικοπές μισθών και συντάξεων, ανεργία, φτώχεια, εκποίηση δημόσιας περιουσίας, περισσότερους φόρους για τους φτωχούς, την οικονομία σε ύφεση, την κοινωνία σε απόγνωση».¹³⁴ «Πανικός και εκνευρισμός από την μεγάλη αποδοχή των θέσεων της Ριζοσπαστικής Αριστεράς» καταλογίζεται στον Ε. Βενιζέλο με αφορμή διακαναλική του συνέντευξη καθώς και «επίθεση με αχαλίνωτη κινδυνολογία και ψευδολογία εις βάρος του ΣΥΡΙΖΑ».¹³⁵ Στην εκτίμηση ότι θα συνεχιστεί η μνημονιακή πολιτική και ότι υπήρξε προγραμματική συμφωνία μεταξύ ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ για την συγκρότηση κυβέρνησης προέβη ο ΣΥΡΙΖΑ μετά την επίσκεψη του Ε. Βενιζέλου στον ΠτΔ και ανέφερε πως «είναι

¹³⁰ Σχόλιο Γραφείου Τύπου ΣΥΡΙΖΑ για τις δηλώσεις Βενιζέλου, 17/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BiqQLY>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³¹ Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ - ΕΚΜ για την ομιλία Βενιζέλου στη Λαμία, 22/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k39M5j>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³² Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου για τις εξαγγελίες Βενιζέλου για το πολιτικό σύστημα, 25/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kApapa>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³³ Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τις δηλώσεις της κ. Γεννηματά, 26/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AXK5hf>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³⁴ Σχόλιο Αλέκου Καλύβη σχετικά με τις προγραμματικές προτάσεις του κ. Βενιζέλου, 28/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CGRX3z>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³⁵ Σχόλιο Γραφείου Τύπου για την διακαναλική συνέντευξη του κ. Βενιζέλου, 02/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j7yZL5>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

αδιανόητο και πρωτάκουστο να θέτουν ως προϋπόθεση για την συγκρότηση μιας τέτοιας κυβέρνησης την συμμετοχή του ΣΥΡΙΖΑ που ως γνωστόν αντιμάχεται την άδικη και καταστροφική πολιτική του μνημονίου και κατέθεσε με σαφήνεια πριν και μετά τις εκλογές την δική του εναλλακτική προγραμματική πρόταση».¹³⁶

Μετά τις εκλογές του Μαΐου του 2012 και την ατελέσφορη προσπάθεια σχηματισμού κυβέρνησης με αποτέλεσμα να προκηρυχθούν εκλογές για τον Ιούνιο του ίδιου έτους, οι «επιθέσεις» του ΣΥΡΙΖΑ προς το ΠΑΣΟΚ συνεχίστηκαν. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για μια πολιτική του ΠΑΣΟΚ που βασίζεται «στα ψέματα, στις λασπολογίες, στην συνειδητή διαστρέβλωση και στην κατασκευή σεναρίων με σκοπό να τρομοκρατήσουν την κοινωνία αδιαφορώντας για τις οικονομικές επιπτώσεις» ενώ χαρακτηρίζονται ως «τραγικά ανεύθυνοι» λόγω της «εφαρμογής μιας εγκληματικής πολιτικής για τον λαό και την χώρα τα τελευταία δύο χρόνια».¹³⁷ Ακόμα, ως απάντηση στην δήλωση του Ε. Βενιζέλου πως «κυβέρνηση χωρίς το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να υπάρξει»¹³⁸ το Γραφείο Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ με σχόλιό του αναφέρει πως «την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ την ενδιαφέρει το πως θα βρεθεί πάση θυσία ξανά στους υπουργικούς θώκους» ενώ χαρακτηρίζονται ως «προστάτες και εκφραστές των δανειστών, μακελάρηδες των μισθών και των συντάξεων και ως το πολιτικό προσωπικό που επέδειξε μεγαλύτερο ζήλο και από την τρόικα στην διάλυση του κοινωνικού κράτους χωρίς κανένα ίχνος συστολής».¹³⁹ Για εξυπηρέτηση προεκλογικών σκοπιμοτήτων, πολιτική αναξιοπιστία και για μια γενικόλογη και ασαφής αλλά πάντα μνημονιακή πολιτική πρόταση κατηγορείται το ΠΑΣΟΚ και ο Ε. Βενιζέλος τις παραμονές των εκλογών του Ιουνίου του 2012.¹⁴⁰

Αφού πραγματοποιήθηκαν και οι βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου του 2012 και σχηματίστηκε η κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ ΝΔ, ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ, ο ΣΥΡΙΖΑ είχε πλέον την θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο Ε. Βενιζέλος

¹³⁶ Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου ΣΥΡΙΖΑ / ΕΚΜ για τις σημερινές δηλώσεις Βενιζέλου κατά την επίσκεψη του στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια, 12/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2yJ0Q9G>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³⁷ Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ / ΕΚΜ για τη δήλωση της εκπροσώπου τύπου του ΠΑΣΟΚ κ. Γεννηματά, 18/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j6TV4P>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³⁸ Βενιζέλος: «Κυβέρνηση χωρίς ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να υπάρξει», 26/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j6QdrW>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹³⁹ Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ/ΕΚΜ σχετικά με την ομιλία του κ. Βενιζέλου, 26/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2yJOFcV>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴⁰ Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για τη συνέντευξη τύπου του κ. Βενιζέλου, 10/06/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2B07oXt>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

συνεχίζει να λαμβάνει την πλειοψηφία των πυρών από το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης από το οποίο πλέον κατηγορείται για «πολιτική εμμονή» εξαιτίας του γεγονότος «της καθημερινής επίθεσης στον ΣΥΡΙΖΑ» ενώ γίνεται λόγος και για «καταστροφική διαχείριση της τύχης της χώρας από τον ίδιο».¹⁴¹ Σχετικά με την υπόθεση της λίστας Λαγκάρντ, μομφές και πάλι εξαπολύονται κατά του Ε. Βενιζέλου που χαρακτηρίζεται ως «βασικός πρωταγωνιστής με τεράστιες πολιτικές ευθύνες σχετικά με την διαχείριση και την απόκρυψη της λίστας» ενώ διακατέχεται από «θράσος καθώς και από αλαζονική συμπεριφορά».¹⁴² Για την ίδια ακριβώς υπόθεση χαρακτηρίζεται ως «ετεροχρονισμένη η απομάκρυνση του Β. Παπακωνσταντίνου από το ΠΑΣΟΚ γεγονός που δεν αναιρεί τις προσωπικές ευθύνες του Ε. Βενιζέλου αλλά και συνολικά του ΠΑΣΟΚ για την προσπάθεια συγκάλυψης και απόκρυψης της υπόθεσης της λίστας Λαγκάρντ».¹⁴³ Τέλος, μια συνέντευξη του Ε. Βενιζέλου στο Βήμα της Κυριακής εκλαμβάνεται από τον ΣΥΡΙΖΑ ως «ενδεικτική των βαθύτατων πολιτικών αδιεξόδων του ιδίου και δείγμα της πολιτικής αποσύνθεσης και της αποδόμησης που βιώνει το ΠΑΣΟΚ». Ακόμα, γίνεται αναφορά στο ότι ο Ε. Βενιζέλος «δεν διστάζει να υιοθετήσει τη ρητορική περί εμφυλίου πολέμου και να βάλει στο στόχαστρό του τους κοινωνικούς αγώνες που αναπτύσσονται ενάντια στη μνημονιακή πολιτική, ξεκόβοντας κάθε σχέση του ΠΑΣΟΚ με κοινωνικές δυνάμεις».¹⁴⁴

Προς το τέλος της υποπεριόδου που εξετάζουμε στο παρόν κεφάλαιο και συγκεκριμένα από τις αρχές μέχρι και το τέλος του 2014, η «εχθρική» στάση του ΣΥΡΙΖΑ απέναντι στο ΠΑΣΟΚ κορυφώθηκε. Σχετικά με τα γεγονότα που συνέβησαν εκείνη την περίοδο στην Ουκρανία, ο ΣΥΡΙΖΑ κατηγορήσε το ΠΑΣΟΚ και τον Ε. Βενιζέλο για «άσκηση μικροκομματικής πολιτικής καθώς και για έναν μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας και ακαταλληλότητας αναφορικά με την υπεράσπιση των συμφερόντων της χώρας καθώς προτίμησε αντί για υπεύθυνη στάση προστασίας των ομογενών, να ασκήσει κριτική στον ΣΥΡΙΖΑ κάνοντας λόγο για ανάγκη «ενιαίου

¹⁴¹Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ ΕΚΜ για τις δηλώσεις των πολιτικών αρχηγών, 30/07/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2oodY4g>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴²Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για την ανακοίνωση του ΠΑΣΟΚ, σχετικά με τη λίστα Λαγκάρντ, 27/12/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AG8FPt>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴³Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για την απομάκρυνση του Γιώργου Παπακωνσταντίνου από το ΠΑΣΟΚ, 28/12/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CppY7x>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴⁴Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για τη συνέντευξη του Ε. Βενιζέλου στο Βήμα της Κυριακής, 27/01/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BtJfZ1>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

εθνικού μετώπου».¹⁴⁵ Ακόμα, ο Ε. Βενιζέλος χαρακτηρίζεται ως «ένθερμος υποστηρικτής της πολιτικής Μέρκελ» και ως «κατατρομαγμένος από την επιταχυνόμενη εξαέρωση του ΠΑΣΟΚ, γεγονός που τον οδηγεί να κάνει τα πάντα για να διασωθεί προσωπικά».¹⁴⁶ Επίσης, κατηγορείται για «πολιτικό καιροσκοπισμό» για το γεγονός ότι «προτίθεται να πάρει κανονικά τη χρηματοδότηση για τις εκλογές ως «ΕΛΙΑ» αν και προοριζόταν για το «ΠΑΣΟΚ», αλλά δεν θέλει να πληρώσει για τα χρέη του ΠΑΣΟΚ».¹⁴⁷ Τέλος, από το Γραφείο Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ χαρακτηρίζεται ως «διαλυμένη οικογένεια» το ΠΑΣΟΚ,¹⁴⁸ το οποίο μαζί με την ΝΔ αποτελεί «ένα δικάφαλο μνημονιακό κόμμα που ο μόνος του στόχος είναι η υπεράσπιση της λιτότητας και των συμφερόντων των δανειστών» γεγονός που απέδειξε «η κοινή κάθοδος των δύο κομμάτων στο Β' γύρο των αυτοδιοικητικών εκλογών του 2014».¹⁴⁹ Ο Ε. Βενιζέλος για άλλη μια φορά κατηγορείται για «καιροσκοπισμό, αφερεγγυότητα, πολιτική αναξιοπιστία, αμετροέπεια» καθώς και για έναν «κενόλογο βερμπαλισμό».¹⁵⁰

4.2. Ο ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ (2015-2017)

Η αδυναμία εκλογής ΠτΔ στα τέλη του 2014 λόγω της άρνησης του ΣΥΡΙΖΑ να ψηφίσει τον υποψήφιο που είχε προταθεί από την ΝΔ και είχε την στήριξη της ίδιας, του ΠΑΣΟΚ καθώς και κάποιων ανεξάρτητων βουλευτών, οδήγησε σε πρόωρες εκλογές τον Ιανουάριο του 2015 στις οποίες ο ΣΥΡΙΖΑ επικράτησε ως πρώτο κόμμα και δημιούργησε κυβέρνηση συνεργασίας με τους ΑΝΕΛ. Η συγκεκριμένη εκλογική

¹⁴⁵Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ σχετικά με την ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ για την ομογένεια στην Ουκρανία, 27/02/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zhfsRo>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴⁶Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τη συνέντευξη του κ. Βενιζέλου, 06/04/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CGLGoM>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴⁷Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ σχετικά με τη στάση και τις δηλώσεις του Αντιπροέδρου της κυβέρνησης για την τροπολογία που κατέθεσε ο ΣΥΡΙΖΑ στη βουλή για τα χρέη της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, 07/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zhse8R>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴⁸Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για την ανακοίνωση του ΠΑΣΟΚ, 16/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j5g0AK>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁴⁹Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για την κοινή κάθοδο ΠΑΣΟΚ-ΝΔ στο δεύτερο γύρο των αυτοδιοικητικών εκλογών, 20/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2oor6GA>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

¹⁵⁰Απάντηση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ στο σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ, 27/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kBQ3ZV>, Επίσκεψη: 26/12/2017.

αναμέτρηση πιστοποίησε κάτι που ήδη διαφαινόταν από τις Ευρωεκλογές του 2014: την συνεχιζόμενη αύξηση των εκλογικών ποσοστών του ΣΥΡΙΖΑ καθώς και την πτώση στα εκλογικά ποσοστά του ΠΑΣΟΚ, το οποίο κατέγραψε το χειρότερο ποσοστό από την στιγμή που ιδρύθηκε μέχρι και σήμερα (4,68%). Έτσι, λοιπόν, και την συγκεκριμένη υποπερίοδο που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία ο διάλογος για μια πιθανή συνεργασία των δύο χώρων παρέμενε ζωντανός και γόνιμος με μόνη αλλαγή τον συσχετισμό δυνάμεων και την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου θέματος από τον ΣΥΡΙΖΑ από μια θέση ισχύος πλέον. Ωστόσο, οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ κάθε άλλο παρά εξομαλύνθηκαν. Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε, μέσα από ομιλίες των στελεχών και της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ στη Βουλή των Ελλήνων, την αντίληψη που υιοθετήθηκε για το ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΣΥ την περίοδο που ξεκινάει από τις αρχές του 2015 και ολοκληρώνεται στα τέλη του 2017.

Έντονη είναι η κριτική που ασκείται από στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και αυτήν την περίοδο. Ο Παναγιώτης Λαφαζάνης μέσα από το βήμα της Βουλής ανέφερε πως «το ΠΑΣΟΚ και το Ποτάμι, το μόνο που θέλουν είναι να αλλάξουν οι συμμαχίες και να υπάρξει μια κυβέρνηση στην οποία θα συμμετέχουν και τα δύο αυτά κόμματα ούτως ώστε συνεχιστεί όλος ο κατήφορος των προηγούμενων χρόνων».¹⁵¹ Ομοίως, ο Αλέξης Τσίπρας επιρρίπτει ευθύνες στο ΠΑΣΟΚ για τον τρόπο που κυβέρνησε την χώρα τα τελευταία χρόνια ενώ χαρακτηρίζει ως «ουρά της ΝΔ τα κόμματα του αυτοαποκαλούμενου προοδευτικού χώρου» και παράλληλα μιλάει για «ταύτισή τους με συντηρητικούς κύκλους της Ευρώπης».¹⁵² Ακόμα, σε ομιλία του στην κοινοβουλευτική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ επανέλαβε πως «το ΠΑΣΟΚ αποτελεί ουρά και δεκανίκι μιας παραλυμένης και στρατηγικά αποσταθεροποιημένης δεξιάς» ενώ του επέρριψε ευθύνες για το γεγονός «μη στοίχισής του ούτε στο ελάχιστο με τις εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία». Πιο συγκεκριμένα, υπογράμμισε πως «την στιγμή που η Ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία αλλάζει και που στην Πορτογαλία υπάρχει συμμαχική κυβέρνηση μεταξύ Σοσιαλδημοκρατίας, Αριστεράς και Κομμουνιστικού κόμματος, το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα της Ελλάδας, αυτό που έχει απομείνει, εμφανίζεται με μεγάλη εμμονή να προϋποθέτει οποιαδήποτε συζήτηση για

¹⁵¹ Λαφαζάνης (Βουλή 27-6-2015) προς Βενιζέλο, 28/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kKdRuS>, 3:16-3:34, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁵² Τσίπρας: Τετραετία τομών, ρήξεων και οριστικής εξόδου από την κρίση, 07/10/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BJ7SRj>, 30:35-31:00, Επίσκεψη: 27/12/2017.

το μέλλον στη σύμπραξη με μια διαλυμένη ΝΔ και στη χειρότερη εκδοχή της μάλιστα».¹⁵³

Ανάλογη άποψη με εκείνη του Αλέξη Τσίπρα έχει εκφράσει και ο Νίκος Φίλης, ο οποίος απευθυνόμενος προς το ΠΑΣΟΚ κάνει λόγο «για μια γενικότερη ιδεολογική μετάλλαξή του» καθώς και για «εγκατάλειψη του σοσιαλδημοκρατικού δρόμου προς όφελος μιας σοσιαφιλελεύθερης συναίνεσης». Επίσης, αναφέρεται στην ανάγκη «να κυβερνάει μια νέα κυβέρνηση και όχι σε κυβέρνηση με πρόσωπα του βαθέως πράσινου και γαλάζιου κράτους» ασκώντας έτσι κριτική στις κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ και ΝΔ καθώς και στα στελέχη που τις απάρτιζαν.¹⁵⁴ Ο Νίκος Παππάς, επίσης απευθυνόμενος προς τον χώρο του ΠΑΣΟΚ ανέφερε πως «τα σοσιαλιστικά κόμματα στην Ευρώπη αναθεωρούν την μέχρι πρότινος τακτική τους να παντρεύονται, με πολιτικό γάμο και θρησκευτική προσήλωση στο νεοφιλελευθερισμό, με τα κόμματα της δεξιάς» ενώ «ευχήθηκε τέτοιου τύπου διαδικασίες, που γίνονται και στην Ισπανία και την Πορτογαλία, να παρακολουθούνται από τον χώρο του ΠΑΣΟΚ, γεγονός το οποίο, όπως ανέφερε χαρακτηριστικά, «δεν μπορεί να γίνει» από την πλευρά του Ελληνικού σοσιαλδημοκρατικού χώρου.¹⁵⁵

Ο Αλέξης Τσίπρας καταλόγισε για άλλη μια φορά «ευθύνες στο ΠΑΣΟΚ για τις κυβερνήσεις των προηγούμενων ετών καθώς και στους Ευρωπαίους Σοσιαλιστές για τις σημερινές πολιτικές που ασκούνται στην Ευρώπη» ενώ ανέφερε απευθυνόμενος προς τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ πως «αν θέλουν να μιλάνε για το μέλλον της Κεντροαριστεράς, πρέπει να καταλάβουν πως Κεντροαριστερά χωρίς την Αριστερά δεν υπάρχει και πως αυτό είναι Κεντροδεξιά».¹⁵⁶ Ακόμα, εξαπέλυσε δριμυτάτες κατηγορίες «για τα 15 εκατομμύρια ευρώ που βρέθηκαν στα ταμεία του ΠΑΣΟΚ» καθώς και για το γεγονός των ευθυνών που έχει το συγκεκριμένο κόμμα για «εξασφάλιση δανείων από τράπεζες με εγγύηση τις μελλοντικές κρατικές επιχορηγήσεις που θα έπαιρνε το ΠΑΣΟΚ».¹⁵⁷ Σε μια άλλη ομιλία του στην Βουλή,

¹⁵³ Τσίπρας: Τις κυβερνήσεις τις ανεβάζει ο λαός και όχι τα παράκεντρα εξουσίας, 01/12/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BzAryl>, 4:17-5:14, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁵⁴ Φίλης σε ΠΑΣΟΚ: Δεν θα κυβερνάμε με τα πρόσωπα του βαθέως κράτους, 16/12/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BeTAsm>, 10:30-10:40 και 25:23-25:31, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁵⁵ Παππάς προς ΠΑΣΟΚ: Θρησκευτική η προσήλωση σας στο νεοφιλελευθερισμό, 08/01/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kjN4WI>, 5:26-6:00, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁵⁶ Τσίπρας: Ο τόπος χρειάζεται προοδευτική διακυβέρνηση, τόλμη και αλήθειες, 20/04/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kkP29m>, 27:31-28:02, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁵⁷ Αλ. Τσίπρας: Υπάρχει κ. Μητσοτάκη σκάνδαλο Siemens;, 10/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BelljN>, 41:40-43:40, Επίσκεψη: 27/12/2017.

απάντησε έντονα σε δήλωση της Φώφης Γεννηματά για «ανάγκη ύπαρξης προοδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα την οποία δεν ασκεί ο ΣΥΡΙΖΑ» ρωτώντας την ίδια και τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ «ποια είναι ακριβώς αυτή η πολιτική και με ποιους;» αλλά και το εάν «ήταν προοδευτική πολιτική η συγκυβέρνηση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ την περίοδο 2012-2014, η ταύτιση του ΠΑΣΟΚ με τις πιο ακραίες νεοφιλελεύθερες και δεξιές πολιτικές και η συνεργασία στην κυβέρνηση Σαμαρά, στο ίδιο Υπουργικό Συμβούλιο με στελέχη όπως ο Άδωνις Γεωργιάδης, ο Μάκης Βορίδης και ο Παναγιώτης Μπαλτάκος». Ακόμα, κατηγορεί το ΠΑΣΟΚ για την καταψήφιση του νομοσχεδίου για την απλή αναλογική, το οποίο ήταν ίδιο με εκείνο που είχε προτείνει η Φώφη Γεννηματά ένα χρόνο πριν με την υπογραφή και του Ευάγγελου Βενιζέλου και για το γεγονός ότι έγινε για άλλη μια φορά το ΠΑΣΟΚ «ουρά της Νέας Δημοκρατίας» καθώς και ότι «ταυτίζεται με τον Κυριάκο Μητσοτάκη». Επίσης, ανέφερε ότι η άποψη «πως όλα τα έχει κάνει κακά ο ΣΥΡΙΖΑ» είναι καθαρά άποψη της ΔΗΣΥ και «δεν ταυτίζεται με αυτήν η Ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία».¹⁵⁸

Αρκετά στελέχη του κόμματος έχουν εκφράσει σε ομιλίες τους στην Βουλή θέσεις ανάλογες με αυτήν του Αλέξη Τσίπρα που αναφέραμε στο τέλος της προηγούμενης παραγράφου. Ένα από αυτά τα στελέχη είναι και ο Νίκος Παππάς, ο οποίος αναφέρει πως είναι «απολύτως ασύμβατη η τακτική και ο τόνος της ΔΗΣΥ απέναντι στην κυβέρνηση σε σχέση με την γνώμη του ΕΣΚ όπως αυτή ακούγεται στα Pre-Summits».¹⁵⁹ Σχετικά με την επιλογή προσώπων που θα στελεχώσουν τον κεντροαριστερό φορέα, ο Αλέξης Τσίπρας ανέφερε πως «είναι επιλογή της ΔΗΣΥ να ξαναστήσει την παράταξη της στα ίδια πρόσωπα, στα πρόσωπα που αποτελούν την αιτία της κατάρρευσής της αλλά αν αυτή είναι η επιλογή της καλό θα ήταν να μην το βάζουν στα πόδια τα στελέχη της αλλά να παρευρίσκονται στη Βουλή για να υπερασπιστούν την τακτική τους».¹⁶⁰ Εν κατακλείδι, σε ομιλία του ο Πρωθυπουργός για την ταυτότητα φύλου ανέφερε πως «συνήθεις σύμμαχοι της Νέας Δημοκρατίας είναι το κέντρο και η κεντροαριστερά».¹⁶¹

¹⁵⁸ Αλ. Τσίπρας σε Ν.Δ.-ΠΑΣΟΚ: Είχατε αφήσει τους αγρότες στο έλεος τους, 18/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kK3KGr>, 25:18-28:18, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁵⁹ Ομιλία στην ολομέλεια της Βουλής του Υπ. ΨΗΠΤΕ κ. Ν. Παππά (23.3.2017), 23/03/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2oL71dL>, 3:40-4:24, Επίσκεψη: 27/12/2017. Σημειώνεται ότι Pre-Summits είναι οι συναντήσεις των Σοσιαλιστών πριν τις Συνόδους Κορυφής.

¹⁶⁰ Αλ. Τσίπρας: Ο κ. Σημίτης δεν είχε ιδέα για τις δράσεις Τσοχατζόπουλου, Παπαντωνίου;, 05/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2B0Ko6Q>, 05:40-06:12, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁶¹ Ομιλία του Πρωθυπουργού Αλ. Τσίπρα για την ταυτότητα φύλου, 09/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CF1G9Q>, 15:08-15:23, Επίσκεψη: 27/12/2017.

4.3. ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΣΥΡΙΖΑ

Ο ΣΥΡΙΖΑ ξεκίνησε την λειτουργία του το 2004 ως εκλογική συμμαχία αριστερών κομμάτων και οργανώσεων, μεγαλύτερη συνιστώσα των οποίων ήταν ο Συνασπισμός της Αριστεράς, των Κινήματων και της Οικολογίας. Εκτός από τον Συνασπισμό στον ΣΥΡΙΖΑ είχαν ενταχθεί άλλες 15 συνιστώσες.¹⁶² Ωστόσο, τον Μάιο του 2012, υπέβαλε στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου ιδρυτική δήλωση ως ενιαίο κόμμα και ως τέτοιο συμμετείχε στις εκλογές του Ιουνίου του ίδιου έτους. Το 2013 προχώρησε και στην ουσιαστική ενοποίησή του, με το 1^ο συνέδριό του, στις 10–14 Ιουλίου. Ανεξάρτητα από την ενοποίησή του, στον ΣΥΡΙΖΑ συνέχισαν να υπάρχουν ομαδοποιήσεις βουλευτών, οι οποίες και αποτέλεσαν διακριτές τάσεις εντός του κόμματος. Παρακάτω παρουσιάζονται οι κυριότερες τάσεις εντός του ΣΥΡΙΖΑ και γίνονται αναφορές στις θέσεις των τάσεων αυτών για τις συμμαχίες καθώς και για τις διαφορές τους με την κύρια κομματική γραμμή.

Μια από τις πιο σημαντικές τάσεις που σχηματίστηκε στο εσωτερικό του ΣΥΡΙΖΑ ήταν η Αριστερή Πλατφόρμα με συμμετέχοντες διάφορους πρώην ή νυν βουλευτές του κόμματος όπως οι Παναγιώτης Λαφαζάνης, Δημήτρης Στρατούλης, Κώστας Ήσυχος, Στάθης Λεουτσάκος κ.α. Πυρήνας της Αριστερής Πλατφόρμας ήταν το «Αριστερό Ρεύμα» του Παναγιώτη Λαφαζάνη. Η τάση αυτή ήθελε να συσπειρώσει στελέχη που διαφωνούσαν με τις επιλογές της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ, διατηρώντας μια πιο «ριζοσπαστική» θέση και ασκώντας μια εσωτερική αντιπολίτευση από τα αριστερά. Η συγκεκριμένη τάση ήταν κατά οποιασδήποτε συμμαχίας με το ΠΑΣΟΚ, το Ποτάμι ή το ΚΙΔΗΣΟ, όπως ανέφερε ο Παναγιώτης Λαφαζάνης σε σχετική δήλωσή του λίγο πριν τις βουλευτικές εκλογές του Ιανουαρίου του 2015.¹⁶³ Τον Αύγουστο του 2015 η Αριστερή Πλατφόρμα αποχώρησε από τον ΣΥΡΙΖΑ και συμμετείχε στη

¹⁶² «Αυτές είναι οι 16 συνιστώσες του ΣΥΡΙΖΑ-Ποιες αντιδρούν στα σχέδια του Τσίπρα εν όψει Συνεδρίου», 06/07/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2irtqKM>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁶³ «Λαφαζάνης: Καμία συνεργασία με ΠΑΣΟΚ, ΚΙΔΗΣΟ και Ποτάμι», 05/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j2UPzE>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

δημιουργία της Λαϊκής Ενότητας ενώ τον Απρίλιο του 2016 αποφασίστηκε να μετασχηματιστεί σε πολιτική οργάνωση της Ριζοσπαστικής Αριστεράς.¹⁶⁴

Μια άλλη μεγάλη τάση στον ΣΥΡΙΖΑ, η Αριστερή Ενότητα, διασπάστηκε τον Απρίλιο του 2015, οδηγώντας στη δημιουργία της «Ενωτικής Κίνησης» και της «Τάσης των 53+». Η «Ενωτική Κίνηση», έχοντας στους κόλπους της στελέχη όπως οι Νίκος Παππάς, Νάσος Ηλιόπουλος, Γιάννης Μπουρνούς, Πέτρος Καραγεώργος, Νίκος Σκορίνης, Στέλιος Παππάς, Κώστας Πουλάκης, Παναγιώτης Σκούτας κ.α. «ευελπιστούσε να εκφράσει ένα κλίμα υποστήριξης στην ηγεσία του Αλέξη Τσίπρα και να καταλάβει τον «κεντρώο» χώρο εντός του κόμματος»¹⁶⁵ ενώ οι «53+» με στελέχη όπως οι Ευκλείδης Τσακαλώτος, Θοδωρής Δρίτσας, Ανδρέας Ξανθός, Χάρης Γολέμης, Πάνος Λάμπρου, Μανώλης Σαρρής, Μιχάλης Υδραίος, Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Αννέτα Καββαδία, Χρήστος Καραγιαννίδης, Γιώργος Πάλλης κ.α. ασκούν μια αντιπολίτευση εξ αριστερών που πολλές φορές γίνεται ιδιαίτερα αιχμηρή.¹⁶⁶ Οι «53+» έχουν εκφράσει ανοιχτά την αντίθεσή τους στο άνοιγμα του ΣΥΡΙΖΑ προς πρώην στελέχη του ΠΑΣΟΚ επισημαίνοντας πως «δεν πρόκειται ποτέ να δεχθούν να διολισθήσει ο ΣΥΡΙΖΑ σε πασοκικές λογικές» ενώ την έντονη αντίθεσή τους είχαν εκφράσει και για το άρθρο του Αλέξη Τσίπρα σχετικά με τον Ανδρέα Παπανδρέου.^{167, 168}

Μικρότερη τάση αλλά με σημαντικά στελέχη να την απαρτίζουν είναι και η «Πλατφόρμα 2010». Στην τάση αυτή συμμετέχουν οι Κώστας Ζαχαριάδης, Παναγιώτης Ρήγας, Γιάννης Μπαλάφας, Δημήτρης Παπαδημούλης, Σία Αναγνωστοπούλου, Δημήτρης Σεβαστάκης, Νίκος Συρμαλένιος, Πάνος Σκουρολιάκος κ.α. Η συγκεκριμένη τάση είναι φιλική προς την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ αλλά τονίζει πως χρειάζονται διευρύνσεις στο «αυτοδιοικητικό και το εργατοσυνδικαλιστικό του σκέλος». Μετά την παραίτηση της κυβέρνησης του Α. Τσίπρα και την προκήρυξη εκλογών, η τάση αυτή, με κείμενο που συνυπέγραψαν 14 στελέχη της, τάχθηκε υπερ

¹⁶⁴ «Διεργασίες αμφιλεγόμενου βάθους», 13/04/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k9SZAl>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁶⁵ Δημήτρης Χατζηνικόλας, «Ενωτική Κίνηση στον ΣΥΡΙΖΑ προς στήριξη των επιλογών Τσίπρα», 22/04/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2nftjUd>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁶⁶ Νίκος Σβέρκος, «Οι τρεις αποχρώσεις του ΣΥΡΙΖΑ», 21/06/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ByUufN>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁶⁷ «Επίθεση 53+ στον ΣΥΡΙΖΑ για το άνοιγμα στο παλαιό ΠΑΣΟΚ», 14/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zS0jru>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁶⁸ «Οι 53+ απαντούν με άρθρο στην...αγάπη του Τσίπρα για τον Ανδρέα!», 05/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2i40g0k>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

αυτής της επιλογής από τον Αλέξη Τσίπρα αλλά και υπερ μιας «αυτοδύναμης αριστερής κυβέρνησης».¹⁶⁹ Επίσης, ακόμα μικρότερη απήχηση είχε η Σοσιαλιστική Τάση με επικεφαλής τον Κώστα Χρυσόγονο, η οποία τον Οκτώβριο του 2017 αποφάσισε την αποχώρησή της από τον ΣΥΡΙΖΑ με πολύ μεγάλη πλειοψηφία.¹⁷⁰

Τέλος, σημαντική είναι η ύπαρξη «πασοκογενών» στελεχών και βουλευτών στον ΣΥΡΙΖΑ. Πιο συγκεκριμένα, προερχόμενοι από το ΠΑΣΟΚ είναι οι Παναγιώτης Κουρουμπλής, Δημήτρης Μάρδας, Θεοδώρα Τζάκρη, Μάρκος Μπόλαρης, Θεόδωρος Παραστατίδης, Οδυσσέας Βουδούρης, Γιάννης Μιχελογιαννάκης, Νίνα Κασσιμάτη, Αντώνης Κοτσακάς, Σοφία Σακοράφα, Νίκος Τόσκας, Νίκος Κοτζιάς, Γιώργος Ουρσουζίδης, κ.α.¹⁷¹ Η ύπαρξη τόσων πολλών στελεχών που είχαν στο παρελθόν σημαντικές θέσεις στο ΠΑΣΟΚ κι έχουν πλέον υψηλά κυβερνητικά ή κομματικά πόστα εντός του ΣΥΡΙΖΑ διευκολύνει τον διάλογο μεταξύ των δύο κομμάτων και αποτελεί μια «γέφυρα» για έναν ευρύτερο διάλογο σχετικά με την προοπτική κυβερνητικής ή απλά κομματικής συνεργασίας. Ήδη κάποια από αυτά τα στελέχη, όπως ο Παναγιώτης Κουρουμπλής,¹⁷² ο Γιάννης Μιχελογιαννάκης,¹⁷³ ο Μάρκος Μπόλαρης,¹⁷⁴ η Θεοδώρα Τζάκρη,¹⁷⁵ κ.α., έχουν εκφράσει δημόσια τις απόψεις τους για την ανάγκη συνεργασίας των δύο αυτών χώρων.

¹⁶⁹ «Κείμενο υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ από 14 στελέχη της «Πλατφόρμας 2010», 26/08/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zCiBJ2>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁷⁰ «Η Σοσιαλιστική Τάση του Χρυσόγονου ψήφισε αποχώρηση από τον ΣΥΡΙΖΑ με ποσοστό 82,6%», 05/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Ao08kH>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁷¹ «Β. Κεγκέρογλου: Τα 40 πρώην στελέχη του ΠΑΣΟΚ που πήραν το πολιτικό τους κεφάλαιο αλλά άφησαν τα χρέη», 02/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ioX2bH>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁷² «Για συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ κάνει λόγο ανοιχτά ο Κουρουμπλής-«Είναι η μόνη λύση», 11/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2i4j13C>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁷³ «Μιχελογιαννάκης: Ιστορική ευκαιρία για συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-Κινήματος Αλλαγής», 28/03/2018, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2HdTcKB>, Επίσκεψη: 04/04/2018.

¹⁷⁴ «Ο Μάρκος Μπόλαρης για την ενδεχόμενη συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ με ΠΑΣΟΚ», 24/02/2017, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Gyk3zv>, Επίσκεψη: 04/04/2018.

¹⁷⁵ «Θεοδώρα Τζάκρη, «Προοδευτική προγραμματική συμμαχία ΣΥΡΙΖΑ-ΔΗΣΥ», 29/06/2017, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GSuCRr>, Επίσκεψη: 04/04/2018.

4.4. Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΝΔ-ΠΑΣΟΚ

Ο ΣΥΡΙΖΑ, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2012-2014 όπου και βρισκόταν στη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, επέδειξε μια σκληρή αντικυβερνητική στάση όσον αφορά τα νομοσχέδια που έφερε προς ψήφιση στη Βουλή η αρχικά τρικομματική και μετέπειτα δικομματική κυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από έντονες επιθέσεις που εξαπέλυε με δριμύτητα ο ΣΥΡΙΖΑ από το βήμα της Βουλής, τόσο εναντίον της ΝΔ όσο και του ΠΑΣΟΚ, φτάνοντας έτσι στο αποκορύφωμα της αντιμνημονιακής του ρητορικής. Ο κανόνας, με βάση την ανάλυση του υλικού που συγκεντρώσαμε και επεξεργαστήκαμε, είναι η καταψήφιση νομοσχεδίων της κυβέρνησης από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ ενώ οι περιπτώσεις που ο ΣΥΡΙΖΑ δείχνει την απαραίτητη συναίνεση και υπερψηφίζει νομοσχέδια μαζί με το ΠΑΣΟΚ και την ΝΔ αποτελούν την εξαίρεση. Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε μια σειρά από νομοσχέδια που εισήγαγε και υπερψήφισε στη Βουλή η κυβερνητική πλειοψηφία προσπαθώντας παράλληλα να αναδείξουμε την αντιμετώπιση που έλαβαν αυτά από τον ΣΥΡΙΖΑ καθώς και τον αντίκτυπο που είχε αυτή του η στάση στις μελλοντικές σχέσεις του με το ΠΑΣΟΚ.

Ήδη από τα μέσα του 2012 και με την συγκρότηση της κυβέρνησης από την ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΜΑΡ, ο ΣΥΡΙΖΑ ως αξιωματική αντιπολίτευση ανέπτυξε μια άκρως επιθετική στάση καταψηφίζοντας σχεδόν το σύνολο των νομοσχεδίων και των τροπολογιών που ερχόντουσαν προς ψήφιση στη Βουλή. Έτσι, τον Σεπτέμβριο του 2012, καταψήφισε το νομοσχέδιο για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών,¹⁷⁶ ενώ δύο μήνες αργότερα κατέθεσε πρόταση για την «διερεύνηση των συνθηκών που οδήγησαν στην προσφυγή στο ΔΝΤ και στην επιβολή της Ελλάδας στο καθεστώς των μνημονίων και της επιτήρησης», μια πρόταση που τελικά καταψηφίστηκε από τα κόμματα της κυβερνητικής πλειοψηφίας.¹⁷⁷ Στα τέλη του 2012, ο ΣΥΡΙΖΑ καταψήφισε και τον κρατικό προϋπολογισμό του 2013.¹⁷⁸ Το 2013, ο ΣΥΡΙΖΑ συνέχισε να

¹⁷⁶ «Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών», 12/09/2012.

Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYMnnl>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁷⁷ «Καταψηφίστηκε η πρόταση εξεταστικής για το μνημόνιο», 29/11/2012. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2uBvl4w>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁷⁸ «Υπερψηφίστηκε από την Βουλή ο Προϋπολογισμός του 2013», 12/11/2012. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYFS55>, επίσκεψη: 02/04/2018.

επιρρίπτει ευθύνες στην κυβέρνηση για την κατάσταση που είχε φτάσει η Ελληνική οικονομία και η Ελληνική κοινωνία ενώ συνέχισε να καταψηφίζει διάφορα νομοσχέδια. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται το πολυνομοσχέδιο,¹⁷⁹ το νομοσχέδιο για τη ΝΕΡΙΤ,¹⁸⁰ ο κρατικός προϋπολογισμός του 2014,¹⁸¹ το νομοσχέδιο για τον ΕΝΦΙΑ,¹⁸² καθώς και το νομοσχέδιο για τους πλειστηριασμούς.¹⁸³ «Παρών» ψήφισε στο νομοσχέδιο για την ηλεκτρονική επιτήρηση κατάδικων και υπόδικων αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι υπάρχουν και θετικές διατάξεις.¹⁸⁴ Το μόνο ψήγμα συναίνεσης φάνηκε όταν ο ΣΥΡΙΖΑ υπερψήφισε την τροπολογία για την αναστολή της κρατικής χρηματοδότησης κομμάτων και συγκεκριμένα της Χρυσής Αυγής μετά από αλληπαλλήλες διαβουλεύσεις με την ΝΔ.¹⁸⁵ Διαφορετική στάση από τον ΣΥΡΙΖΑ κράτησε ο Μανώλης Γλέζος ο οποίος καταψήφισε την συγκεκριμένη τροπολογία.¹⁸⁶

Τέλος, το 2014, την τελευταία χρόνια που ο ΣΥΡΙΖΑ βρισκόταν στη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης με βάση την περίοδο που ερευνήσαμε στην παρούσα εργασία, τα πράγματα δεν θα αλλάζουν σχεδόν καθόλου. Αυτήν την χρονιά, ο ΣΥΡΙΖΑ καταψήφισε πολλά νομοσχέδια ενώ δήλωσε «παρών» σε κάποια άλλα. Πιο συγκεκριμένα, ο ΣΥΡΙΖΑ καταψήφισε τα νομοσχέδια για την πρωτοβάθμια υγεία,¹⁸⁷ για την ανασύσταση της αστυνομίας, του πυροσβεστικού σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας,¹⁸⁸ για τις ευρωεκλογές,¹⁸⁹ για την «μικρή

¹⁷⁹ «Ψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής το πολυνομοσχέδιο», 18/07/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2H4oFyF>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸⁰ «Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για τη ΝΕΡΙΤ», 19/07/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2EecCvp>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸¹ «Πέρασε ο προϋπολογισμός του 2014, οι αριθμοί-κλειδιά», 08/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYTg8y>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸² «Με 152 «ναι» ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για τον ΕΝΦΙΑ», 21/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Gwp4cd>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸³ «Ψηφίστηκε το ν/σ για τους πλειστηριασμούς – Στουρνάρας: Πέρασαμε δύσκολο κάβο», 21/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Gt7yJX>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸⁴ «Ψηφίστηκε επί της αρχής το ν/σ για το «ηλεκτρονικό βραχιολάκι», 23/10/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2JdbE9>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸⁵ «Συμφωνία ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ για την τροπολογία – οργή Κασιδιάρη», 17/10/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GuUdwy>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸⁶ «Κατά της αναστολής της χρηματοδότησης της Χ.Α. ο Μ. Γλέζος», 18/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GrHdvF>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸⁷ «Βουλή: Ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την πρωτοβάθμια υγεία – απών ο Ν. Κακλαμάνης», 11/02/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GsrEQ9>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸⁸ «Ψηφίστηκε επί της αρχής το νομοσχέδιο για τις αλλαγές σε ΕΛΑΣ, πυροσβεστική και ΓΤΠΠ», 25/02/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Jd697H>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁸⁹ «Ψηφίστηκε στην επιτροπή της Βουλής το ν/σ για τις ευρωεκλογές», 02/04/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pY6kf7>, επίσκεψη: 02/04/2018.

ΔΕΗ»,¹⁹⁰ για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2015,¹⁹¹ καθώς και την τροπολογία η οποία θα απάλλασσε από ποινικές ευθύνες τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Απασχόλησης Ελεύθερων Επαγγελματιών.¹⁹² «Παρών» δήλωσε στην τροπολογία για τα υποβρύχια,¹⁹³ αλλά και στα άρθρα 1 και 3 του αντιρατσιστικού νομοσχεδίου καταψηφίζοντας παράλληλα το άρθρο 2.¹⁹⁴ Αυτήν την στάση του ΣΥΡΙΖΑ στο συγκεκριμένο νομοσχέδιο κατέκρινε έντονα το ΠΑΣΟΚ αναφέροντας πως «σε ψηφοφορίες που τίθενται θέματα αρχών και αξιών το «παρών» ισοδυναμεί με αρνητική ψήφο».¹⁹⁵ Όπως προκύπτει επομένως από όσα παρουσιάστηκαν ήδη, ο ΣΥΡΙΖΑ διατήρησε σε όλη την διάρκεια της περιόδου 2012-2014 την σκληρή αντιμνημονιακή και αντικυβερνητική του στάση, καταψηφίζοντας την πλειοψηφία των νομοσχεδίων που ψηφίστηκαν στην Βουλή το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, δηλώνοντας «παρών» σε κάποια άλλα και υπερψηφίζοντας μόνο κάποια ελάχιστα συγκεκριμένα νομοσχέδια.

4.5. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ ΣΤΟ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι σχέσεις των δύο πολιτικών χώρων όπως αυτές διαμορφώνονται στο επίπεδο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Συγκεκριμένα, στις Ευρωεκλογές του 2014, υπήρξε μεγάλη αλλαγή στα εκλογικά ποσοστά των δύο κομμάτων που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία. Ο ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος αναδείχθηκε και πρώτο κόμμα, είδε τα ποσοστά του να αυξάνονται από το 4,7% των Ευρωεκλογών του 2009 και την μια έδρα στο 26,6% των Ευρωεκλογών του 2014 και τις 6 έδρες. Αντίστοιχα, το ΠΑΣΟΚ, που πλέον σε συνεργασία με άλλες κεντροαριστερές δυνάμεις

¹⁹⁰ «Υπερψηφίστηκε μετά από ονομαστική ψηφοφορία το ν/σ για τη «μικρή ΔΕΗ», 09/07/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GuWKH4>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁹¹ «Ο προϋπολογισμός δεν βγάζει...Πρόεδρο!», 08/12/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2EeiPYj>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁹² «Υπερψηφίστηκε η τροπολογία που απαλλάσσει από ποινικές ευθύνες τα μέλη του ΔΣ του ΟΑΕΕ», 10/4/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pZ0nig>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁹³ «Βουλή: Υπερψηφίστηκε η τροπολογία για τα υποβρύχια», 11/04/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYrslx>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁹⁴ «Υπερψηφίστηκε το αντιρατσιστικό νομοσχέδιο», 09/09/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2q0UAYH>, επίσκεψη: 02/04/2018.

¹⁹⁵ «Πυρά ΠΑΣΟΚ κατά ΣΥΡΙΖΑ για το «παρών» στο αντιρατσιστικό ν/σ», 10/09/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2JevmP9>, επίσκεψη: 02/04/2018.

συμμετείχε ως Ελιά – ΔΗΠΑ στις Ευρωεκλογές του 2014, απέσπασε το 8% των ψήφων με αποτέλεσμα να εκλέξει 3 ευρωβουλευτές ενώ το 2009 είχε αποσπάσει από μόνο του το 36,6% και είχε εκλέξει 8 ευρωβουλευτές.¹⁹⁶ Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό τα ποσοστά των δύο χώρων σχεδόν αντιστράφηκαν. Τα γεγονότα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα την συμμετοχή του Αλέξη Τσίπρα ως παρατηρητή σε διάφορες ομιλίες και συνεδριάσεις του ΕΣΚ και της Προοδευτικής Συμμαχίας Σοσιαλιστών και Δημοκρατών ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ ανήκει στο ΚΕΑ και στην πολιτική ομάδα της ΕΕΑ-ΒΠΑ. Αυτό προκάλεσε τις έντονες αντιδράσεις της Φώφης Γεννηματά, η οποία ξεκαθάριζε σε κάθε ευκαιρία πως ο ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι ένα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα και ουδέποτε θα γίνει. Παρακάτω, παρουσιάζουμε τις σχέσεις μεταξύ των δύο χώρων καθώς κρίνουμε πως, πέρα από το πως επηρεάζουν το πολιτικό γίνεσθαι και τις μεταξύ τους σχέσεις στην ΕΕ, έχουν και αντίκτυπο στην εσωτερική πολιτική σκηνή της Ελλάδας καθώς και στον διάλογο για ενδεχόμενη συνεργασία των δύο πολιτικών φορέων.

Τον Μάρτιο του 2016, ο Αλέξης Τσίπρας είχε δεχθεί πρόσκληση να παραστεί ως παρατηρητής στη συνάντηση κορυφής του ΕΣΚ, με αφορμή το προσφυγικό ζήτημα. Παράλληλα, όμως, στις ίδιες συναντήσεις συμμετείχε και η Φώφη Γεννηματά ως Πρόεδρος του Ελληνικού κόμματος-μέλους, του ΠΑΣΟΚ. Ο Αλέξης Τσίπρας πρότεινε σε αυτές τις συναντήσεις την δημιουργία ενός φόρουμ μεταξύ των «οικογενειών» της Ευρωπαϊκής Σοσιαλδημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Αριστεράς με σκοπό «να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι νεοφιλελεύθερες και ακροδεξιές δυνάμεις στην Ευρώπη».¹⁹⁷ Τον Δεκέμβριο του 2016, ο Αλέξης Τσίπρας, στο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Αριστεράς που διεξήχθη στο Βερολίνο ανέδειξε ως «ιδανικό σύμμαχο της Αριστεράς την Ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία» και ανέφερε ότι «η Ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία θα πρέπει να δει και να αναλάβει την ιστορική της ευθύνη και να θέσει τέρμα στη νεοφιλελεύθερη συναίνεση».¹⁹⁸ Η Φώφη Γεννηματά σε συνέντευξη της εκείνη την περίοδο σχετικά με την συμμετοχή του Αλέξη Τσίπρα σε συνεδριάσεις του ΕΣΚ είχε αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «όχι μόνο δεν είναι αλλά ούτε ευκαιριακά μπορεί να παραστήσει τον «Ευρωπαϊό Σοσιαλδημοκράτη». Γι' αυτό και για όσο και μόνο θα είναι ακόμα Πρωθυπουργός, μπορεί να είναι περιστασιακά παρατηρητής ή

¹⁹⁶ Τα εκλογικά αποτελέσματα των Ευρωεκλογών αντλήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών της Ελλάδας. Διαθέσιμα στο: <http://bit.ly/2BMc7JI>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁹⁷ Μαρίνα Μάνη, «ΔΗ.ΣΥ. – ΣΥ.ΡΙΖ.Α. «Χαμηλώστε εσείς, να ψηλώσουμε εμείς ...και βλέπουμε», 16/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jK1JZj>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

¹⁹⁸ «Ανοιγμα Τσίπρα προς την Σοσιαλδημοκρατία», 18/12/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zbZdBS>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

συνδαιτυμόνας, αλλά πάντα ως μουσαφίρης. Δεν θα γίνει όμως ποτέ «της οικογένειας». Την αντίθεσή της με την τακτική στελεχών του ΕΣΚ να προσεγγίζουν τον Αλέξη Τσίπρα και τον ΣΥΡΙΖΑ είχε εκφράσει και προς τον επικεφαλής των Σοσιαλιστών στο Ευρωκοινοβούλιο, Τζιάνι Πιτέλα.¹⁹⁹

Η παρουσία του Αλέξη Τσίπρα ως παρατηρητή σε διεργασίες του ΕΣΚ συνεχίστηκε και το 2017 με την Φώφη Γεννηματά να συνεχίζει επίσης τις επιθέσεις και να αυξάνει την ήδη σκληρή κριτική της απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ αλλά και στον ίδιο τον Αλέξη Τσίπρα. Στην σύνοδο του ΕΣΚ στις Βρυξέλλες, ο Αλέξης Τσίπρας παρακολούθησε την ομιλία του Τζέρεμι Κόρμπιν, ηγέτη του Εργατικού Κόμματος του Ηνωμένου Βασιλείου, στην οποία προέτρεψε τα κεντροαριστερά κόμματα σε όλη την Ευρώπη «να εγκαταλείψουν τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές του «κεντρώου χώρου» εάν θέλουν να ξεκινήσουν και πάλι να κερδίζουν τις εκλογές».²⁰⁰ Ακόμα, ο Αλέξης Τσίπρας παρακολούθησε μαζί με την Φώφη Γεννηματά την προσύνοδο των Ευρωπαίων Σοσιαλιστών και είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει με διάφορα, επιφανή στελέχη του ΕΣΚ όπως ο Πιερ Μοσκοβισί και ο Τζιάνι Πιτέλα.²⁰¹ Τέλος, η δημιουργία της «Προοδευτικής Συμμαχίας» (Progressive Caucus), η οποία έχει ως σκοπό να αποτελέσει ένα μέρος διαλόγου, προβληματισμού, κοινής δράσης και συνεννόησης για καίρια ζητήματα από Ευρωβουλευτές που ανήκουν σε τρεις πολιτικές ομάδες (Αριστεροί, Σοσιαλδημοκράτες και Πράσινοι), είναι ένα πρώτο βήμα για να αντιμετωπιστούν οι διαφορές και να βρεθούν σημεία σύγκλισης μεταξύ πολιτικών χώρων που είναι ιδεολογικά όμοροι.²⁰²

¹⁹⁹ Βασίλης Νέδος, «Διάβημα» Γεννηματά προς τον Τζιάνι Πιτέλα», 20/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kRnwyM>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

²⁰⁰ «Στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος ο Αλέξης Τσίπρας – Τι συζητήθηκε», 19/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zaC7v4>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

²⁰¹ «Τσίπρας και Φώφη μαζί στις Βρυξέλλες στους Ευρωπαίους Σοσιαλιστές», 14/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DnpKz7>, Επίσκεψη: 27/12/2017.

²⁰² Τα στοιχεία για την «Προοδευτική Συμμαχία» αντλήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα του Progressive Caucus, Διαθέσιμα στο: <http://www.progressivecaucus.eu/>, επίσκεψη: 27/12/2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΜΚΔ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

5.1. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

Όπως αναφέραμε και στο αντίστοιχο κεφάλαιο της παρουσίασης άρθρων γνώμης, δημόσιων σχολίων και αναρτήσεων στα ΜΚΔ των στελεχών της κεντροαριστεράς, έτσι κι εδώ, για να διερευνηθούν καλύτερα οι θέσεις και οι στάσεις των στελεχών, καθώς και της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΣΥ, κρίνουμε απαραίτητο την παρουσίαση του αντίστοιχου υλικού που συγκεντρώσαμε και στη συνέχεια αναλύσαμε. Μέσα από αυτό το υλικό, προκύπτει μια ακριβέστερη και συνολικότερη εικόνα για τις σχέσεις που είχαν μεταξύ τους οι δύο χώροι που εξετάζουμε καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου 2012-2017. Στην συνέχεια, λοιπόν, παρουσιάζουμε άρθρα και δηλώσεις στελεχών στα οποία αναφέρονται στις προοπτικές και τις πιθανότητες κυβερνητικής συνεργασίας μεταξύ ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ ενώ στα επόμενα δύο υποκεφάλαια θα παρουσιαστούν οι αναρτήσεις στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ στο Facebook και στο Twitter.

Έκπληξη τόσο σε στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ όσο και της κεντροαριστεράς είχε προκαλέσει δήλωση του Μανώλη Γλέζου λίγο πριν τις ευρωεκλογές του 2014 ότι ο ΣΥΡΙΖΑ «θα αναζητήσει συμμαχίες με όλα τα κόμματα εκτός από την Χρυσή Αυγή» ακόμα και σε περίπτωση που έχει αυτοδυναμία, γεγονός για το οποίο δήλωνε βέβαιος. Ακόμα, ανέφερε πως είναι πιθανή μια κυβερνητική συνεργασία και με το ΠΑΣΟΚ με την προϋπόθεση ότι θα έχει «μετανιώσει για τα μνημόνια, θα αλλάξει στάση και θα θελήσει να βοηθήσει μια κυβέρνηση της Αριστεράς».²⁰³ Δυο μήνες αργότερα και συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 2014, ο τότε υπεύθυνος οικονομικής πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ, Γιάννης Μηλιός, σε σχετική ερώτηση απαντούσε κατηγορηματικά «όχι» σε συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ και ανέφερε πως «αν ο ΣΥΡΙΖΑ έκανε το λάθος να συνεργαστεί με το μνημονιακό στρατόπεδο, θα πυροβολούσε τα πόδια του». Επιπλέον, δήλωσε πως «δεν υπάρχει απόφαση για άνοιγμα στην Κεντροαριστερά» ενώ σημείωσε πως «αυτή η αφήγηση είναι στρατηγικά λάθος» και πως μόνος και αποκλειστικός

²⁰³ «Μ. Γλέζος: Συνεργασία με ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, αν μετανιώσουν για τα μνημόνια», 10/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2EGTpEj>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

στόχος για τον ΣΥΡΙΖΑ θα πρέπει να είναι «η αυτοδυναμία και η κυβέρνηση της Αριστεράς».²⁰⁴ Τέλος, την ίδια περίοδο στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ αποκλείουν οποιαδήποτε συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ και θεωρούν ως «απαγορευτικά» τα ονόματα Παπανδρέου και Βενιζέλος για τους οποίους θεωρούν ότι «δεν μπορούν να μιλούν για οποιαδήποτε συνεργασία με την Αριστερά και δεν δικαιούνται να κάνουν προτάσεις στον ΣΥΡΙΖΑ».²⁰⁵

Την διετία 2015-2016 συνεχίζονται οι ζυμώσεις και ο διάλογος για συνεργασία μεταξύ των δύο χώρων αλλά οι απόψεις και οι δηλώσεις των στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ παραμένουν ως επί το πλείστον αρνητικές απέναντι στο άλλοτε κραταιό κόμμα της Κεντροαριστεράς. Έτσι, ο Γιώργος Σταθάκης χαρακτηρίζει «αρκετά προβληματική έως αδύνατη» κάθε μετεκλογική συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ,²⁰⁶ ενώ η Θεανώ Φωτίου υποστήριξε ότι «το ενδεχόμενο μετεκλογικής συνεργασίας με κόμματα που κυβέρνησαν την προηγούμενη περίοδο» είναι ένα ζήτημα που «φθείρει τον ΣΥΡΙΖΑ».²⁰⁷ Αντίθετη άποψη από τους δύο συναδέλφους του φαίνεται να είχε ο Νίκος Βούτσης, ο οποίος άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ στη βάση όμως «προγραμματικών δεσμεύσεων και συγκλίσεων».²⁰⁸ Την άποψη αυτή συμμεριζόταν και ο Γιάννης Μπαλάφας, ο οποίος ανέφερε ότι θα μπορούσε να υπάρξει μια συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ με την προϋπόθεση το τελευταίο «να αφήσει τον σφιχτό εναγκαλισμό με τον φιλελεύθερο χώρο».²⁰⁹ Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ακόμα και στις περιπτώσεις στελεχών που έβλεπαν πιο θετικά μια πιθανή συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ και πάλι εξαπολύονταν μομφές που είχαν να κάνουν κυρίως με την πολιτική που εφάρμοσε τα τελευταία χρόνια, με την υιοθέτηση μιας «φιλελεύθερης» ή σε πολλές περιπτώσεις και «νεοφιλελεύθερης» ατζέντας, καθώς και με το γεγονός ότι έχει συμπράξει και βρίσκει περισσότερους κοινούς διαδρόμους επικοινωνίας με την ΝΔ.

²⁰⁴ «Μηλιός: «Όχι στους νεοφιλελεύθερους από όπου και εάν προέρχονται», 06/07/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kSO0lp>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²⁰⁵ «Ο ΣΥΡΙΖΑ αποκλείει συνεργασία με ΠΑΣΟΚ: Απαγορευμένα ονόματα Βενιζέλος – Παπανδρέου», 28/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Cwhgcv>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²⁰⁶ «Γ. Σταθάκης: «Επιβεβλημένη αλλά οριακή» η αύξηση εισφορών στο υγειονομικό ταμείο», 28/08/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AbPr33>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²⁰⁷ «Φωτίου: Φθείρει τον ΣΥΡΙΖΑ η συνεργασία με ΝΔ και ΠΑΣΟΚ – Θα φτιάξουμε και μαρμελάδα για την κρίση», 26/08/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BveyPK>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²⁰⁸ «Ν. Βούτσης: «Ναι» στην συνεργασία του ΣΥΡΙΖΑ με το ΠΑΣΟΚ και το Ποτάμι», 08/09/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CHTmaL>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²⁰⁹ «Γ. Μπαλάφας: Κοινή πορεία με το ΠΑΣΟΚ αν σταματήσει να είναι «κ*λος και βρακί» με τη ΝΔ», 01/11/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k3UM8Q>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

Το 2017, ο διάλογος μεταξύ των δύο χώρων πύκνωσε αρκετά καθώς οι προσπάθειες για αναζήτηση ενός πρόσφορου εδάφους που θα οδηγήσει σε μια συμπόρευση εντατικοποιήθηκαν. Αναβρασμό στις τάξεις του ΣΥΡΙΖΑ προκάλεσε δήλωση του Νίκου Φίλη, ο οποίος σε ομιλία του στην Κεντρική Επιτροπή του ΣΥΡΙΖΑ ανέφερε πως «ο συγγενέστερος σύμμαχος του ΣΥΡΙΖΑ -έστω και αν βρωμάει- είναι το ΠΑΣΟΚ» και ότι πρέπει να γίνει «προγραμματικό άνοιγμα». Ερωτώμενος για αυτή του την δήλωση απάντησε πως «δεν εννοούσε να γίνει τώρα αυτή η διαδικασία αλλά στις επόμενες εκλογές». Οι αντιδράσεις των στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ ήταν άμεσες με τον Γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής του κόμματος, Παναγιώτη Ρήγα, να δηλώνει πως «δεν είναι ώρα για να ανοίξει μια συζήτηση για συμμαχίες» και τον βουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ, Μάκη Μπαλαούρα, να επισημαίνει πως «ο ΣΥΡΙΖΑ έχει μια αντίληψη ευρύτερων συμμαχιών και ότι το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να είναι σύμμαχός του ΣΥΡΙΖΑ όμως η μέχρι τώρα κυβερνητική του θητεία στα μνημόνια και η αναξιοπιστία των στελεχών του, δεν δημιουργεί τους όρους σύγκλισης» ενώ καταλήγει λέγοντας πως δεν αποκλείει στο μέλλον μια συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ.²¹⁰ Τέλος, ο Δημήτρης Τζανακόπουλος ως Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, υποστήριξε ότι «ενδιαφέρουν τον ΣΥΡΙΖΑ τα πολιτικά ανοίγματα που έχουν ερείσματα στην πραγματικότητα και αυτήν την περίοδο το ΠΑΣΟΚ δεν φαίνεται διατεθειμένο να ακολουθήσει την τάση της Ευρωπαϊκής Σοσιαλδημοκρατίας».²¹¹ Επίσης, σε σχετική του συνέντευξη ο Δημήτρης Τζανακόπουλος ανέφερε πως η συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ είναι ανέφικτη και για έναν άλλον λόγο: «την ειδική σχέση που διατηρεί μεγάλη μερίδα του πολιτικού προσωπικού του σημερινού ΠΑΣΟΚ με παραθεσμικά δίκτυα πολιτικής και κυρίως οικονομικής εξουσίας». Επομένως, για να συνεργαστεί ο ΣΥΡΙΖΑ με το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να υπάρξει μια «σύγκρουση του ΠΑΣΟΚ με αυτά τα δίκτυα και τους αντίστοιχους εκπροσώπους τους εντός του κόμματος».²¹²

Την ίδια περίοδο, τις απόψεις τους σχετικά με το θέμα της κυβερνητικής συνεργασίας του ΣΥΡΙΖΑ με το ΠΑΣΟΚ εξέφρασαν και ο Υπουργός Εσωτερικών, Πάνος Σκουρλέτης καθώς και ο αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών, Γιώργος Κατρούγκαλος. Ο πρώτος επεσήμανε πως «το ΠΑΣΟΚ αδυνατεί να παρακολουθήσει

²¹⁰ «Δεν αποκλείει συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ ο Μπαλαούρας», 20/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2lRtKQO>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²¹¹ «Φίλης: Συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ στις επόμενες εκλογές», 12/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qmzzv5>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²¹² «Απορρίπτει συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ με ΠΑΣΟΚ η κυβέρνηση», 19/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CwNYdM>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

την πορεία χειραφέτησης της Ευρωπαϊκής Σοσιαλδημοκρατίας από τον νεοφιλελεύθερο μονόδρομο, τον οποίο υπηρέτησε τις τελευταίες δεκαετίες». «Εκτός από αυτό, το ΠΑΣΟΚ, οφείλει να απαλλαγεί από τα βαρίδια του για να αποκτήσει την αξιοπιστία του» ενώ κλείνει την δήλωσή του λέγοντας πως «μακάρι να το κάνει και εδώ είμαστε». Ο Γ. Κατρούγκαλος δήλωσε πως οι προοπτικές συμπόρευσης εξαρτώνται από την ΔΗΣΥ και ανέφερε πως «οι Ευρωπαίοι Σοσιαλδημοκράτες αναγνωρίζουν στον ΣΥΡΙΖΑ μια αξιόπιστη και συμμαχική δύναμη και πως εάν απομονωθούν εκείνες οι δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ που εξακολουθούν να αλληθωρίζουν προς τη ΝΔ του Κυριάκου Μητσοτάκη, γιατί να μην υπάρχει και στην Ελλάδα μια αντίστοιχη συμμαχία;».²¹³ Τέλος, ο Παναγιώτης Ρήγας καταλογίζει στο ΠΑΣΟΚ τεράστιες ευθύνες για την κατάσταση που έχει περιέλθει η χώρα τα τελευταία χρόνια, ευθύνες που όπως αναφέρει ο ίδιος «αρνείται να αναγνωρίσει επιλέγοντας την συνέχιση της σύμπλευσης με τον ακραίο νεοφιλελευθερισμό της ΝΔ». Ακόμα αναφέρει πως «αυτήν την στιγμή δεν υπάρχει κανένα πεδίο συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ» ενώ επισημαίνει και το παράδειγμα της Ευρωπαϊκής ηπείρου όπου ο διάλογος μεταξύ σοσιαλδημοκρατίας και αριστεράς είναι ανοικτός και γίνονται σημαντικές προσπάθειες για την ανεύρεση προοπτικών συνεργασίας. Ολοκληρώνει λέγοντας πως «στην Ελλάδα το ΠΑΣΟΚ επιλέγει ακόμα τη συμπόρευση με τις ακραίες συντηρητικές δυνάμεις» και πως καλό θα ήταν κάτι τέτοιο να άλλαζε στο προσεχές μέλλον.²¹⁴

Ο Θοδωρής Δρίτσας, βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ, μέλος της Κίνησης των 53+ και πρώην Υπουργός, σε σχετικό άρθρο του επισημαίνει πως το «στρατηγικού χαρακτήρα ερώτημα» που πρέπει να τεθεί είναι αν, «σε συνθήκες κυριαρχίας του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού, η Σοσιαλδημοκρατία έχει λόγο ύπαρξης, όταν δεν αμφισβητεί αυτήν την κυριαρχία». Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα έχει ήδη δοθεί από τους εργαζόμενους και τα λαϊκά στρώματα, όπως αναφέρει ο ίδιος, και είναι η εξής: η Σοσιαλδημοκρατία «ή θα έχει αριστερό προσανατολισμό και ανταγωνιστική σχέση με τον νεοφιλελευθερισμό ή, διαφορετικά, δεν καλύπτει κανένα πολιτικό κενό». Σχολιάζοντας την στρατηγική της ΔΗΣΥ δηλώνει πως έχει επιλέξει έναν «εξουσιαστικό τακτικισμό αναβάθμισης ρόλου στο πλαίσιο της συμπαράταξης με όλες

²¹³ «Π. Σκουρλέτης και Γ. Κατρούγκαλος για ενδεχόμενη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ», 24/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qfT1JR>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²¹⁴ «Ρήγας: Δεν υπάρχει κανένα πεδίο συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ», 27/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qfV5S7>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

τις αντι-ΣΥΡΙΖΑ δυνάμεις». Τέλος, υπογραμμίζει πως οι συνεχιζόμενες επιθέσεις από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΣΥ προς τον ΣΥΡΙΖΑ καθώς και η προσπάθεια ανασυγκρότησης της Ελληνικής Σοσιαλδημοκρατίας έχουν ως μόνο στόχο να κάνουν «παρένθεση τις δημοκρατικές προσδοκίες του λαού» αλλά και να «ξανακυβερνήσουν με την Δεξιά». Ακόμα, πιστεύει πως για όσο θα ισχύουν όλα αυτά, «η επιχειρούμενη ανασύνταξη της Κεντροαριστεράς δεν παρουσιάζει κανένα ευρύτερο πολιτικό ενδιαφέρον» ενώ «δεν έχει και καμία σχέση με την Αριστερά». Ο Θοδωρής Δρίτσας, θεωρεί πως όλες αυτές οι διαδικασίες στον χώρο της Κεντροαριστεράς, αποτελούν απλά μια «ανακύκλωση παλαιοκομματικού χαρακτήρα στο παιχνίδι εξουσίας».²¹⁵

Ένα πρώην στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και νυν του ΣΥΡΙΖΑ, ο Παναγιώτης Κουρουμπλής, είχε προκαλέσει αναταράξεις με τις δηλώσεις του τόσο στο εσωτερικό του ΣΥΡΙΖΑ όσο και του ΠΑΣΟΚ. Πιο συγκεκριμένα, με αφορμή το μακροσκελέστατο άρθρο του Κώστα Λαλιώτη για τον Ανδρέα Παπανδρέου,²¹⁶ ο Π. Κουρουμπλής υποστήριξε ότι «μόνη επιλογή του ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να είναι ένα μεγάλο, ριζοσπαστικό, αντινεοφιλελεύθερο μέτωπο σε συνεργασία με τον ΣΥ.ΡΙΖ.Α» ούτως ώστε να αποφύγει να γίνει «δεκανίκι της πιο σκληρής νεοφιλελεύθερης πολιτικής του Κ. Μητσοτάκη».²¹⁷ Την εκτίμηση του «ότι δεν μπορεί να υπάρχει μια Κεντροαριστερά που έχει ως μοναδικό εχθρό την Αριστερά γιατί κάτι τέτοιο μοιάζει περισσότερο με κεντροδεξιά» εξέφρασε ο Υπουργός Επικρατείας, Αλέκος Φλαμπουράρης ενώ τόνισε την ανάγκη αυτοπροσδιορισμού της Ελληνικής Κεντροαριστεράς, καθορισμού της στάσης της απέναντι στον κόσμο και κυρίως καθορισμού της πολιτικής της στάσης απέναντι στη ΝΔ.²¹⁸ Τέλος, ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ, Νίκος Μανιός, αναφορικά με την ίδρυση του νέου φορέα της Κεντροαριστεράς σημείωσε ότι το ζήτημα είναι «εάν θα συγκροτηθεί ένας φορέας με αρχές που δεν θα έχει σχέση με το παρελθόν του». Σχετικά με τις συνεργασίες των κομμάτων ανέφερε πως «οι μεθεπόμενες εκλογές θα

²¹⁵ Θοδωρής Δρίτσας, «Μπορεί να συνεργαστεί ο ΣΥΡΙΖΑ με ΠΑΣΟΚ – Δημοκρατική Συμπράταξη;!», 29/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DsZAAw>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²¹⁶ «Άρθρο - ντοκουμέντο του Κώστα Λαλιώτη για τον Ανδρέα Παπανδρέου», 07/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CgQ4dx>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²¹⁷ «Συμπόρευση ΣΥΡΙΖΑ – ΠΑΣΟΚ ζητά ο Κουρουμπλής – Σκληρή απάντηση από Κωνσταντίνόπουλο», 11/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AeHQkc>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²¹⁸ «Αλ. Φλαμπουράρης: Θλίβομαι για τις δηλώσεις της Φώφης Γεννηματά στο άρθρο του πρωθυπουργού», 03/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2lM0lCI>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

γίνουν με απλή αναλογική και αυτό σημαίνει συνεργασίες», αφήνοντας έτσι ανοιχτή την πόρτα για κυβερνητική συνεργασία και με το ΠΑΣΟΚ.²¹⁹

Όσον αφορά τον νέο φορέα της Κεντροαριστεράς και άλλα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ έχουν εκφέρει τις απόψεις τους. Η Εκπρόσωπος Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ, Ράνια Σβίγκου, ανέφερε πως η πιθανότητα συνεργασίας θα εξαρτηθεί από το πολιτικό πρόγραμμα και την πολιτική κατεύθυνση του νέου φορέα. Ακόμα, δήλωσε πως «όσο η σοσιαλδημοκρατία παραμένει εκφραστής των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και όσο γίνεται αντικείμενο λατρείας και θαυμασμού κυρίαρχα από τη ΝΔ, δεν υπάρχουν περιθώρια συγκλίσεων» ενώ αν «ακολουθηθεί ο δρόμος των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κομμάτων της σοσιαλδημοκρατίας και υπάρξουν θέσεις οι οποίες βάζουν την κοινωνία σε πρώτη προτεραιότητα, τότε θα υπάρξουν περιθώρια προγραμματικής σύγκλισης και συμφωνίας». Τέλος, τόνισε την ανάγκη να ιδρυθεί πρώτα το νέο κόμμα και να υπάρξουν προγραμματικές προτάσεις από αυτό καθώς και να αποκρυσταλλωθεί πλήρως η ταυτότητά του για να υπάρξει συζήτηση για όλα τα υπόλοιπα θέματα.²²⁰ Στην ίδια γραμμή βρίσκεται και ο Π. Σκουρλέτης, ο οποίος ταυτίζεται με τις απόψεις της Ρ. Σβίγκου και προσθέτει πως ένας παράγοντας που επηρεάζει άμεσα τις κοινοβουλευτικές συνεργασίες είναι και η απλή αναλογική. Ωστόσο, θεωρεί πως από μόνη της η ύπαρξη της απλής αναλογικής δεν αρκεί αλλά «θα πρέπει να προϋπάρχουν προγραμματικές συμπτώσεις και συγκλίσεις».²²¹

Από την διερεύνηση των απόψεων που εκφέρουν στον δημόσιο λόγο τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ δεν θα μπορούσε να λείπει και η άποψη της ηγεσίας και συγκεκριμένα του Αλέξη Τσίπρα. Ο Πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ σε σχετικό άρθρο του για τον Ανδρέα Παπανδρέου με τίτλο «Ήταν ο Ανδρέας ψεύτης;» αναλύει από την δική του ματιά το πώς το ΠΑΣΟΚ της δεκαετίας του 1970 κατάφερε από ένα «μικρό, σχεδόν περιθωριακό κόμμα» να αποτελέσει τον κύριο πρωταγωνιστή της πολιτικής σκηνής στην Ελλάδα τις αμέσως επόμενες δεκαετίες. Αυτό συνέβη εξαιτίας τριών παραγόντων, σύμφωνα με τον Αλέξη Τσίπρα: πρώτον, λόγω της συσσωρευμένης κρίσης εκπροσώπησης των λαϊκών κοινωνικών δυνάμεων της μετεμφυλιακής περιόδου (κρίση

²¹⁹ «Μανιός για Κεντροαριστερά: Θετική η συμμετοχή του κόσμου», 13/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AeujZU>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²²⁰ «Ρ. Σβίγκου: Η πορεία του νέου φορέα της κεντροαριστεράς θα εξαρτηθεί από το πολιτικό πρόγραμμα και τις θέσεις που θα παρουσιάσει», 13/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2EMO5z3>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²²¹ «Πάνος Σκουρλέτης στη «Νέα Σελίδα»: Αν ΠΑΣΟΚ και Ποτάμι μετάνιωσαν για την απλή αναλογική εδώ είμαστε...», 04/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CgBAu5>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

που επέτεινε περισσότερο η δικτατορία), δεύτερον, λόγω της ανόδου ενός ριζοσπαστικού ρεύματος των νέων εργατικών και μικροαστικών στρωμάτων της εποχής που αμφισβητούσαν βαθιά τις δομές του κράτους και της οικονομίας και τρίτον, λόγω της χαρισματικής προσωπικότητας του Ανδρέα Παπανδρέου. Ακόμα, αναφέρει πως στη συνέχεια, και υπό την προεδρία του Κώστα Σημίτη, το ΠΑΣΟΚ «ανίκανο να αντισταθεί στην ορμή του νεοφιλελεύθερου ρεύματος που σάρωνε και άλλα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της Ευρώπης, υιοθέτησε ένα είδος «νεοφιλελευθερισμού με ανθρώπινο πρόσωπο» και κατέληξε σύμμαχος της σκληρής δεξιάς στην επιβολή του καθεστώτος των μνημονίων».²²² Όπως ήταν αναμενόμενο, το άρθρο αυτό προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων από Κεντροαριστερά στελέχη. Ο Κώστας Ζαχαριάδης, Διευθυντής της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, ανέφερε με βάση το συγκεκριμένο άρθρο του Πρωθυπουργού πως «δεν υπάρχει κανένα φλερτ μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και του ΠΑΣΟΚ» και ότι «ήταν προσωπική απόφαση του Αλέξη Τσίπρα να γράψει ένα άρθρο για τον Ανδρέα Παπανδρέου, άρθρο το οποίο δεν εστιάζει στα πρόσωπα αλλά στα ρεύματα και τις πολιτικές».²²³

Τέλος, ο Δημήτρης Παπαδημούλης, Αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και επικεφαλής της ευρωομαδής του ΣΥΡΙΖΑ, έχει πάρει αρκετές φορές θέση δημόσια για την προοπτική της συμπόρευσης του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ. Πιο συγκεκριμένα, σε σχετικό του άρθρο, κατηγόρησε το ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΣΥ ότι διακατέχονται από μια «αντι-ΣΥΡΙΖΑ ρητορική» καθώς και για το γεγονός των ίσων αποστάσεων που κρατάει το κόμμα μεταξύ ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ. Αναφέρει ακόμα πως αυτή η στάση «βρίσκεται σε πλήρη αναντιστοιχία με την θετική και υποστηρικτική στάση των Ευρωπαίων Σοσιαλιστών απέναντι στην Ελληνική κυβέρνηση, γεγονός που επαληθεύεται με την συμμετοχή του Α. Τσίπρα ως παρατηρητή στη Σύνοδο των σοσιαλιστών ηγετών αλλά και με τις μέχρι τώρα προσπάθειες σύγκλισης που αναπτύσσονται στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο μέσα από το «Progressive Caucus». Ακόμα, σχετικά με τον νέο φορέα επισημαίνει την «ανάγκη σύγκλισης με τον ευρύτερο αριστερό και προοδευτικό χώρο όπου πυρήνας και βασικός, εδραιωμένος του πυλώνας είναι ο ΣΥΡΙΖΑ καθώς και την αποδέσμευση από την υποστήριξη νεοφιλελεύθερων πολιτικών». Κλείνοντας αναφέρει τρία παραδείγματα από τα οποία η Ελληνική

²²² «Ήταν ο Ανδρέας ψεύτης; Άρθρο του Πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα στο Documento», 03/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CNfHUq>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²²³ «Ζαχαριάδης: Δεν υπάρχει κανένα φλερτ ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ, 04/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Ahx90n>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

Κεντροαριστερά θα μπορούσε να εμπνευστεί και να αντλήσει εμπειρίες: πρώτον, η περίπτωση της κυβερνώσας Αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα, δεύτερον, η συμμαχική κυβέρνηση στην Πορτογαλία, στην οποία συμμετέχουν Σοσιαλιστές, Αριστεροί καθώς και Κομμουνιστές και τρίτον, το εργατικό κόμμα της Μ Βρετανίας το οποίο με ηγέτη τον Τζέρεμι Κόρμπιν έχει ενισχύσει τα εκλογικά του ποσοστά και έχει απομονώσει πλήρως την δεξιά πτέρυγα του κόμματός του.²²⁴

Σε πιο πρόσφατο άρθρο του στα τέλη του 2017, ο Δ. Παπαδημούλης, κρίνει «ιστορικά αναγκαία» την διαμόρφωση «πλατιών, κοινωνικών και προοδευτικών συμμαχιών», ενόψει και των Ευρωεκλογών του 2019. Μέσω της ενίσχυσης των «καναλιών επικοινωνίας» μεταξύ της αριστερής Σοσιαλδημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Αριστεράς καθώς και της προώθησης κοινών δράσεων από τις ευρωομάδες της Αριστεράς, των Πρασίνων και των Σοσιαλιστών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εντατικοποιείται ο διάλογος για την δημιουργία ενός «αντιδεξιού – αντινεοφιλελεύθερου μετώπου». Το ζητούμενο, σύμφωνα με τον Δ. Παπαδημούλη, είναι οι πολιτικές συγκλίσεις και διεργασίες που συντελούνται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο να αντιστοιχηθούν με ανάλογες πρωτοβουλίες σε εθνικό επίπεδο. Ακόμα, θέτει δύο επιλογές για τον νέο φορέα της Κεντροαριστεράς: είτε θα συνεχίσει να αποτελεί «ουρά και δεκανίκι» της ΝΔ είτε θα ακολουθήσει τα βήματα των Ευρωπαίων Σοσιαλιστών, οι οποίοι σταδιακά αποστασιοποιούνται από νεοφιλελεύθερες και συντηρητικές πολιτικές. Τέλος, διακρίνει ως αιτία εκλογικής συντριβής των σοσιαλιστικών κομμάτων «τον εναγκαλισμό τους με τις πολιτικές της λιτότητας» ενώ αναφέρει πως «όσα σοσιαλιστικά κόμματα απομακρύνθηκαν από το άρμα του νεοφιλελευθερισμού επανήλθαν σταδιακά, είτε γιατί προχώρησαν σε αριστερή στροφή όπως στην Μ. Βρετανία είτε γιατί συμμετείχαν σε προοδευτικές κυβερνήσεις όπως στην Πορτογαλία».²²⁵ Όσα γράφει στα άρθρα του ο Δ. Παπαδημούλης μπορούν να ερμηνευτούν και ως ένα κάλεσμα στο ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΣΥ να εγκαταλείψει την υιοθέτηση συντηρητικών και, έως ένα βαθμό, νεοφιλελεύθερων πολιτικών και να συμπράξει με τον ΣΥΡΙΖΑ για την συγκρότηση μιας προοδευτικής κυβέρνησης που θα

²²⁴ «Άρθρο του Δημ. Παπαδημούλη στην κυριακάτικη εφημερίδα «Νέα Σελίδα»: Η σοσιαλδημοκρατία να απαγκιστρωθεί επιτέλους από το νεοφιλελευθερισμό», 19/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CyPaNF>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

²²⁵ «Άρθρο στην εφημερίδα «Νέα Σελίδα»: «Εντατικοποιείται ο διάλογος για τη δημιουργία ενός «αντινεοφιλελεύθερου μετώπου» στην Ε.Ε., με σημαντικό τον ρόλο του Αλ. Τσίπρα σε αυτή την κατεύθυνση», 30/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CBq40I>, Επίσκεψη: 03/01/2018.

καταφέρει να βγάλει την Ελλάδα από την κρίση με επιτυχία.

5.2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ FACEBOOK ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι το κόμμα εκείνο που κατάφερε να αξιοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τα εργαλεία που προσφέρουν τα ΜΚΔ ούτως ώστε να κερδίσει τις εκλογικές αναμετρήσεις του 2015. Όλο και περισσότερα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ χρησιμοποιούν τα ΜΚΔ για να αλληλοεπιδράσουν με τους απλούς πολίτες, καθώς και για να μοιραστούν τις θέσεις, τις απόψεις, αλλά και τις πολιτικές τους προτάσεις. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια άνοδος στα ποσοστά των αναρτήσεων, αλλά και μια αποστασιοποίηση από τα παραδοσιακά ΜΜΕ, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται η χρήση των ΜΚΔ, τα οποία αποτελούν μια εύκολη, βολική και άμεση λύση διαμοιρασμού ιδεών. Όσον αφορά το θέμα της παρούσας εργασίας, πολλά από τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ, καθώς και ο ίδιος ο πρόεδρος του, έχουν πάρει θέση μέσω των ΜΚΔ για τις προοπτικές συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ, καθώς και για τις διαφορές μεταξύ των δύο χώρων. Παρακάτω, παρουσιάζονται οι σημαντικότερες αναρτήσεις που αντανakλούν τις συγκεκριμένες σχέσεις και γίνεται μια προσπάθεια βαθύτερης κατανόησης του θέματος που εξετάζουμε.

Ο επίσημος λογαριασμός του ΣΥΡΙΖΑ στο Twitter αποτελείται από χιλιάδες αναρτήσεις, αρκετές από τις οποίες ερευνήθηκαν για να αποτελέσουν μέρος της εργασίας μας. Σε πολλές από αυτές τις αναρτήσεις ασκείται σκληρή κριτική στο ΠΑΣΟΚ για την κατάσταση που έχει περιέλθει η χώρα τα τελευταία χρόνια, για την υιοθέτηση και την εφαρμογή μνημονιακών μέτρων που χαρακτηρίζονται ως «μνημονιακά εγκλήματα», τα οποία έχουν «καταστροφικές συνέπειες για την κοινωνία και την οικονομία».²²⁶ Στο αποκορύφωμα αυτών των σχέσεων, η πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ απευθυνόμενη προς τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ αποκαλεί τους τελευταίους «αρχιτέκτονες

²²⁶ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 53.

της διαπλοκής».²²⁷ Η Ράνια Σβίγκου σχετικά με τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και του ΠΑΣΟΚ αναφέρει ότι οι τελευταίες είναι «τεράστιες»²²⁸ ενώ ο Παναγιώτης Λαφαζάνης κινούμενος στο ίδιο πνεύμα δήλωνε, λίγο πριν τις βουλευτικές εκλογές του Ιανουαρίου του 2015, ότι δεν υπήρχε περιθώριο για «καμία συνεργασία» αλλά υπάρχει «απόλυτη αντίθεση» με το ΠΑΣΟΚ.²²⁹ Ο σημερινός Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, Γιάννης Δραγασάκης, δήλωνε το 2013 ότι «ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα γίνει ένα νέο ΠΑΣΟΚ» αλλά «η Αριστερά του 21^{ου} αιώνα».²³⁰

Ο Πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξης Τσίπρας, έχει τοποθετηθεί αρκετές φορές μέσω του επίσημου λογαριασμού του στο Facebook για θέματα που αφορούν στις συμμαχίες του ΣΥΡΙΖΑ, καθώς και στις σχέσεις του κόμματός του με το ΠΑΣΟΚ. Έτσι, λίγο πριν τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου του 2012, είχε προτείνει την «προεκλογική συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΚΚΕ-ΔΗΜΑΡ-Οικολόγων στις μονοεδρικές περιφέρειες» με σκοπό να στερήσουν 8 έδρες από το ΠΑΣΟΚ και την ΝΔ. Αυτή η συνεργασία θα είχε ως κοινό ένα «σαφές αντιμνημονιακό πρόταγμα» απέναντι στα «κόμματα του μνημονίου».²³¹ Αμέσως μετά την συγκεκριμένη εκλογική αναμέτρηση, σε ανάρτησή του, δήλωσε πως είναι «αδιανόητο και πρωτάκουστο» να θέτει το ΠΑΣΟΚ ως προϋπόθεση για την συγκρότηση μιας κυβέρνησης που θα συνεχίσει τις μνημονιακές πολιτικές την συμμετοχή και του ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος αντιστρατεύεται τις πολιτικές του μνημονίου και είχε καταθέσει ο ίδιος με σαφήνεια πριν και μετά τις εκλογές ένα δικό του εναλλακτικό πολιτικό πρόγραμμα.²³² Ο Γιάννης Μπαλάφας, με αφορμή την «αριστερή στροφή» του Εργατικού Κόμματος της Μ. Βρετανίας, ασκεί σκληρή κριτική στο ΠΑΣΟΚ το οποίο, όπως αναφέρει, «ακολουθεί μια αποτυχημένη και ξεπερασμένη πολιτική τα τελευταία χρόνια».²³³

Τις απόψεις τους μέσω του Facebook έχουν εκφράσει και άλλα υψηλά ιστάμενα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ όπως ο Νίκος Παππάς και ο Αλέκος Φλαμπουράρης. Ο πρώτος ανέφερε πριν τις εκλογές του Ιανουαρίου του 2015 ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα συνεργαστεί ούτε με το ΠΑΣΟΚ, αλλά ούτε και με το νεοσύστατο τότε κόμμα του Γ. Παπανδρέου και θα επιδιώξει να εφαρμόσει το δικό του πρόγραμμα βασιζόμενος σε

²²⁷ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 54.

²²⁸ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 55.

²²⁹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 56.

²³⁰ Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 57 και 58.

²³¹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 59.

²³² Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 60.

²³³ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 61.

μια σταθερή κυβέρνηση που θα έχει εντολή αυτοδυναμίας. Κατέληξε λέγοντας πως αν η χώρα οδηγηθεί ξανά σε εκλογές αυτό δεν θα αποτελεί ευθύνη του ΣΥΡΙΖΑ.²³⁴ Ο Αλέκος Φλαμπουράρης ασκεί έντονη κριτική στο ΠΑΣΟΚ για τις επιθέσεις του εναντίον του ΣΥΡΙΖΑ και παράλληλα τονίζει πως «μια κεντροαριστερά που έχει για μοναδικό της εχθρό την Αριστερά, είναι περισσότερο κεντροδεξιά».²³⁵ Ο Δημήτρης Παπαδημούλης, είναι ένα από τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ που έχουν την πιο έντονη παρουσία στον χώρο των ΜΚΔ Διατηρεί δύο προσωπικές σελίδες στο Facebook και οι αναρτήσεις του ανέρχονται σε χιλιάδες. Ωστόσο, μέσω αναζητήσεων με λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήσαμε, καταφέραμε να βρούμε αναρτήσεις που αφορούν το θέμα της εργασίας. Οι αναρτήσεις αυτές παρουσιάζονται και ερμηνεύονται παρακάτω.

Ήδη από το 2012, ο Δ. Παπαδημούλης δίνει το στίγμα για μια έντονη αντιπαράθεση με την πλευρά της Κεντροαριστεράς και πιο συγκεκριμένα με το ίδιο το ΠΑΣΟΚ. Με αφορμή την ψήφιση ενός πακέτου μνημονιακών μέτρων προς τα τέλη του 2012 και την θετική ψήφο που θα παρείχε σε αυτό το ΠΑΣΟΚ, με την δικαιολογία ότι «δεν θέλει να γίνει συνιστώσα του ΣΥΡΙΖΑ», ο Δ. Παπαδημούλης, με σχετική ανάρτησή του στο Facebook, δήλωσε πως ούτε ο ΣΥΡΙΖΑ θέλει το ΠΑΣΟΚ στις τάξεις του.²³⁶ Ακόμα, θεωρεί «απολύτως υπεύθυνους» για την συρρίκνωση – αποσύνθεση» του ΠΑΣΟΚ την ηγεσία και τα κορυφαία στελέχη του καθώς και το γεγονός ότι έχει υποστεί μια «δεξιά, μνημονιακή μετάλλαξη».²³⁷ Επίσης, απευθυνόμενος προς την τότε Γενική Γραμματέα του ΚΚΕ, Αλέκα Παπαρήγα, υποστηρίζει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δυναμώνει «γιατί δεν είναι ούτε θα γίνει ΠΑΣΟΚ»²³⁸ ενώ παράλληλα ερμηνεύει ως «στρατηγική επιλογή» την «μετατροπή του ΠΑΣΟΚ σε εξαπτέρυγο του Α. Σαμαρά» με βάση ομιλίες του Ε. Βενιζέλου στην Βουλή.²³⁹ Τέλος, θεωρεί πως η «αποθέωση» του Γ. Παπανδρέου στο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ το 2013 δείχνει την «αντοχή δυναστειών και αρχηγισμού» και πιστοποιεί την «ανάγκη να γίνουν όλα αυτά παρελθόν».²⁴⁰

Σε κάποιες άλλες αναρτήσεις του, ο Δ. Παπαδημούλης, συνεχίζει να υποστηρίζει ότι το ΠΑΣΟΚ αρχίζει να μετατρέπεται σε «συνιστώσα της ΝΔ»²⁴¹ κάτι

²³⁴ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 62.

²³⁵ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 63.

²³⁶ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 64.

²³⁷ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 65.

²³⁸ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 66.

²³⁹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 67.

²⁴⁰ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 68.

²⁴¹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 69.

που όπως υπογραμμίζει «εδραιώνει τον ΣΥΡΙΖΑ ως τον αριστερό – προοδευτικό πόλο».²⁴² Σχετικά με σχόλιο της κυβέρνησης Σαμαρά ότι «είναι καλή η συνεργασία των κομμάτων όταν πρόκειται για την επίτευξη κοινών στόχων» τονίζει πως κάτι τέτοιο είναι θεμιτό μόνο όταν πρόκειται για την συνεργασία ΠΑΣΟΚ – ΝΔ και αποτελεί «ανωμαλία» όταν ο ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει συνεργασίες με άλλα κόμματα.²⁴³ Με αφορμή την προσχώρηση της πρώην Βουλευτού του ΠΑΣΟΚ, Άντζελας Γκερέκου στην ΝΔ, ο Δ. Παπαδημούλης σχολιάζει ότι κάτι τέτοιο «μυρίζει αμοραλισμό και από τις δύο πλευρές» ενώ αναφέρεται και πάλι επικριτικά στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ που το μετέτρεψε σε «συνιστώσα της ΝΔ».²⁴⁴ Αναφερόμενος στα εσωκομματικά προβλήματα που ταλάνιζαν τον ΣΥΡΙΖΑ στα μέσα του 2015 δηλώνει πως «όσοι από ΝΔ και ΠΑΣΟΚ επιδιώκουν να επανακάμψουν» βασιζόμενοι στα συγκριμένα προβλήματα, καλό θα ήταν να το ξεχάσουν καθώς «ο λαός δεν τους θέλει».²⁴⁵

Τέλος, όπως είχαμε αναφέρει και σε προηγούμενο κεφάλαιο σχετικά με την αρθρογραφία του Δ. Παπαδημούλη, έτσι και στις αναρτήσεις του στο Facebook αναφέρεται στην κυβερνητική συνεργασία που συντελέστηκε στην Πορτογαλία μεταξύ Σοσιαλιστών και Αριστερών επιρρίπτοντας για άλλη μια φορά ευθύνες στο ΠΑΣΟΚ το οποίο «παραμένει ουρά της ΝΔ» όπως σχολιάζει συγκεκριμένα.²⁴⁶ Ακόμα, κάνει λόγο για τις κατηγορίες που εξαπολύει το ΠΑΣΟΚ σχετικά με το γεγονός ότι ο ΣΥΡΙΖΑ προσπαθεί να χτίσει συμμαχίες με τους Ευρωσοσιαλιστές, κάτι που αποδίδει στο «κόλλημα» του ΠΑΣΟΚ με την ΝΔ.²⁴⁷ Από τα βέλη του Δ. Παπαδημούλη δεν θα μπορούσαν να ξεφύγουν και οι διεργασίες που συντελούνται στην Κεντροαριστερά για την ίδρυση του νέου φορέα. Χαρακτηρίζει, λοιπόν, ως «θετική για την δημοκρατία» την μαζική συμμετοχή πολιτών στην εκλογή του προέδρου του νέου φορέα ενώ παράλληλα αναφέρει ότι το αποτέλεσμα του πρώτου γύρου αυτών των εκλογών δείχνει ότι ο νέος φορέας είναι «ΠΑΣΟΚ plus και συνιστά ήττα όσων ήθελαν ανοιχτά την σύμπραξή του με την ΝΔ». Ολοκληρώνει την συγκεκριμένη ανάρτηση λέγοντας πως «η κεντροαριστερά δεν μπορεί να είναι αντί-αριστερά».²⁴⁸ Μετά και την εκλογή της Φώφης Γεννηματά ως Προέδρου του νέου υπό διαμόρφωση φορέα της

²⁴² Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 70.

²⁴³ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 71.

²⁴⁴ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 72.

²⁴⁵ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 73.

²⁴⁶ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 74.

²⁴⁷ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 75.

²⁴⁸ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 76.

κεντροαριστεράς και αφού της ευχήθηκε συγχαρητήρια για την εκλογή της, έκανε λόγο για την ανάγκη ύπαρξης ενός «προοδευτικού σχεδίου» καθώς και «διαλόγου, ηπίου κλίματος και ευρύτερων συγκλίσεων» με σκοπό να «οικοδομηθεί μια ισχυρή κι αναπτυσσόμενη μεταμνημονιακή Ελλάδα». Ωστόσο, ανέφερε πως για να υπάρξει ένα τέτοιο ενδεχόμενο, θα πρέπει ο νέος φορέας «να απαλλαγεί από τις «αντι-ΣΥΡΙΖΑ ακρότητες και την λογική δορυφόρου της ΝΔ» επαναλαμβάνοντας για άλλη μια φορά πως ένα κεντροαριστερό κόμμα δεν μπορεί να είναι και αντι-αριστερό.²⁴⁹

5.3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ TWITTER ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

Όπως ακριβώς με το Facebook έτσι και στο Twitter υπάρχει πληθώρα αναρτήσεων οι οποίες αφορούν τις πιθανότητες σύμπραξης που υπάρχουν μεταξύ της ΔΗΣΥ και του ΣΥΡΙΖΑ. Σε αντίθεση όμως με το Facebook, το Twitter αποτελεί ένα πιο άμεσο εργαλείο ανάρτησης και διάχυσης της οποιασδήποτε είδησης. Τα πολιτικά στελέχη προτιμούν περισσότερο το Twitter για να μοιραστούν με τους χρήστες που τους ακολουθούν τις πολιτικές τους θέσεις αν και στην Ελλάδα δεν είναι και τόσο διαδεδομένη η χρήση του. Ωστόσο, υπάρχουν στελέχη που το επιλέγουν συστηματικά και οι αναρτήσεις τους αποτελούν μέρος του υλικού που εξετάζει η παρούσα εργασία. Παρακάτω παρουσιάζονται αυτές οι αναρτήσεις και διερευνάται το θέμα της κυβερνητικής ή και γενικότερης συνεργασίας των δύο χώρων μέσα από αυτό το πρίσμα. Οι αναρτήσεις που θα παρουσιαστούν είναι ένα μικρό δείγμα μόνο των αναρτήσεων που έχουν δημοσιεύσει τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ. Ο μεγάλος αριθμός των συνολικών αναρτήσεων των στελεχών καθώς και η έλλειψη από την πλευρά του Twitter εύχρηστων φίλτρων αναζήτησης κατέστησαν την συγκέντρωση και την ανάλυση περαιτέρω σχολίων αρκετά δύσκολη. Ωστόσο, μέσα από τις δημοσιεύσεις που καταφέραμε και συγκεντρώσαμε, γίνεται σε μεγάλο βαθμό αντιληπτή η σχέση που

²⁴⁹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 77.

αναπτύχθηκε μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και του ΠΑΣΟΚ καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου που ερευνούμε στην παρούσα εργασία.

Ο Δ. Παπαδημούλης είναι ένα από τα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ που, όπως προαναφέραμε και στο προηγούμενο υποκεφάλαιο, έχει μεγάλη συμμετοχή στα ΜΚΔ. Έτσι, το 2012 ανήρτησε στον προσωπικό του λογαριασμό στο Twitter, ένα σχόλιο με το οποίο απευθυνόταν στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και δήλωνε πως στον ΣΥΡΙΖΑ έχει στραφεί «ένα μεγάλο μέρος της κοινωνικής βάσης του ΠΑΣΟΚ και όχι το «βαθύ ΠΑΣΟΚ», όπως ανέφερε συγκεκριμένα.²⁵⁰ Ακόμα, σχετικά με το δικό του κόμμα είχε δηλώσει, λίγους μήνες μετά από την προηγούμενη ανάρτηση που προαναφέραμε, πως για να οικοδομηθεί μια σύγχρονη παράταξη της Αριστεράς χρειάζεται «πρόγραμμα, σοβαρότητα και άνοιγμα προς την κοινωνία» χαρακτηρίζοντας παράλληλα το ΠΑΣΟΚ και την ΝΔ ως «κακέκτυπα και ρετάλια».²⁵¹ Τέλος, συχνές είναι και οι μομφές που εξαπέλυε τόσο εναντίον του ΠΑΣΟΚ αλλά και της ΔΗΣΥ δηλώνοντας πως το ΠΑΣΟΚ έχει καταντήσει «κομπάρσος της ΝΔ» και ότι «βρίσκεται σε απόλυτη αναντιστοιχία με τους Ευρωσοσιαλιστές, στους οποίους ανήκει»²⁵² καθώς και ότι η ΔΗΣΥ δεν έχει κάνει καθόλου «αυτοκριτική» και δεν έχει «νέες ιδέες» αλλά το «αντι-σύριζα μένος της» το οποίο, όπως επαναλαμβάνει για μια ακόμα φορά, βρίσκεται «σε αντίθεση με τους Ευρωσοσιαλιστές», «διευκολύνει μόνο όσους την θέλουν δορυφόρο της ΝΔ».²⁵³ Επομένως, βλέπουμε ότι, όπως ακριβώς και με τις αντίστοιχες αναρτήσεις του στο Facebook, ο Δ. Παπαδημούλης, ασκεί συχνά σκληρή κι επιθετική κριτική με βαριούς χαρακτηρισμούς εναντίον τόσο του ΠΑΣΟΚ αλλά και της ΔΗΣΥ γενικότερα.

Δεν είναι όμως μόνο ο Δ. Παπαδημούλης που έχει δημοσιεύσει αναρτήσεις με τέτοιες εκφράσεις εναντίον του κεντροαριστερού κόμματος στο Twitter. Κι άλλα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ κατά καιρούς εκφράζουν παρόμοιες ή έστω ελάχιστα διαφοροποιημένες απόψεις. Ο Νίκος Παππάς, αναρωτώμενος «ποιανού το παράδειγμα ακολούθησαν στο ΠΑΣΟΚ συνεργαζόμενοι με το ΔΝΤ και τον ΛΑΟΣ;» απαντάει μέσω Twitter σε σχετικό κάλεσμα από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ να ακολουθήσει ο ΣΥΡΙΖΑ το παράδειγμα της Γαλλικής Αριστεράς.²⁵⁴ Ακόμα, στα μέσα του 2014, ο ίδιος σε σχετική ανάρτησή του ξεκαθαρίζει πως αποκλείεται η περίπτωση συνεργασίας είτε

²⁵⁰ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 78.

²⁵¹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 79.

²⁵² Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 80.

²⁵³ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 81.

²⁵⁴ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 82.

με το ΠΑΣΟΚ είτε με την ΝΔ.²⁵⁵ Στο ενδεχόμενο των συνεργασιών του ΣΥΡΙΖΑ αναφέρεται και ο Π. Ρήγας δηλώνοντας αφενός, ότι «ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα μετεξελιχθεί σε ένα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα»²⁵⁶ και αφετέρου, ότι ο χώρος της σοσιαλδημοκρατίας στην Ελλάδα «δεν έχει κάνει κανένα βήμα που να δημιουργεί ένα πλαίσιο πολιτικής συνεργασίας».²⁵⁷ Τέλος, ο Δημήτρης Στρατούλης, βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ από το 2012 μέχρι και τα μέσα του 2015 όταν αποχώρησε από το κόμμα, δήλωνε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα συνεργαστεί με ΠΑΣΟΚ και ΝΔ επιρρίπτοντας ευθύνες στα δυο κόμματα για «ταπείνωση της χώρας και φτωχοποίηση του λαού», ευθύνες που, όπως αναφέρει ο ίδιος, «δεν μπορεί να ξεπλύνει ούτε ο Ειρηνικός Ωκεανός». Ως κριτήριο για τις συνεργασίες που θα κάνει ο ΣΥΡΙΖΑ προέβαλε την «συνεπή αντιμνημονιακή στάση».²⁵⁸

Λάτρης του Twitter φαίνεται να είναι και ο Πρωθυπουργός και Πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξης Τσίπρας, ο οποίος το χρησιμοποιεί τακτικά για να μοιραστεί με τους χιλιάδες ακολούθους του πολιτικές απόψεις, ιδέες και σκέψεις. Όσον αφορά το θέμα που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία, ήδη από τις αρχές του 2013, ο Α. Τσίπρας επιρρίπτει ευθύνες στον τότε Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, Ε. Βενιζέλο, για το γεγονός ότι «κατάντησε το ΠΑΣΟΚ συνιστώσα της ΝΔ» σε αντίθεση με το ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα Παπανδρέου το 1989, όπως σχολιάζει συγκεκριμένα.²⁵⁹ Ακόμα, στα σενάρια που υπήρχαν εκείνη την περίοδο περί σκευωρίας του ΣΥΡΙΖΑ με σκοπό να στοχοποιηθεί το ΠΑΣΟΚ αλλά και ο ίδιος ο Ε. Βενιζέλος,²⁶⁰ ο Πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ αναφέρει ότι δεν είναι δυνατόν να αποδίδεται τέτοια σκοπιμότητα στον ΣΥΡΙΖΑ από την στιγμή που τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ αλληλοστοχοποιούνται.²⁶¹ Κλείνοντας το συγκεκριμένο θέμα δηλώνει πως η πλευρά του ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να αφήσει «κατά μέρους τα περί σκευωρίας» καθώς τον ΣΥΡΙΖΑ «δεν τον απασχολεί ούτε ο κ. Βενιζέλος αλλά ούτε και το ΠΑΣΟΚ».²⁶² Επίσης, σε άλλες αναρτήσεις του, κατηγορεί το ΠΑΣΟΚ και την ΝΔ ότι καλλιέργησαν μέσω των κυβερνήσεών τους τις τελευταίες δεκαετίες ένα πολιτικό και οικονομικό σύστημα διαποτισμένο «από διαπλοκή και διαφθορά».²⁶³

²⁵⁵ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 83.

²⁵⁶ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 84.

²⁵⁷ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 85.

²⁵⁸ Βλ. Παράρτημα, Αναρτήσεις 86 και 87.

²⁵⁹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 88.

²⁶⁰ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 89.

²⁶¹ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 90.

²⁶² Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 91.

²⁶³ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 92.

Τέλος, όσον αφορά συγκεκριμένα τον χώρο του ΠΑΣΟΚ, ο Α. Τσίπρας χαρακτηρίζει το κεντροαριστερό κόμμα ως «ουρά μιας παραλυμένης δεξιάς, που δεν μπορεί να στοιχηθεί ούτε στο ελάχιστο με τις εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία».²⁶⁴ Ακόμα, θεωρεί ως «ιστορικό απόπημα» το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ «επιλέγει το ρόλο του συμπληρώματος της δεξιάς του Κ. Μητσοτάκη».²⁶⁵ Μετά τις εκλογές για την ανάδειξη του Προέδρου του νέου φορέα της κεντροαριστεράς, ο Α. Τσίπρας είχε τηλεφωνική συνομιλία με την Φώφη Γεννηματά για να την συγχαρεί για την εκλογή της. Σε απόσπασμα από την συνομιλία τους, το οποίο ο ίδιος ανέβασε στον προσωπικό του λογαριασμό στο Twitter, αναφέρει πως «ελπίζει η εκλογή της να συμβάλλει στην βελτίωση των σχέσεων και στον διάλογο μεταξύ των προοδευτικών δυνάμεων στην Ελλάδα, όπως ήδη γίνεται σε όλη την Ευρώπη».²⁶⁶ Αυτή η δήλωση του Πρωθυπουργού ερμηνεύεται ως ένα άνοιγμα για συνεργασία με τον νέο φορέα της κεντροαριστεράς, καθώς και ως μια προσπάθεια μετριασμού των άκρως επιθετικών σχέσεων των δύο χώρων που πολλές φορές λαμβάνουν την μορφή σκληρών λεκτικών αντιπαραθέσεων, όπως ήδη έχουμε δει σε προηγούμενα κεφάλαια της εργασίας.

²⁶⁴ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 93.

²⁶⁵ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 94.

²⁶⁶ Βλ. Παράρτημα, Ανάρτηση 95.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^Ο: ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΩΗΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

6.1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ

Το θέμα που ερευνούμε στην παρούσα εργασία έχει γίνει αντικείμενο μελέτης και ανάλυσης πολλών αρθρογράφων, καθηγητών πανεπιστημίων αλλά και γενικότερα επιστημόνων του ακαδημαϊκού χώρου. Κάτι τέτοιο είναι απόλυτα εύλογο από την στιγμή που ο διάλογος για τις προοπτικές συμπόρευσης μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και του ΠΑΣΟΚ παραμένει ανοιχτός και γόνιμος. Ακόμα, σημαντικού ενδιαφέροντος είναι και οι απόψεις που έχουν διατυπώσει δημόσια, διάφορα πρώην στελέχη που προέρχονται από το ΠΑΣΟΚ αλλά και από τον ΣΥΡΙΖΑ, είτε αρθρογραφώντας είτε σχολιάζοντας τις σχέσεις μεταξύ των δύο χώρων. Έτσι, λοιπόν, εκατοντάδες λέξεις έχουν γραφτεί για να παρουσιαστεί από διαφορετική, σε κάθε ανάλυση, οπτική γωνία το συγκεκριμένο ζήτημα. Παρακάτω, παρουσιάζονται μέσω άρθρων και δημόσιων τοποθετήσεων οι απόψεις, αρχικά, αρθρογράφων, καθηγητών και ακαδημαϊκών και στη συνέχεια, στο επόμενο υποκεφάλαιο, θα παρουσιαστούν οι απόψεις πρώην στελεχών και των δύο χώρων που είχαν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο για όσο διάστημα ήταν ενεργοί πολιτικά.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απόψεις του Καθηγητή Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Μιχάλη Σπουρδαλάκη. Σε άρθρο του μετά το τέλος των εκλογικών διαδικασιών για την ανάδειξη Προέδρου του νέου φορέα της Κεντροαριστεράς, προβαίνει σε μια εφ' όλης της ύλης ιστορική και πολιτική ανασκόπηση του Κεντροαριστερού χώρου στην Ελλάδα. Έτσι, επισημαίνει πως η Κεντροαριστερά της Μεταπολίτευσης ήταν «σαφώς προσανατολισμένη προς τα αριστερά» σε αντίθεση με την Κεντροαριστερά της δεκαετίας του 1990 και των αρχών του 2000 που «δεν είχε καμία σχέση με το περιεχόμενο και την πολιτική του κεντροαριστερού εγχειρήματος των δεκαετιών 1960-1980». Η Κεντροαριστερά από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 δεν διέφερε όμως μόνο πολιτικά και ιδεολογικά από την Κεντροαριστερά της δεκαετίας του 1960. Αυτήν την περίοδο ξεκινάει μια «μετατόπιση προς τα δεξιά» που θα λειτουργήσει ως «παράγοντας και γέφυρα προς την ηγεμονική εμπέδωση του νεοφιλελευθερισμού». Αυτή η πολλαπλή μετατόπιση της

Κεντροαριστεράς δεν έσπασε μόνο τους δεσμούς με τα κοινωνικά στρώματα που την στήριξαν από τις απαρχές της αλλά «ακύρωσε τον «αντιδεξιό» της χαρακτήρα, ο οποίος αποτελούσε γενετικό, ιδεολογικό της στίγμα». Αναφέροντας όλα τα παραπάνω αλλά και πολλά ακόμη στο άρθρο του, ο Μ. Σπουρδαλάκης, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «ο μελλοντικός προσανατολισμός του φορέα που θα προκύψει δεν μπορεί παρά να είναι αποκλειστικά στραμμένος προς την ΝΔ». Για να υποστηρίξει αυτόν τον ισχυρισμό πληρέστερα υποδεικνύει τα σημεία που οδηγούν προς αυτήν την κατεύθυνση και αυτά είναι: πρώτον, η καταψήφιση της απλής αναλογικής από την ΔΗΣΥ καθώς και η απόρριψη σχεδόν κάθε μεταρρυθμιστικής πρότασης που προερχόταν από την κυβερνητική πλειοψηφία, ακόμα και όταν αυτή αφορούσε ατομικά δικαιώματα και δεύτερον, η δήλωση του Ν. Ανδρουλάκη ότι η πρώτη του ενέργεια στην Σοσιαλιστική Διεθνή θα είναι πρόταση ακύρωσης της συμμετοχής του Α. Τσίπρα ως παρατηρητή στις συνεδριάσεις των Σοσιαλιστών.²⁶⁷

Άρθρο σχετικά με τις σχέσεις του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ αλλά και με το τι πρέπει να κάνει ο κεντροαριστερός χώρος για να ξαναγίνει κυρίαρχος έχει γράψει και ο δημοσιογράφος Δημήτρης Καμπουράκης. Στο συγκεκριμένο άρθρο επισημαίνει πως για να «πατήσει ξανά στα πόδια της η Κεντροαριστερά» θα πρέπει να υπάρξουν τρεις προϋποθέσεις: πρώτον, απόλυτη εκλογική συντριβή του ΣΥΡΙΖΑ που θα οδηγήσει ακόμα και σε αποχώρηση του ίδιου του Αλέξη Τσίπρα από την ηγεσία του κόμματος, για τον οποίον ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι έχει ήδη φτιάξει «πολιτική παράδοση» και στον οποίον το παλιό ΠΑΣΟΚ παρέδωσε «την προσωπολατρία, την ρητορική, τα όπλα και τους ψηφοφόρους του». Δεύτερον, χρειάζεται μια «αυτοδύναμη συντηρητική, μεταρρυθμιστική κυβέρνηση» ούτως ώστε να μην χρειαστεί να συγκυβερνήσει η ΔΗΣΥ με την ΝΔ αλλά να ασκήσει αντιπολίτευση στην Δεξιά για να «ξαναβρεί τον εαυτό της». Ως αληθινή τραγωδία για την ΔΗΣΥ ο Δ. Καμπουράκης βλέπει «έναν Κυριάκο χωρίς αυτοδυναμία». Τέλος, ως τρίτη προϋπόθεση για την ανάκαμψη του κεντροαριστερού χώρου αναφέρει την «ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική αναγέννηση της Κεντροαριστεράς με εντελώς καινούρια πρόσωπα και με νέο αρχηγό, απαλλαγμένο εντελώς από την ιστορία και τις αμαρτίες της παράταξης».²⁶⁸ Ο

²⁶⁷ Μιχάλης Σπουρδαλάκης, «Η δημιουργική ασάφεια (;) της Κεντροαριστεράς», 11/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2FvlgPC>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

²⁶⁸ Δημήτρης Καμπουράκης, «Καβαφική Κεντροαριστερά», 04/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D4PUub>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

αρθρογράφος Νίκος Γαλάτης θεωρεί την συνεργασία του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ «αναπόφευκτη». Όπως αναφέρει σε σχετικό του άρθρο, ο νέος φορέας της Κεντροαριστεράς θα συνεργαστεί με τον ΣΥΡΙΖΑ είτε σε μια δικομματική είτε σε μια πολυκομματική κυβέρνηση, ανάλογα με τα ποσοστά που θα συγκεντρώσουν τα κόμματα στις επόμενες εκλογές. Ως επιχειρήματα για αυτή του την θέση εμφανίζει την αλλαγή του εκλογικού συστήματος σε απλή αναλογική, η οποία θα ισχύσει από τις μεθεπόμενες εκλογές εφόσον η επόμενη κυβέρνηση δεν αλλάξει τον νόμο, κάτι που δυσκολεύει την δημιουργία μονοκομματικών κυβερνήσεων και απαιτεί ευρύτερες συνεργασίες κομμάτων για να προκύψει κυβέρνηση καθώς και το γεγονός πως «αν ο νέος φορέας δεν προτιμήσει την συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ αλλά αντίθετα συνεργαστεί με την ΝΔ τότε στις επόμενες εκλογές ο νέος φορέας δεν θα υπάρχει». Τέλος, αναφέρει πως η ιστορία από το 1974 μέχρι και σήμερα έχει δείξει πως το «τρίτο κόμμα», ρόλο που αποδίδει στο Κίνημα Αλλαγής, υπάρχει συγκυριακά στην πολιτική σκηνή και «ή θα εξαφανισθεί ή θα γίνει κόμμα εξουσίας».²⁶⁹

Ένα άρθρο που εξετάζει πολλές πτυχές των σχέσεων των δύο κομμάτων έχει γράψει και ο Αναπληρωτής Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Μενέλαος Γκίβαλος. Σε αυτό το άρθρο ο Μ. Γκίβαλος εντοπίζει ως «θεμελιώδη όρο της ύπαρξης αλλά και της επιβίωσης του νέου φορέα, την ήττα και την κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ». Ως αιτία συρρίκνωσης του ΠΑΣΟΚ θεωρείται ένα ιστορικό λάθος, μια «ιστορική απάτη», η οποία οδήγησε την εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ στον ΣΥΡΙΖΑ. Οι σκληρές επιθέσεις στελεχών του ΠΑΣΟΚ προς την κυβέρνηση αλλά και προς τον Πρωθυπουργό προσωπικά, ερμηνεύονται από τον αρθρογράφο ως «καταλύτης» που θα οδηγήσει τους «εξαπατηθέντες» ψηφοφόρους πίσω στο ΠΑΣΟΚ. Η υιοθέτηση από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ νεοφιλελεύθερων πολιτικών δεν πρόκειται «ούτε για κάποια συγκυριακού χαρακτήρα απόφαση και επιλογή αλλά ούτε για μια κίνηση τακτικού χαρακτήρα». Σύμφωνα με τον αρθρογράφο, η όλη πορεία του ΠΑΣΟΚ από τον Απρίλιο του 2010 μέχρι και σήμερα καθώς και η «διαφήμιση» και «ιδιοποίηση» των μνημονίων, κατέστησαν τις «νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις περί πολιτικής, οικονομίας και κοινωνίας, πυρήνα της πολιτικής του ταυτότητας και δράσης». Εξαιτίας όλων αυτών των χαρακτηριστικών

²⁶⁹ Νίκος Γαλάτης, «Η αναπόφευκτη συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ και ο Νέος Φορέας», 16/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DpLnj0>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

που αναφέρθηκαν ήδη, ο Μ. Γκίβαλος καταλήγει λέγοντας πως τρία στοιχεία καθορίζουν αφενός, τις βασικές επιλογές και την προοπτική του εγχειρήματος της κεντροαριστεράς και αφετέρου, «διαμορφώνουν τις πολιτικές και ιδεολογικές γέφυρες για κυβερνητική συνεργασία με την ΝΔ, την οποία χαρακτηρίζει ως «νεοφιλελεύθερη-ακροδεξιά»: πρώτον, «η ενσωμάτωση του ΠΑΣΟΚ στο νεοφιλελεύθερο πρότυπο, δεύτερον, «η οργανική σχέση συμπόρευσης που οικοδομήθηκε με την ΝΔ και τρίτον, η υποταγή του ΠΑΣΟΚ στα συμφέροντα του συστήματος της διαπλοκής».²⁷⁰

Ο Ξενοφώντας Κοντιάδης, καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Πρόεδρος του Ιδρύματος Τσάτσου και συγγραφέας του βιβλίου «Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα», έχει εκφράσει επίσης την γνώμη του για τις προοπτικές συμπόρευσης του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ σε πρόσφατη συνέντευξή του. Απαντώντας σε σχετική ερώτηση που του έθεσε ο δημοσιογράφος, ο Ξ. Κοντιάδης αναφέρει πως η κεντροαριστερά ανέκαθεν αναζητούσε «πεδία συμβιβασμού και συναίνεσης όταν κάτι τέτοιο κρινόταν στρατηγικά αναγκαίο, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ενδοτικότητα ή αδυναμία». Όπως αναφέρει πιο συγκεκριμένα, οι σοσιαλδημοκρατικές δυνάμεις «είναι ανοιχτές στην συνεργασία και την σύνθεση απόψεων, απορρίπτοντας τα παίγνια μηδενικού αθροίσματος». Σχετικά με την Ελληνική περίπτωση, υπογραμμίζει πως από την στιγμή που ο ΣΥΡΙΖΑ έχει επιλέξει στρατηγικά να συνεργαστεί με το «ακραία λαϊκιστικό, δεξιό κόμμα των ΑΝΕΛ» δεν υπάρχουν βάσεις για μια συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Για να συμβεί κάτι τέτοιο, θα πρέπει ο ΣΥΡΙΖΑ να κάνει μια «ειλικρινή πολιτική στροφή».²⁷¹ Ο κινηματογραφιστής και συγγραφέας, Σπύρος Βλέτσας, «κατηγορεί» τον ΣΥΡΙΖΑ για «εγκατάλειψη από καιρό του ριζοσπαστισμού, όχι για να γίνει σοσιαλδημοκρατικός αλλά για να μεταλλαχθεί σε ένα τυχοδιωκτικό σχήμα με αποκλειστικό σκοπό την διατήρηση της εξουσίας». Ακόμα, αναφέρει σε άρθρο του ότι ο ΣΥΡΙΖΑ «κάνει περισσότερη ζημιά με την προσπάθειά του να αποδείξει ότι δεν έχει συμβιβαστεί πλήρως». Τέλος, ως δείγματα για το γεγονός ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει στραφεί προς την σοσιαλδημοκρατία, ο Σ. Βλέτσας αναφέρει «την ενίσχυση του πελατειακού συστήματος, την προστασία των αντιπαραγωγικών δομών του δημοσίου,

²⁷⁰ Μενέλαος Γκίβαλος, «Κεντροαριστερά και στο «βάθος» Νέα Δημοκρατία», 14/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D4AQMq>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

²⁷¹ «Ξενοφώντας Κοντιάδης: Η συνεργασία απαιτεί στροφή από τον ΣΥΡΙΖΑ», 21/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D4JDyp>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

την προσπάθεια ελέγχου των ΜΜΕ, τις μεθοδεύσεις στον χώρο της δικαιοσύνης και την υποβάθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης».²⁷²

Ο Γιάννης Μπαλαμπανίδης, διδάκτορας του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου, ερμηνεύει ως μήνυμα της κεντροαριστερής κάλπης «την επανατοποθέτηση της παράταξης, όχι σε έναν άνευρο μεταρρυθμισμό αλλά στον θεμελιώδη άξονα Αριστερά-Δεξιά με όρους διμέτωπης αυτονομίας έναντι του ΣΥΡΙΖΑ και της ΝΔ». Παράλληλα, υποστηρίζει πως «όσο ρηχό θα ήταν ένα αντιδεξιό αντανakλαστικό άλλο τόσο ανεδafική είναι και η φιλοδοξία ο νέος φορέας να είναι εν δυνάμει κυβερνητικός εταίρος της ΝΔ, εγκαταλείποντας για άλλη μια φορά στον ΣΥΡΙΖΑ τον χώρο στα αριστερά του Κέντρου και ταυτόχρονα να πλαγιοκοπεί τον ΣΥΡΙΖΑ ώστε να επαναπατρίσει τους κεντροαριστερούς ψηφοφόρους». Τέλος, υποστηρίζει πως μια «αριστερή στροφή τύπου Κόρμπιν» καθώς και η προοπτική «επανάκαμψης μιας κυβερνώσας σοσιαλδημοκρατίας μέσω της συγκατοίκησης με την Αριστερά» είναι δύο εκδοχές που μοιάζουν «ανέφικτες» κυρίως λόγω της συμφιλίωσης της Ελλάδας με την «μνημονιακή της μοίρα» γεγονός που την κάνει να ατενίζει το μέλλον με «μελαγχολία και σκεπτικισμό» αλλά και λόγω του συσχετισμού δυνάμεων μεταξύ των δύο κομμάτων από τα οποία ο ΣΥΡΙΖΑ, παρά την «κυβερνητική φθορά και την φθορά του αριστερού του προφίλ εξαιτίας της συνεργασίας του με τους ΑΝΕΛ, αποτελεί αυτήν την στιγμή καθώς και για το «ορατό μέλλον» τον «μεγάλο παίκτη».²⁷³

Ο Νίκος Μουζέλης, Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνιολογίας στο London School of Economics, σε άρθρο του στο Βήμα τον Οκτώβριο του 2016 αναφέρει ότι τα κόμματα της Σοσιαλδημοκρατίας αλλά και της Ριζοσπαστικής Αριστεράς έρχονται κοντά κυρίως γιατί και οι δύο χώροι ενστερνίζονται τις ιδέες του αναθεωρητισμού του μαρξισμού, του δημοκρατικού ρεφορμισμού και του δημοκρατικού σοσιαλισμού ενώ έχουν διαφορά όσον αφορά τον κρατικισμό. Καταλήγει λέγοντας πως αν οι σοσιαλδημοκράτες καταφέρουν να πάρουν μεγαλύτερες αποστάσεις από τον νεοφιλελευθερισμό και οι ριζοσπάστες αριστεροί κάνουν το ίδιο με τον κρατικισμό τότε το έδαφος θα είναι πιο πρόσφορο για μια μεταξύ τους συνεργασία διότι θα τους

²⁷² Σπύρος Βλέτσας, «Τα προξενιά με τον ΣΥΡΙΖΑ», 25/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qVxgzb>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

²⁷³ Γιάννης Μπαλαμπανίδης, «Ο Γατόπαρδος της Κεντροαριστεράς», 01/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CXhyoD>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

ενώνουν περισσότερα απ' όσα θα τους χωρίζουν.²⁷⁴ Σε πιο πρόσφατο άρθρο του τον Δεκέμβριο του 2017 στη Νέα Σελίδα, επισημαίνει πως η ηγεσία του νέου φορέα της Κεντροαριστεράς, καθώς και η πλειοψηφία της βάσης του, κατηγορούν τον ΣΥΡΙΖΑ για λάθη που τον είχαν οδηγήσει εκτός του «δημοκρατικού τόξου» και σχολιάζει ότι κατηγορούν ένα κόμμα που δεν υπάρχει πια, λόγω της εξόδου της αριστερής πλατφόρμας και της απόρριψης των προτάσεων του Γιάννη Βαρουφάκη. Ο «νέος» ΣΥΡΙΖΑ ακολουθεί πλέον «στρατηγικές σοσιαλδημοκρατικού τύπου» και έχει σήμερα παρόμοιους στόχους με το Κίνημα Αλλαγής, αναφέρει συγκεκριμένα ο Ν. Μουζέλης. Ακόμα, δηλώνει πως η Φ. Γεννηματά θα κληθεί να επιλέξει αν θα στηρίξει τον ΣΥΡΙΖΑ ή την ΝΔ και από την στιγμή που συνεχίζεται «η δαιμονοποίηση του ΣΥΡΙΖΑ» ο νέος φορέας της Κεντροαριστεράς θα οδηγηθεί σε συνεργασία με την ΝΔ στηρίζοντας έτσι μια «νεοφιλελεύθερη αλλαγή». Θα αναγκαστεί έτσι να γίνει «δεκανίκι της ΝΔ» κάτι που θα οδηγήσει τον νέο φορέα σε καθοδική πορεία. Από την άλλη μεριά όμως, αν η Κεντροαριστερά συμμαχούσε με την Ριζοσπαστική Αριστερά και οι δύο χώροι θα έβγαιναν κερδισμένοι σύμφωνα με τον Ν. Μουζέλη: ο ΣΥΡΙΖΑ θα απαλλασσόταν από τους ΑΝΕΛ και η Φ. Γεννηματά θα απέφευγε τον «θανάσιμο εναγκαλισμό» με την ΝΔ. Τα δύο κόμματα συνασπισμένα θα αποτελούσαν ανάχωμα στην «νεοφιλελεύθερη» ΝΔ και το Κίνημα Αλλαγής θα είχε την ευκαιρία να γίνει «ο τρίτος σοβαρός παίκτης του κομματικού συστήματος». Ωστόσο, ολοκληρώνει το άρθρο του δηλώνοντας πως ένα τέτοιο σενάριο «δεν φαίνεται να είναι σήμερα δυνατό».²⁷⁵

Τέλος, ο Ιωακείμ Γρυσπολάκης, πρώην Πρύτανης του Πολυτεχνείου Κρήτης, σε σχετικό του άρθρο αναφέρει ότι η Σοσιαλδημοκρατία «δεν θα υπηρετηθεί από τον κ. Τσίπρα και τους κρατιστές συντρόφους του» κυρίως διότι κατά την άποψή του ο ΣΥΡΙΖΑ είναι ένα «αριστερό, κρατικίστικο κόμμα, που εκφράζει σε κάθε ευκαιρία την απέχθειά του στην ιδιωτική πρωτοβουλία, στις ιδιωτικές επενδύσεις, στην σύνδεση των πανεπιστημίων με την επιχειρηματικότητα κλπ.»²⁷⁶ ενώ ο Γιώργος Σιακαντάρης, διδάκτωρ Κοινωνιολογίας, συγγραφέας και πρώην επιστημονικός διευθυντής του ΙΣΤΑΜΕ, αναφέρει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι ένα «εθνολαϊκιστικό ή ριζοσπαστικά

²⁷⁴ Νίκος Μουζέλης, «Σοσιαλδημοκρατία και Ριζοσπαστική Αριστερά», 09/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CVBkAR>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

²⁷⁵ Νίκος Μουζέλης, «Το κομματικό σύστημα», 30/12/2017, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2s4BJgr>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

²⁷⁶ Ιωακείμ Γρυσπολάκης, «Ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α. δεν μπορεί να μεταλλαχθεί σε Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα», 04/08/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jZpyPQ>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

αριστερό κόμμα αλλά ένα ολιστικό κόμμα το οποίο μπορεί να παραστήσει το σοσιαλδημοκρατικό για να διατηρηθεί στην εξουσία» και υποστηρίζει ακόμα ότι «δεν γίνεται να βλέπουν οι σοσιαλδημοκράτες έναν προνομιακό σύμμαχο στο πρόσωπο του ΣΥΡΙΖΑ και να συμφωνούν ταυτόχρονα με αυτήν την κριτική γιατί έτσι αντιφάσκουν».²⁷⁷

6.2. ΑΠΟΨΕΙΣ ΠΡΩΗΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ

Διάφορα πρώην στελέχη που προέρχονται και από τους δύο χώρους και δεν έχουν πλέον ενεργό ρόλο στην πολιτική, έχουν εκφράσει κατά καιρούς τις απόψεις τους για τις σχέσεις μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ καθώς και για το αν θα πρέπει τα δύο κόμματα να οδηγηθούν σε κυβερνητική ή και γενικότερη συνεργασία. Πρώην βουλευτές, πρώην Υπουργοί ακόμα και πρώην Πρόεδροι των κομμάτων αυτών έχουν πάρει θέση δημόσια για τις προοπτικές και τις πιθανότητες σύγκλισης που υπάρχουν μεταξύ ΔΗΣΥ και ΣΥΡΙΖΑ καθώς και για τους λόγους που οδηγούν ή δεν οδηγούν προς μια τέτοια κατεύθυνση. Παράλληλα, εκφράζουν τις προσωπικές τους γνώμες και αναφέρουν όλα εκείνα τα στοιχεία που καθιστούν εύκολή ή δύσκολη μια τέτοια συνεργασία. Για την παρούσα εργασία, θεωρήσαμε σημαντικό να εξετάσουμε άρθρα και δημόσιες δηλώσεις πρώην στελεχών και των δύο χώρων κυρίως διότι οι περισσότεροι λόγω των αξιωματών τους αλλά και των θέσεών τους μέσα στα κόμματα, διαδραματίζουν ακόμα σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις που εν τέλει λαμβάνουν τα κόμματά τους. Το γεγονός αυτό βέβαια δεν ισχύει για όλα τα στελέχη, οι απόψεις των οποίων θα παρουσιαστούν στην συνέχεια, αλλά για όσους από αυτούς διατηρούν ακόμα καλές σχέσεις με το κόμμα τους. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται μέσω άρθρων και δηλώσεων οι απόψεις αυτές και γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσής τους ούτως ώστε

²⁷⁷ Γιώργος Σιακαντάρης, «Γίνεται Σοσιαλδημοκρατία ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α.», 16/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2mvomUq>, Επίσκεψη: 12/01/2018.

να προβούμε σε πληρέστερα συμπεράσματα στο επόμενο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας.

Ο Φώτης Κουβέλης, πρώην βουλευτής και ηγετικό στέλεχος του Συνασπισμού και αργότερα του ΣΥΡΙΖΑ καθώς και πρώην Πρόεδρος της ΔΗΜΑΡ, έχει τονίσει επανειλημμένα σε συνεντεύξεις του την ανάγκη να υπάρξει διάλογος μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ αλλά και να υπάρξουν «χρήσιμες προοδευτικές συγκλίσεις πάνω σε προγράμματα και συγκεκριμένα πολιτικά ζητήματα για το συμφέρον της κοινωνίας και της χώρας». Ωστόσο, όπως αναφέρει ο ίδιος, παρότι εκείνος τάσσεται υπέρ ενός τέτοιου διαλόγου, δεν γίνεται να μην αντιληφθεί την αρνητική στάση από την πλευρά της Κεντροαριστεράς, η οποία «δεν προωθεί αυτόν τον διάλογο».²⁷⁸ Σε άλλη συνέντευξή του, έχει δηλώσει πως «οι συνεργασίες για να είναι βιώσιμες και αποτελεσματικές θα πρέπει να εξασφαλίζουν προγραμματικές συμπτώσεις και συγκλίσεις» καλώντας τις κεντροαριστερές δυνάμεις να δικαιώσουν τον αυτοπροσδιορισμό τους ως προοδευτικές και να αναζητήσουν «συμπλεύσεις με την Αριστερά, κλείνοντας παράλληλα το κεφάλαιο της συμπόρευσης με την νεοφιλελεύθερη πολιτική». Τέλος, ξεκαθαρίζει πως η δυσκολία του εγχειρήματος της προοδευτικής διακυβέρνησης «επιβάλλει τις μέγιστες πολιτικοκοινωνικές, προοδευτικές συνεργασίες και συμπλεύσεις» με σκοπό την «απόκρουση της συντηρητικής και νεοφιλελεύθερης πολιτικής».²⁷⁹

Σκληρή είναι η κριτική που ασκεί ο Αλέκος Αλαβάνος, πρώην Πρόεδρος του Συνασπισμού και πρώην Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, απέναντι στους πρώην συντρόφους του. Πιο συγκεκριμένα, στα τέλη του 2013, σχολιάζοντας τον ΣΥΡΙΖΑ ανέφερε πως η ηγεσία του «όχι μόνο ταυτίζεται με την ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ υπέρ της επιλογής υποταγής στις Βρυξέλλες αλλά συμμετέχει στην καμπάνια τρομοκρατίας της κοινωνίας, προκειμένου να αποδείξει ότι και αυτή διαθέτει «λευκό ποινικό μητρώο» απέναντι στην νομιμότητα της Ευρωζώνης». Ακόμα, υπογράμμισε πως «αν η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ έχουν την κεντρική ευθύνη για το κακό που γίνεται στον λαό, ο ΣΥΡΙΖΑ έχει την κεντρική ευθύνη για τη σύγχυση σε μεγάλο μέρος του». Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες που είχε πάρει εκείνη την εποχή ο Ε. Βενιζέλος για την ανασύνθεση του χώρου της Κεντροαριστεράς, ο Α. Αλαβάνος

²⁷⁸ Αγγελική Δημοπούλου, «Κουβέλης: Να ερευνήσουμε αν λεηλατήθηκε η ΕΡΤ», 25/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AY5OR3>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

²⁷⁹ «Φ. Κουβέλης: Οι δυνάμεις του ενδιάμεσου χώρου να αναζητήσουν συμπλεύσεις με την Αριστερά», 12/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D9xoAG>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

σχολίασε πως είναι δύσκολο οποιεσδήποτε πρωτοβουλίες που λήφθηκαν από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ θα καταφέρουν να έχουν σοβαρά αποτελέσματα καθώς, όπως αναφέρει, «τον χώρο της συστημικής κεντροαριστεράς φαίνεται να καλύπτει πλέον ο ΣΥΡΙΖΑ».²⁸⁰ Σε πιο πρόσφατες δηλώσεις του και συγκεκριμένα στα τέλη του 2016, ανέφερε πως «αυτό που είναι τώρα ο ΣΥΡΙΖΑ, δεν είναι ΠΑΣΟΚ καθώς το ΠΑΣΟΚ μπορεί να εγκατέλειψε την ριζοσπαστική, κοινωνική πολιτική του αλλά είχε κάποιο όριο», σχολιάζοντας έτσι τις διαπραγματεύσεις μεταξύ κυβέρνησης και δανειστών.²⁸¹

Αφού εξετάσαμε τις απόψεις δύο σημαντικών στελεχών που προέρχονται από τον χώρο της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, ας δούμε τώρα τις απόψεις δύο στελεχών που προέρχονται από τον κεντροαριστερό χώρο. Ο Νίκος Μπίστης, πρώην στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, στο άρθρο του με τίτλο «Πόσα κλικ αριστερά;» αναφέρει τις συνθήκες που πρέπει να υπάρξουν για να οδηγηθεί το ΠΑΣΟΚ σε συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ. Αφού αναφερθεί στις στροφές προς τα αριστερά που κάνουν διάφορα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα στην Ευρώπη και στις πρώτες αντιδράσεις των πολιτών που φαίνεται να «επιδοκιμάζουν αυτές τις στροφές», δηλώνει πως το μήνυμα της ανάταξης του κεντροαριστερού χώρου φτάνει και στην Ελλάδα. Αφού διερωτάται για ποιόν λόγο δεν γίνεται να κάνει αρκετά κλικ δεξιά ο ΣΥΡΙΖΑ και κάποια κλικ αριστερά η Κεντροαριστερά ώστε να τα βρούνε, απαντάει ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει για δύο λόγους: πρώτον, επειδή ο ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει κάνει καμία «αυτοκριτική για τις καταστροφικές του πολιτικές αλλά ούτε έχει αναστοχαστεί την πορεία του ενώ παράλληλα εμμένει στον διχαστικό του λόγο» και δεύτερον, διότι ένας πιθανός διάλογος για συνεργασία προϋποθέτει «υποχρεωτικά την ηγεμονία των Σοσιαλιστών για να εξασφαλιστεί η αγκύλωση στην ΕΕ». Έτσι, ο Νίκος Μπίστης, ισχυρίζεται πως η αλλαγή των συσχετισμών είναι ο καταλύτης που θα οδηγήσει σε μια συζήτηση για συνεργασία των δύο χώρων.²⁸²

Μεγάλης σημασίας, για το πώς εξελίσσονται οι σχέσεις των δύο χώρων, είναι και η άποψη του πρώην Πρωθυπουργού και πρώην Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, Κώστα Σημίτη, όπως προέκυψε μέσα από την παρέμβασή του στο Συνέδριο της Δημοκρατικής

²⁸⁰ «Αλαβάνος: Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ ταυτίζεται με ΝΔ και ΠΑΣΟΚ», 11/12/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D0127H>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

²⁸¹ «Αλαβάνος: Ο ΣΥΡΙΖΑ στην οικονομική πολιτική «ξεπέρασε και τη χούντα», 05/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Fz2AXC>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

²⁸² Νίκος Μπίστης, «Πόσα κλικ αριστερά;», 06/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CWpjLw>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

Συμπαράταξης τον Ιούλιο του 2017. Ο Κώστας Σημίτης στην παρέμβασή του δήλωσε πως η Ελλάδα έχει ανάγκη από μια εκσυγχρονιστική, μεταρρυθμιστική δύναμη που να μάχεται «την συντηρητική στασιμότητα και τις φαντασιώσεις μιας αυτοαποκαλούμενης Αριστεράς, η οποία διακατέχεται από εθνικολαϊκιστική νοοτροπία και έχει ως μόνο στόχο την παραμονή και την εκμετάλλευση της εξουσίας». Τέλος, ο Γιάννης Πανούσης, πρώην μέλος του ΠΑΣΟΚ και πρώην αναπληρωτής Υπουργός του ΣΥΡΙΖΑ, σε πρόσφατο άρθρο του υποστήριξε την ανάγκη «να εκκαθαριστεί το τοπίο στον χώρο της Κεντροαριστεράς (όποιος πολίτης, όποια ομάδα, όποιο μόρφωμα επιθυμεί δραστηριοποίηση θα γίνει μέλος του Κινήματος κι όχι άλλων παραφυάδων), να προβεί το ΠΑΣΟΚ σε εσωτερική κάθαρση και να εκλέξει νέον αρχηγό» και όλο αυτό να συνδυαστεί με «ρητή δήλωση ότι θα συγκυβερνήσει με τον ΣΥΡΙΖΑ (όπως κι αυτός, μεταλλαγμένος, θα προκύψει μετά από εκλογές)».²⁸³ Θεωρεί πως «η σύμπραξη ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ θα λειτουργήσει απελευθερωτικά και για τους δυο χώρους καθώς θα συνδράμει στην ομαλή μετάβαση στη θεσμική κοινοβουλευτική δημοκρατία, αποφεύγοντας τους κραδασμούς της όποιας συντηρητικής παλινόρθωσης ή λαϊκοφανούς συνταγματικής απόκλισης ή κεντροδεξιοαριστερής σούπας».²⁸⁴

²⁸³Γιάννης Πανούσης, «Νέο ΠΑ.ΣΟ.Κ. με νέο αρχηγό και συγκυβέρνηση με τον νέο ΣΥ.ΡΙΖ.Α.», 25/06/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u8fIO8>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

²⁸⁴Γιάννης Πανούσης, «Οφειλόμενη δημόσια απάντηση (προς ιδιωτικώς και ανωνύμως κρυπτόμενους)», 02/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uIvOBy>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μεγάλη εκλογική άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ τα τελευταία χρόνια είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την εξάλειψη της ηγεμονίας του ΠΑΣΟΚ στο κεντροαριστερό φάσμα της πολιτικής σκηνής της χώρας μας. Παράλληλα, υπήρξε μια μοναδική ευκαιρία για τον ΣΥΡΙΖΑ να ανέλθει κομματικά αλλά και να αποκτήσει βαρύτητα ο πολιτικός του λόγος. Από ένα κόμμα του πολιτικού «περιθωρίου», που αρκετές φορές πάλευε με την είσοδό του στην Βουλή, ο ΣΥΡΙΖΑ κατάφερε να γίνει πρωταγωνιστής των πολιτικών εξελίξεων και κύριος κυβερνητικός παίκτης. Όλα αυτά τα οφέλη, εκλογικά και μη, ήρθαν ως απόρροια της φθοράς και της αποδυνάμωσης του ΠΑΣΟΚ που υπήρξε ένα από τα δύο κυβερνητικά κόμματα στη μεγαλύτερη διάρκεια της Μεταπολίτευσης, αλλά και ως αποτέλεσμα της ρητορικής και της στρατηγικής του ΣΥΡΙΖΑ. Το ΠΑΣΟΚ χρεώθηκε κατά κύριο λόγο την αποτυχία των πολιτικών που εφάρμοσε και οι οποίες οδήγησαν στην υιοθέτηση μνημονίων και δυσβάσταχτων μέτρων που ταλάνισαν την Ελληνική κοινωνία. Ακόμα, το ΠΑ.ΣΟ.Κ χρεώθηκε σε μεγάλο βαθμό την συνεργασία του, αλλά και την συμμετοχή του σε κυβερνήσεις με τον μεγαλύτερο πολιτικό αντίπαλο του κόμματος, την Νέα Δημοκρατία. Με την αναδιάταξη του κομματικού σκηνικού και τις αλλαγές που επέφεραν οι δύο εκλογικές αναμετρήσεις του 2012, ξεκίνησε ένας διάλογος για το αν ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ μπορούν να συνεργαστούν, ένας διάλογος που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα.

Οι σχέσεις μεταξύ του ΠΑΣΟΚ αρχικά, αλλά και του ΚΙΔΗΣΟ και της ΔΗΣΥ στη συνέχεια, απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ, πέρασαν από διάφορα στάδια την περίοδο που εξετάστηκε στην παρούσα εργασία. Τα πρώτα σημάδια μιας ενδεχόμενης συμπίεσης των δύο χώρων φάνηκαν το 2012 όταν ο τότε Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Ε. Βενιζέλος, πρότεινε την στήριξη μιας κυβέρνησης της Αριστεράς για να μην οδηγηθεί η χώρα σε ακυβερνησία, εάν το επιθυμούσε ο Α. Τσίπρας, με μόνη διασφάλιση την θέση της χώρας μέσα στην ΕΕ, μια πρόταση που τελικά απέβη άκαρπη. Ενώ οι επιθέσεις κατά του ΣΥΡΙΖΑ αποτελούσαν πολύ συχνό φαινόμενο από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ της περιόδου 2012-2014, παρόλ αυτά από την ανάλυση του υλικού που παρουσιάστηκε προκύπτει μια λιγότερο «εχθρική» στάση απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ σε σχέση με την αντίστοιχη στάση του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΣΥ της περιόδου 2015-2017. Το ΠΑΣΟΚ, επομένως, υπό την προεδρία του Ε. Βενιζέλου ήταν περισσότερο ανοιχτό σε μια συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ με προϋπόθεση τις εγγυήσεις που ζητούσε, απ' ότι το

ΠΑΣΟΚ και η ΔΗΣΥ της Φώφης Γεννηματά, η οποία ακολούθησε και συνεχίζει να ακολουθεί την πολιτική των «ίσων αποστάσεων» τόσο από την ΝΔ όσο και από τον ΣΥΡΙΖΑ. Βέβαια, από την άλλη μεριά, εξαιρετικά θετική είναι η υπερψήφιση διάφορων νομοσχεδίων από την ΔΗΣΥ και συγκεκριμένα κάποιων που χωρίς την δική της στήριξη δεν θα είχαν γίνει νόμοι του κράτους. Ακόμα και στα νομοσχέδια που έχει καταψηφίσει η ΔΗΣΥ όπως π.χ. το νομοσχέδιο για την απλή αναλογική, ο ΣΥΡΙΖΑ έχει κάνει κάλεσμα για συζήτηση για να ξαναφέρει το νομοσχέδιο στην Βουλή ούτως ώστε να ψηφιστεί και από τους βουλευτές της ΔΗΣΥ.

Ωστόσο, στην άλλη πλευρά, την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Ο ΣΥΡΙΖΑ, ήδη από το 2012, είχε υιοθετήσει μια επιθετική ρητορική απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, κάτι που διήρκησε μέχρι και τον Ιανουάριο του 2015 τουλάχιστον. Σε ομιλίες στην Βουλή, σε άρθρα, σε ανακοινώσεις από το Γραφείο Τύπου του κόμματος, σε δηλώσεις στελεχών του, παντού βρίσκαμε κατηγορίες προς το ΠΑΣΟΚ για την κατάσταση που έφτασε να βρίσκεται η χώρα καθώς και για την καλλιέργεια από το ΠΑΣΟΚ ενός διεφθαρμένου, διαπλεκόμενου και πελατειακού κράτους. Από την στιγμή που ο ΣΥΡΙΖΑ όμως ανέλαβε την διακυβέρνηση της χώρας τα πράγματα άλλαξαν ελαφρώς. Η έντονη κριτική επικεντρώθηκε προς την ΝΔ ενώ οι αναφορές προς την μεριά του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΣΥ μειώθηκαν. Επίσης, την περίοδο 2015-2017, αυξήθηκαν οι φωνές εντός του ΣΥΡΙΖΑ που υποστηρίζουν τον διάλογο με την ΔΗΣΥ και την αναζήτηση κοινών σημείων που θα οδηγήσουν σε μια κυβερνητική ή και γενικότερη συνεργασία μεταξύ των δύο χώρων. Ακόμα και ο ίδιος ο Πρωθυπουργός και Πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξης Τσίπρας, έχει προβεί, μέσω των ΜΚΔ αλλά και μέσω του βήματος της Βουλής, σε κάλεσμα προς την πλευρά της ΔΗΣΥ για να στηρίξει νομοσχέδια και μέτρα στα οποία υπάρχει μια αμοιβαία συναίνεση. Επίσης, αρκετές φορές έχει κάνει λόγο για την ανάγκη ύπαρξης ενός διαλόγου μεταξύ των προοδευτικών δυνάμεων της Ελλάδας, διάλογος που σαν σκοπό θα έχει την ανεύρεση συγκλίσεων μεταξύ των δύο χώρων. Ως δικαιολογία απέναντι σε διάφορες αιτιάσεις για το γεγονός ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν συμπράττει με την ΔΗΣΥ εμφανίζεται το επιχείρημα ότι σε μια τέτοια κυβερνητική σύμπραξη ενέχεται ο κίνδυνος να «πέσει» η κυβέρνηση λόγω των σχέσεων που επικρατούν μεταξύ των δύο χώρων, σχέσεις που κάθε άλλο παρά φιλικές δεν είναι.

Όσον αφορά τα στελέχη του κεντροαριστερού χώρου, τα περισσότερα από αυτά είναι αρνητικά απέναντι σε μια κοινή συμπόρευση με τον ΣΥΡΙΖΑ επιρρίπτοντάς

του κατηγορίες για λαϊκισμό, καιροσκοπισμό, καθεστωτισμό και κρατισμό. Η πάγια θέση που ενστερνίζεται το μεγαλύτερο ποσοστό των στελεχών αυτών είναι η αυτοδύναμη πορεία της ΔΗΣΥ και η εκλογική της ενίσχυση για να προωθηθεί μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας με την συμμετοχή όλων των φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων. Συνεπώς, ξεκαθαρίζεται ρητά ότι μια ενδεχόμενη συγκυβέρνηση μόνο με τον ΣΥΡΙΖΑ δεν αποτελεί επιλογή για την ΔΗΣΥ, για την οποία μεγάλο «αγκάθι» αποτελεί και το γεγονός ότι ο ΣΥΡΙΖΑ συγκυβερνά με ένα «ακροδεξιό, εθνολαϊκιστικό κόμμα», όπως χαρακτηρίζουν συγκεκριμένα τους ΑΝΕΛ. Στην περίπτωση του ΠΑΣΟΚ κυριαρχούν αυτήν την στιγμή οι τάσεις που θέλουν είτε αυτόνομο ρόλο της παράταξης και κυβέρνηση εθνικού σκοπού μετά από τις επόμενες εκλογές στις οποίες ο ΣΥΡΙΖΑ θα είναι εκλογικά αποδυναμωμένος είτε τάσεις που θα στήριζαν μια κυβέρνηση με κορμό την ΝΔ που θα είχε μεταρρυθμιστικό πρόσημο και θα συντελούσε στην έξοδο της χώρας από το μνημόνιο. Εξαιρετικά μειοψηφική είναι η τάση που εκφράζεται από τον Δημήτρη Κρεμαστινό, από μερίδα «παπανδρεϊκών» στελεχών αλλά και από το ΚΙΔΗΣΟ, μια τάση που εμφανίζεται υπέρ του διαλόγου και της συνεργασίας με τον ΣΥΡΙΖΑ. Αντίθετα, στον ΣΥΡΙΖΑ το τελευταίο διάστημα πληθαίνουν τα ανοίγματα διάφορων στελεχών του κόμματος προς την κεντροαριστερά και συγκεκριμένα προς το ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΣΥ. Ο Αλέκος Φλαμπουράρης, ο Νίκος Παππάς, ο Παναγιώτης Σκουρλέτης, ο Γιώργος Κατρούγκαλος, ο Παναγιώτης Κουρουμπλής κ.α. έχουν πολλάκις προσκαλέσει την κεντροαριστερά να συνεργαστεί με τον ΣΥΡΙΖΑ αποβάλλοντας τον «νεοφιλελεύθερο» μανδύα της και στηρίζοντας μια κυβέρνηση με μεταρρυθμιστικό και προοδευτικό πρόσημο.²⁸⁵

Ακόμα, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αναρτήσεις και οι δημοσιεύσεις των στελεχών και των δύο χώρων στα ΜΚΔ. Μέσα από τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν ήδη στα αντίστοιχα κεφάλαια προκύπτει το συμπέρασμα πως όσο περισσότερο ο λόγος, τα σχόλια, οι δημόσιες τοποθετήσεις και οι αναρτήσεις στα ΜΚΔ των πολιτικών αρχηγών και των στελεχών των δύο κομμάτων γίνονται λιγότερο «εχθρικά» τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες να καλυτερεύσουν οι σχέσεις μεταξύ των δύο χώρων. Αντίθετα, όσο η συγκεκριμένη ρητορική μεταξύ των δύο κομμάτων γίνεται πιο συγκρουσιακή κι επιθετική τόσο περισσότερο απομακρύνεται οποιαδήποτε πιθανότητα συμπόρευσης μεταξύ των δύο κομμάτων. Πιο συγκεκριμένα, οι αναρτήσεις των στελεχών και της ηγεσίας της ΔΗΣΥ, καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου που

²⁸⁵ Βλ. Παράρτημα, Πίνακας 2, σελ. 142.

ερευνήσαμε, συνέθεσαν μια σκληρή έως και εχθρική εικόνα απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ, περιορίζοντας στο ελάχιστο τις οποιεσδήποτε πιθανότητες για συνεργασία. Σχεδόν σε όλες τις αναρτήσεις που συγκεντρώσαμε, ένα τέτοιο ενδεχόμενο αποκλείεται ρητά και κατηγορηματικά. Οι αντίστοιχες αναρτήσεις από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ ενώ την υποπερίοδο 2012-2014 κινούνταν επίσης σε επιθετικούς ρυθμούς, σταδιακά και προς το τέλος της υποπεριόδου 2015-2017 οι ρυθμοί αυτοί άλλαξαν. Διάφορα στελέχη καθώς και ο ίδιος ο Αλέξης Τσίπρας καλούσαν ανοιχτά πλέον σε συνεργασία την Φώφη Γεννηματά και την ΔΗΣΥ μέσα από τα ΜΚΔ τονίζοντας την ανάγκη ύπαρξης ενός προοδευτικού, μεταρρυθμιστικού πόλου που θα σχηματιστεί με ευρύτερες, δυνατές συγκλίσεις και πάνω στη βάση ενός σαφούς προγραμματικού πλαισίου. Τέλος, μέσα από τις αναρτήσεις των στελεχών και των δύο χώρων στα ΜΚΔ έγινε πιο εύκολα αντιληπτό το χάσμα που υπάρχει μεταξύ τους, γεγονός που καθιστά εξαιρετικά δύσκολες τις προσπάθειες εξεύρεσης κοινών σημείων.

Ωστόσο, μέσα από την ανάλυση του υπόλοιπου υλικού που συγκεντρώσαμε προέκυψαν διάφοροι παράγοντες, από τους οποίους άλλοι ευνοούν και άλλοι δυσχεραίνουν τις προοπτικές συνεργασίας μεταξύ του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΡΙΖΑ. Παράγοντες που θα μπορούσαν να ευνοήσουν θετικά μια ενδεχόμενη συμπόρευση των δυο χώρων είναι πρώτον, η υιοθέτηση από τη μεριά του ΣΥΡΙΖΑ μνημονιακών πολιτικών, γεγονός που φέρνει τον ΣΥΡΙΖΑ πιο κοντά με το ΠΑΣΟΚ και φαίνεται να εξαλείφει την διαιρετική τομή μνημόνιο-αντιμνημόνιο επαναφέροντας στο προσκήνιο την παλιά διαιρετική τομή κεντροαριστερά-κεντροδεξιά, με την ΔΗΣΥ να αποτελεί την πλέον κοντινή ιδεολογικά πολιτική δύναμη στον ΣΥΡΙΖΑ, δεύτερον, η αυξανόμενη δημοσκοπική υποχώρηση στα ποσοστά του ΣΥΡΙΖΑ, η οποία ενδεχομένως να τον αναγκάσει σε αναζήτηση νέων συμμαχιών, σε περίπτωση κιόλας που οι ΑΝΕΛ δεν κατορθώσουν να εισέλθουν στη Βουλή στις επόμενες εκλογές, κάτι το οποίο προκύπτει από την πλειοψηφία των δημοσκοπήσεων που διεξήχθησαν μέσα στο 2017,²⁸⁶ τρίτον, μια ενδεχόμενη συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΔΗΣΥ δημιουργεί νέα δεδομένα, αν ληφθεί υπόψη η πολύ μεγάλη επιρροή του ΠΑΣΟΚ συγκεκριμένα, στην τοπική

²⁸⁶ Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από τις δημοσκοπήσεις που διενεργήθηκαν καθ' όλη την διάρκεια του 2017 από τις εταιρείες Metron Analysis, Marc, Pulse, Prorata, MRB, Alco καθώς και από το ΠΑ.ΜΑΚ., οι οποίες όλες ανεξαιρέτως δείχνουν πτώση της εκλογικής δύναμης του ΣΥΡΙΖΑ και αδυναμία εισόδου των ΑΝΕΛ στη Βουλή μετά από ενδεχόμενες εκλογές. Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uSn1NR>, Επίσκεψη: 14/01/2018.

αυτοδιοίκηση²⁸⁷ και τέταρτον, μια τέτοια συμπόρευση θα επιθυμούσαν και οι Ευρωπαίοι Σοσιαλιστές καθώς αφήνουν να υπονοηθεί ότι η συγκεκριμένη συνεργασία, εάν κι εφόσον υλοποιηθεί, θα τύχαινε της ευρωπαϊκής εύνοιας. Τέλος, ξεκαθαρίζεται και από τις δύο πλευρές πως οποιαδήποτε συζήτηση για συνεργασία μεταξύ των δύο χώρων θα πρέπει να τεθεί πάνω σε ένα προγραμματικό πλαίσιο στο οποίο θα αναζητηθούν συμπτώσεις και ευρύτερες συγκλίσεις.

Από την άλλη μεριά, παράγοντες που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν αρνητικά για μια τέτοια συνεργασία, πέρα από όσους αναφέρθηκαν προηγουμένως, είναι και οι συνεχιζόμενες δημόσιες επιθέσεις από την μεριά της ΔΗΣΥ προς τον ΣΥΡΙΖΑ, για την οποία ο τελευταίος δεν έχει καμία σχέση με τον χώρο του Σοσιαλισμού και της Σοσιαλδημοκρατίας. Ακόμα, κάποια σημεία που δείχνουν ότι οι σχέσεις των δύο χώρων είναι αρκετά εχθρικές και ως εκ τούτου δεν φαίνεται να προκύπτει οποιουδήποτε είδους συνεργασία είναι και τα εξής: πρώτον, οι έντονες αντιδράσεις από στελέχη και των δύο χώρων για την προοπτική μιας τέτοιας συνεργασίας,²⁸⁸ δεύτερον, οι προγραμματικές αντιθέσεις των δύο κομμάτων, τρίτον, οι συνεχιζόμενες επιθέσεις από την πλευρά της ΔΗΣΥ προς τον ΣΥΡΙΖΑ καθώς και η στρατηγική των «ίσων αποστάσεων» που κρατάει η τελευταία τόσο από την ΝΔ όσο και από τον ΣΥΡΙΖΑ, τέταρτον, οι ευθύνες που επιρρίπτουν στελέχη αλλά και ο ίδιος ο Πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, κυρίως προς το ΠΑΣΟΚ, για την κατάσταση που έχει περιέλθει η χώρα τα τελευταία χρόνια και τέλος, πέμπτον, το γεγονός ότι η ΔΗΣΥ εμμένει στην πάγια θέση της για συγκρότηση κυβέρνησης που θα κατέχει μια ευρεία στήριξη από όλα τα φιλοευρωπαϊκά κοινοβουλευτικά κόμματα με σκοπό την ανάπτυξη και την έξοδο από την κρίση, κάτι που για να γίνει προϋποθέτει εκλογές και στρατηγική ήττα του ΣΥΡΙΖΑ. Τέλος, στους παράγοντες που επηρεάζουν μια ενδεχόμενη σύμπραξη των δύο πολιτικών χώρων, είτε αρνητικά είτε θετικά, συγκαταλέγονται η ιστορική συγκυρία που γίνεται μια τέτοια συζήτηση δηλαδή η οικονομική και πολιτική κατάσταση της χώρας σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, καθώς και η φύση που έχει προσλάβει το κομματικό σύστημα της Ελλάδας αλλά και ο εκλογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κομμάτων.

²⁸⁷ Μέχρι τώρα η κυριαρχία του ΣΥΡΙΖΑ στην κεντρική πολιτική σκηνή δεν αποτυπωνόταν στους δήμους και τις περιφέρειες.

²⁸⁸ Από την πλευρά της ΔΗΣΥ ο Ε. Βενιζέλος, ο Ανδρέας Λοβέρδος, ο Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος, η Εύη Χριστοφιλοπούλου κ.α. και από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ η τάση των 53+.

Αν και στην εργασία μας ασχολούμαστε με τις σχέσεις των δύο χώρων από τις αρχές του 2012 μέχρι και τα τέλη του 2017, σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και το πρώτο εξάμηνο του 2018, μέσα στο οποίο οι σχέσεις μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και του Κινήματος Αλλαγής πλέον, έχουν πάρει μια άλλη τροπή. Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει αρχίσει να εξαπολύει επιθέσεις φιλίας προς τον κεντροαριστερό φορέα ούτως ώστε να εξασφαλίσει την στήριξή του σε σημαντικά θέματα όπως η συνταγματική αναθεώρηση, η καθιέρωση της απλής αναλογικής στις εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση καθώς και το Σκοπιανό, θέματα στα οποία δεν φαίνεται να έχει την στήριξη των ΑΝΕΛ. Παράλληλα, με τις επιθέσεις φιλίας εξαπέλυε κι επιθέσεις λάσπης, κυρίως λόγω της ανάδειξης του σκανδάλου Novartis και της πιθανής εμπλοκής και ανάμειξης σε αυτό στελεχών του ΠΑΣΟΚ. Ακόμα, με βάση το κυβερνητικό αφήγημα ότι η Ελλάδα θα βγει από το μνημονιακό καθεστώς τον Αύγουστο του 2018, όλη αυτή η συμπεριφορά του ΣΥΡΙΖΑ προς το Κίνημα Αλλαγής μπορεί να ερμηνευθεί και ως μια προσπάθεια για κυβερνητική και γενικότερη συνεργασία βασισμένη σε προγραμματικές και ιδεολογικές συγκλίσεις, μιας που θα έχουν πλέον εκλείψει αρκετοί λόγοι που καθιστούσαν εφικτή και αναγκαία την συνεργασία με τους ΑΝΕΛ.²⁸⁹ Από την άλλη μεριά, η πλευρά του Κινήματος Αλλαγής παρέμεινε πιστή στην επίσημη θέση της για αυτόνομη πορεία, ενώ συνεχίστηκαν οι επιθέσεις τόσο προς τον ΣΥΡΙΖΑ όσο και προς τη ΝΔ, αν και προς τον ΣΥΡΙΖΑ είχαν σαφώς μεγαλύτερη σφοδρότητα. Το αίτημα για εκλογές άμεσα και για απομάκρυνση της συγκεκριμένης κυβέρνησης παρέμεινε στην κορυφή της ατζέντας του κεντροαριστερού φορέα, ενώ οποιαδήποτε πιθανότητα για συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ σε κυβερνητικό ή άλλο επίπεδο αποκλειόταν και στελέχη που εξέφραζαν ανάλογες απόψεις γινόντουσαν δέκτες φίλιων πυρών.

Εν κατακλείδι, πολύ μεγάλο ρόλο στην συζήτηση περί συνεργασίας των δύο χώρων παίζει και ο συσχετισμός δύναμης που επικρατεί, τόσο στο εσωτερικό των κομμάτων και αντικατοπτρίζεται στις διάφορες τάσεις και υποτάσεις που δημιουργούνται μέσα στα κόμματα όσο και στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτικό σκηνικό. Η οικονομική κρίση που έπληξε την χώρα άλλαξε κάτι που παρέμενε πάγιο σε όλη τη διάρκεια της μεταπολίτευσης μέχρι και το 2012: την κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ στο κεντροαριστερό φάσμα της πολιτικής σκηνής και τον μικρό και αδύναμο ρόλο, αρχικά

²⁸⁹ Πολλάκις στελέχη και βουλευτές τόσο του ΣΥΡΙΖΑ όσο και των ΑΝΕΛ έχουν δηλώσει πως αυτό που ενώνει τα δύο κόμματα είναι η πάταξη της διαφθοράς και η απεμπλοκή από το καθεστώς των μνημονίων, ενώ μεταξύ τους συνεχίζουν να έχουν μεγάλες και σημαντικές ιδεολογικές διαφορές.

του Συνασπισμού και μετέπειτα του ΣΥΡΙΖΑ μέχρι και τις διπλές εκλογές του 2012. Οι ρόλοι από το 2012 και έπειτα αντιστράφηκαν καθιστώντας τον ΣΥΡΙΖΑ κυρίαρχο τόσο στον κεντροαριστερό όσο και στον αριστερό χώρο. Από τότε ξεκίνησε ουσιαστικά και μια έντονη κι επιθετική ρητορική από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ προς τον ΣΥΡΙΖΑ, ένας από τους στόχους της οποίας ήταν να επαναπατρίσει τους απογοητευμένους πρώην ψηφοφόρους του κόμματος. Όσον αφορά την κυβερνητική συνεργασία μεταξύ των δύο κομμάτων, αυτή καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη λόγω και της έντονης διαφωνίας των σοσιαλιστών με τις πρακτικές και τις προγραμματικές επιλογές του ΣΥΡΙΖΑ. Για να καρποφορήσει οποιοσδήποτε διάλογος για συνεργασία μεταξύ των δύο χώρων, ως απαραίτητη προϋπόθεση και απαράβατος όρος τίθεται η αλλαγή του συσχετισμού δύναμης υπέρ του ΠΑΣΟΚ αλλά και η εκλογική υπέρβαση των δυνάμεων της ριζοσπαστικής αριστεράς, γεγονός που θα δώσει τον πρώτο λόγο στις δυνάμεις της κεντροαριστεράς και θα καταστήσει μια τέτοιου είδους συνεργασία εφικτή και πραγματοποιήσιμη. Επίσης, σε ενδεχόμενη αδυναμία εισόδου του κόμματος των Ανεξαρτήτων Ελλήνων στη Βουλή, ένα κόμμα το οποίο ο ΣΥΡΙΖΑ έχει επιλέξει δύο φορές για να συγκυβερνήσει, και με την προϋπόθεση ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα είναι το πρώτο κόμμα στην επόμενη εκλογική αναμέτρηση, ίσως η ΔΗΣΥ δείξει την απαραίτητη συναίνεση που θα χρειαστεί για τον σχηματισμό κυβέρνησης, κυρίως για την αποφυγή του να βρεθεί η χώρα αντιμέτωπη με την ακυβερνησία, κάτι που θα έχει σοβαρές πολιτικές συνέπειες για τα κόμματα που θα χρεωθούν αυτήν την κατάσταση. Τέλος, η ρήση του Μπίσμαρκ που αναφέραμε στην αρχή της εργασίας μας, φαίνεται να μην επιβεβαιώνεται στην συγκεκριμένη περίπτωση που εξετάσαμε καθώς και οι δύο χώροι διεκδικούν την θέση του «καβαλάρη».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

Adams, James, Somer – Topcu, Zeyner, “Policy Adjustment by Parties in Response to Rival Parties’ Policy Shifts: Spatial Theory and the Dynamics of Party Competition in Twenty-Five Post-War Democracies”, *British Journal of Political Science*, vol. 39, Cambridge 2009, σελ. 825-846.

Katsourides, Yiannos, *Radical Left Parties in Government: The Case of SYRIZA and AKEL*, Palgrave Macmillan, United Kingdom 2016.

Lavelle, Ashley, *The Death of Social Democracy: Political Consequences for the 21st Century*, Ashgate Publishing, Ltd, United Kingdom 2008.

Olsen, Jonathan, Hough, Dan, Koss, Michael, *Left Parties in National Governments*, Palgrave Macmillan, United Kingdom 2010.

Patton, David, “Germany’s Left party, PDS and the “Vacuum Thesis”: From Regional Milieu Party to Left Alternative?”, *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, Vol. 22, No. 2, 2006, σελ. 206-227.

Άρθρα

Βλέτσας, Σπύρος, «Τα προξενιά με τον ΣΥΡΙΖΑ», 25/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qVxgzb>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Γαλάτης, Νίκος, «Η αναπόφευκτη συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ και ο Νέος Φορέας», 16/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DpLnj0>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Γκίβαλος, Μενέλαος, «Κεντροαριστερά και στο «βάθος» Νέα Δημοκρατία», 14/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D4AQMq>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Γρυσπολάκης, Ιωακείμ, «Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορεί να μεταλλαχθεί σε Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα», 04/08/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jZpyPQ>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Δημοπούλου, Αγγελική, «Κουβέλης: Να ερευνήσουμε αν λεηλατήθηκε η ΕΡΤ», 25/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AY5OR3>, επίσκεψη: 13/01/2018.

Δρίτσας, Θοδωρής, «Μπορεί να συνεργαστεί ο ΣΥΡΙΖΑ με ΠΑΣΟΚ – Δημοκρατική Συμπαράταξη;!», 29/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DszAAw>, επίσκεψη: 03/01/2018.

Καμπουράκης, Δημήτρης, «Καβαφική Κεντροαριστερά», 04/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D4PUub>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Μάνη, Μαρίνα, «ΔΗΣΥ – ΣΥΡΙΖΑ «Χαμηλώστε εσείς, να ψηλώσουμε εμείς ...και βλέπουμε», 16/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jK1JZj>, επίσκεψη: 27/12/2017.

Μουζέλης, Νίκος, «Σοσιαλδημοκρατία και Ριζοσπαστική Αριστερά», 09/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CVBkAR>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Μουζέλης, Νίκος, «Το κομματικό σύστημα», 30/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D7ZZXr>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Μπαλαμπανίδης, Γιάννης, «Ο Γατόπαρδος της Κεντροαριστεράς», 01/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CXhyyD>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Μπίστης, Νίκος, «Πόσα κλικ αριστερά;», 06/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CWpjLw>, επίσκεψη: 13/01/2018.

Νέδος, Βασίλειος, «Διάβημα» Γεννηματά προς τον Τζιάνι Πιτέλα», 20/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kRnwyM>, επίσκεψη: 27/12/2017.

Νταλιάνη, Μαρία, «ΝΔ – ΠΑΣΟΚ: Όχι σε νομοσχέδια που δεν ψηφίζει σύσσωμη η κυβέρνηση», 19/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2iyY1pO>, επίσκεψη: 21/12/2017.

Πανούσης, Γιάννης, «Νέο ΠΑΣΟΚ με νέο αρχηγό και συγκυβέρνηση με τον νέο ΣΥΡΙΖΑ», 25/06/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u8fIO8>, επίσκεψη: 13/01/2018.

Πανούσης, Γιάννης, «Οφειλόμενη δημόσια απάντηση (προς ιδιωτικώς και ανωνύμως κρυπτόμενους)», 02/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uIvOBv>, επίσκεψη: 13/01/2018.

Παπαστεφάνου, Βιβή, «Υπερψηφίστηκε η τροπολογία για πλειστηριασμούς με βελτιωτικές αλλαγές», 21/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zjfLZY>, επίσκεψη: 22/12/2017.

Σβέρκος, Νικόλαος, «Οι τρεις αποχρώσεις του ΣΥΡΙΖΑ», 21/06/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ByUufN>, επίσκεψη: 27/12/2017.

Σιακαντάρης, Γιώργος, «Γίνεται Σοσιαλδημοκρατία ο ΣΥΡΙΖΑ;», 16/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2mvomUq>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Σπουρδαλάκης, Μιχάλης, «Η δημιουργική ασάφεια (;) της Κεντροαριστεράς», 11/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2FvlqPC>, επίσκεψη: 12/01/2018.

Τζάκρη, Θεοδώρα, «Προοδευτική προγραμματική συμμαχία ΣΥΡΙΖΑ-ΔΗΣΥ», 29/06/2017, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GSuCRr>, επίσκεψη: 04/04/2018.

Χατζηνικόλας, Δημήτρης, «Ενωτική Κίνηση στον ΣΥΡΙΖΑ προς στήριξη των επιλογών Τσίπρα», 22/04/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2nftjUd>, επίσκεψη: 27/12/2017.

Ηλεκτρονικές Πηγές

«Αλ. Τσίπρας σε ΝΔ-ΠΑΣΟΚ: Είχατε αφήσει τους αγρότες στο έλεος τους», 18/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kK3KGr>, 25:18-28:18, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Αλ. Τσίπρας: Ο κ. Σημίτης δεν είχε ιδέα για τις δράσεις Τσοχατζόπουλου, Παπαντωνίου;», 05/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2B0Ko6Q>, 05:40-06:12, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Αλ. Τσίπρας: Υπάρχει κ. Μητσοτάκη σκάνδαλο Siemens;», 10/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BelljN>, 41:40-43:40, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Αλ. Φλαμπουράρης: Θλίβομαι για τις δηλώσεις της Φώφης Γεννηματά στο άρθρο του πρωθυπουργού», 03/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2lM0ICI>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Αλαβάνος: Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ ταυτίζεται με ΝΔ και ΠΑΣΟΚ», 11/12/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D0127H>, επίσκεψη: 13/01/2018.

«Αλαβάνος: Ο ΣΥΡΙΖΑ στην οικονομική πολιτική «ξεπέρασε και τη χούντα», 05/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Fz2AXC>, Επίσκεψη: 13/01/2018.

«Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου για τις εξαγγελίες Βενιζέλου για το πολιτικό σύστημα», 25/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kApapa>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου ΣΥΡΙΖΑ / ΕΚΜ για τις σημερινές δηλώσεις Βενιζέλου κατά την επίσκεψη του στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια», 12/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2yJ0Q9G>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ», 17/09/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2clHnnM>, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ», 17/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zho3Ds>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Ανακοίνωση Κεντρικού Συντονιστικού Συμβουλίου Δημοκρατικής Συμπαράταξης», 22/07/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uve5wp>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση της Δημοκρατικής Συμπαράταξης μετά την κοινή συνεδρίαση των Κεντρικών Πολιτικών Οργάνων της», 13/11/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u16gOp>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση της Δημοκρατικής Συμπαράταξης: 10 κρίσιμα ζητήματα για την Ελλάδα. 10 προτάσεις-απαντήσεις της προοδευτικής παράταξης», 20/12/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uikwnf>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΔΗΜΑΡ: «Οι αποφάσεις στο νέο φορέα της Κεντροαριστεράς να είναι αποτέλεσμα συλλογικών διαδικασιών και όχι μονομερών ενεργειών», 28/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://www.dim-ar.gr/?p=10507>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος», 08/07/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ui4Wb6>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος», 12/08/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uQVNn6>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος», 31/01/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tMpaXt>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Κινήματος», 31/07/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tI5ntE>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τα νέα μέτρα, την κυβέρνηση και την τρόικα», 23/01/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k1oVnx>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τις δηλώσεις της κ. Γεννηματά», 26/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AXK5hf>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Ανδρουλάκης: «Όχι» σε κυβερνητική συνεργασία του ΠΑΣΟΚ με τον ΣΥΡΙΖΑ», 02/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u1uLuD>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Ανδρουλάκης: Όσο ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει φανταστικές λύσεις, δεν μπορούμε να συνεργαστούμε», 11/07/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tiQwaB>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Άνοιγμα Τσίπρα προς την Σοσιαλδημοκρατία», 18/12/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zbZdBS>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Απάντηση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ στο σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ», 27/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kBQ3ZV>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Απορρίπτει συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ με ΠΑΣΟΚ η κυβέρνηση», 19/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CwNYdM>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Αποτελέσματα εκλογών για τον Πρόεδρο του Νέου Φορέα, Β' Γύρος», Διαθέσιμο στο: <https://dpekloges.gr/>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Απόφαση Κεντρικού Συντονιστικού Συμβουλίου Δημοκρατικής Συμπαράταξης», 04/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2vtFmMQ>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Απόφαση της 2^{ης} πανελλαδικής συνδιάσκεψης των «Κινήσεων Πολιτών για την Σοσιαλδημοκρατία», 11/05/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AJZBg8>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής της Δημοκρατικής Αριστεράς», 23/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://www.dim-ar.gr/?p=10116>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Απόφαση της κοινής συνεδρίασης των οργάνων της ΔΗ.ΣΥΜ.», 08/09/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2txwd4t>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Άρθρο - ντοκουμέντο του Κώστα Λαλιώτη για τον Ανδρέα Παπανδρέου», 07/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CgQ4dx>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Άρθρο Ε. Βενιζέλου στο Βήμα της Κυριακής», 09/04/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v9wyMF>, Επίσκεψη: 23/12/2017.

«Άρθρο στην εφημερίδα «Νέα Σελίδα»: «Εντατικοποιείται ο διάλογος για τη δημιουργία ενός «αντινεοφιλελεύθερου μετώπου» στην ΕΕ, με σημαντικό τον ρόλο του Αλ. Τσίπρα σε αυτή την κατεύθυνση», 30/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CBq40I>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Άρθρο του Δημ. Παπαδημούλη στην κυριακάτικη εφημερίδα «Νέα Σελίδα»: Η σοσιαλδημοκρατία να απαγκιστρωθεί επιτέλους από το νεοφιλελευθερισμό», 19/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CyPaNE>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Αυτές είναι οι 16 συνιστώσες του ΣΥΡΙΖΑ-Ποιες αντιδρούν στα σχέδια του Τσίπρα εν όψει Συνεδρίου», 06/07/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2irtqKM>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Β. Κεγκέρογλου: Τα 40 πρώην στελέχη του ΠΑΣΟΚ που πήραν το πολιτικό τους κεφάλαιο αλλά άφησαν τα χρέη», 02/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ioX2bH>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Βενιζέλος: «Κυβέρνηση χωρίς ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να υπάρξει», 26/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j6QdrW>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Βενιζέλος: Δεν είναι ρεζέρβα ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ – Δημοκρατική Συμπαράταξη», 21/10/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v9S6sG>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Βουλή: Υπερψηφίστηκε η τροπολογία για τα υποβρύχια», 11/04/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYrslx>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Βουλή: Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο του υπ. Παιδείας για την ανώτατη εκπαίδευση», 05/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j7pNGT>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Βουλή: Ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την πρωτοβάθμια υγεία – απών ο Ν. Κακλαμάνης», 11/02/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GsrEQ9>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Γ. Μπαλάφας: Κοινή πορεία με το ΠΑΣΟΚ αν σταματήσει να είναι «κ*λος και βρακί» με τη ΝΔ», 01/11/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k3UM8Q>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Γ. Σταθάκης: «Επιβεβλημένη αλλά οριακή» η αύξηση εισφορών στο υγειονομικό ταμείο», 28/08/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AbPr33>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Γερουλάνος: Ο κ. Φίλης είπε μια «αρλούμπα», 22/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uzcu9l>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Για συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ κάνει λόγο ανοιχτά ο Κουρουμπλής-«Είναι η μόνη λύση», 11/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2i4j13C>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Δεν αποκλείει συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ ο Μπαλαούρας», 20/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2lRtKQO>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Δευτερολογία Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής», 05/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v2Cl6F>, 12:26-12:43, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Δήλωση του Γ. Παπανδρέου για την πορεία της χώρας και τις ευθύνες των προοδευτικών δυνάμεων του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, της μεταρρυθμιστικής Αριστεράς, του πολιτικού φιλελευθερισμού και της πολιτικής οικολογίας», 06/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2u8uOWs>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Δήλωση του Εκπροσώπου Τύπου του Κινήματος, Γιώργου Πεταλωτή, σχετικά με τη δήλωση του Εκπροσώπου του ΣΥΡΙΖΑ, Π. Σκουρλέτη, για δήθεν πρόταση συνεργασίας», 13/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2v7fMgi>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Δήλωση του Προέδρου της Κ.Ο. του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξη Τσίπρα, για τις πολιτικές εξελίξεις», 12/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AFIGsl>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Δήλωση Φώφης Γεννηματά, Προέδρου του ΠΑΣΟΚ και Επικεφαλής της Δημοκρατικής Συμπαράταξης», 11/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kwuatF>, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Διεργασίες αμφιλεγόμενου βάθους», 13/04/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k9SZAl>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Εισήγηση Ε. Βενιζέλου στη συνεδρίαση του Πολιτικού Συμβουλίου του ΠΑΣΟΚ», 07/07/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ukzf0C>, 16:15-16:20, 19:23-19:55, 22:17-22:22, 24:48-25:00, 28:09-28:32, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ενισχύεται η Δημοκρατική Συμπαράταξη με την σύμπραξη με την ΕΔΕΜ!», 02/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2rJTcgZ>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Εξελίξεις: Ο ΣΥΡΙΖΑ κλείνει δημόσια το μάτι στη Φώφη για απλή αναλογική», 17/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2i5Dt4h>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Επίθεση 53+ στον ΣΥΡΙΖΑ για το άνοιγμα στο παλαιό ΠΑΣΟΚ», 14/10/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zS0jru>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Ζαχαριάδης: Δεν υπάρχει κανένα φλερτ ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ, 04/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Ahx90n>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Η ΔΗΣΥ, φόβητρο για τον ΣΥΡΙΖΑ;», 03/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Alm2aL>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Η Σοσιαλιστική Τάση του Χρυσόγονου ψήφισε αποχώρηση από τον ΣΥΡΙΖΑ με ποσοστό 82,6%», 05/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Ao08kH>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Η σύνθεση του Πολιτικού Συμβουλίου του Κινήματος Αλλαγής», 01/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Aleaa9>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ήταν ο Ανδρέας ψεύτης; Άρθρο του Πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα στο Documento», 03/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CNfHUq>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Καρεκλίες και μπουνιές βενιζελικών - παπανδρεϊκών στα γραφεία του ΠΑΣΟΚ», 20/02/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zQ27B8>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Κατά της αναστολής της χρηματοδότησης της Χ.Α. ο Μ. Γλέζος», 18/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GrHdvF>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Καταψηφίστηκε η πρόταση εξεταστικής για το μνημόνιο», 29/11/2012. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2uBvl4w>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Κείμενο υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ από 14 στελέχη της «Πλατφόρμας 2010», 26/08/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zCiBJ2>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Κεντροαριστερά-debate: Οι υποψήφιοι αρχηγοί άνοιξαν τα χαρτιά τους», 30/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kbH3Ov>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Κίνημα Αλλαγής» το νέο όνομα για Δημοκρατική Συμπαράταξη και Ποτάμι», 28/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kwmd8>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Κοινή δήλωση Γ. Παπανδρέου και Φ. Γεννηματά», 12/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2vc88l6>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Κρεμαστινός: Το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να συγκυβερνήσει με τον ΣΥΡΙΖΑ», 01/11/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2iPYsJs>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Λαφαζάνης (Βουλή 27-6-2015) προς Βενιζέλο», 28/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kKdRuS>, 3:16-3:34, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Λαφαζάνης στη Βουλή: Η κυβέρνηση ΝΔ και ΠΑΣΟΚ πρέπει να φύγει άμεσα», 03/04/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2yIGTzS>, 1:03-1:23, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Λαφαζάνης: Καμία συνεργασία με ΠΑΣΟΚ, ΚΙΔΗΣΟ και Ποτάμι», 05/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j2UPzE>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Μ. Γλέζος: Συνεργασία με ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, αν μετανοήσουν για τα μνημόνια», 10/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2EGTpEj>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Μανιός για Κεντροαριστερά: Θετική η συμμετοχή του κόσμου», 13/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AeujZU>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Με 152 «ναι» ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για τον ΕΝΦΙΑ», 21/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Gwp4cd>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Με 153 «Ναι» ψηφίστηκε ο Προϋπολογισμός του 2018», 19/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kPV4hK>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Με τις ψήφους των ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ πέρασε η τροπολογία για τις τηλεοπτικές άδειες», 01/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jBpROM>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Με το κόμμα Παπανδρέου η Κίνηση των 74», 04/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Bxk8Se>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Με ψήφους ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ πέρασε η διάταξη για το ισλαμικό τέμενος», 24/05/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zHNQTb>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Μελλοντική συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ βλέπει ο Θ. Πάγκαλος», 04/06/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zxUz0U>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Μηλιός: «Όχι στους νεοφιλελεύθερους από όπου και εάν προέρχονται», 06/07/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kSO0lp>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Μιχελogiαννάκης: Ιστορική ευκαιρία για συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-Κινήματος Αλλαγής», 28/03/2018, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2HdTcKB>, επίσκεψη: 04/04/2018.

«Ν. Βούτσης: «Ναι» στην συνεργασία του ΣΥΡΙΖΑ με το ΠΑΣΟΚ και το Ποτάμι», 08/09/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CHTmaL>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Νίκος Παππάς: Θα καλέσουμε τη νέα ηγεσία της κεντροαριστεράς να ψηφίσει την απλή αναλογική από τώρα!», 18/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AiosXk>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Νόμος η απλή αναλογική με 179 ψήφους», 22/07/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AorBTc>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Ξενοφώντας Κοντιάδης: Η συνεργασία απαιτεί στροφή από τον ΣΥΡΙΖΑ», 21/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D4JDyp>, επίσκεψη: 12/01/2018.

«Ο Μάρκος Μπόλαρης για την ενδεχόμενη συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ με ΠΑΣΟΚ», 24/02/2017, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Gyk3zv>, επίσκεψη: 04/04/2018.

«Ο προϋπολογισμός δεν βγάζει...Πρόεδρο!», 08/12/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2EeiPYj>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Ο ΣΥΡΙΖΑ αποκλείει συνεργασία με ΠΑΣΟΚ: Απαγορευμένα ονόματα Βενιζέλος – Παπανδρέου», 28/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Cwhgcv>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Ο. Κωνσταντινόπουλος: Η ήττα του ΣΥΡΙΖΑ περνάει μέσα από το ΠΑΣΟΚ και την Δημοκρατική Συμπαράταξη», 21/06/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uvbm64>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Οι 53+ απαντούν με άρθρο στην...αγάπη του Τσίπρα για τον Ανδρέα!», 05/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2i40g0k>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Οι 75 του Καρχιμάκη αμφισβητούν ανοιχτά τον Βενιζέλο: Ο Σαμαράς απέτυχε, πρέπει να αλλάξουμε κυβέρνηση», 05/01/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kafpBu>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Οι ομιλίες στο συνέδριο της Δημοκρατικής Συμπαράταξης», 01/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2urxaA1>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ομιλία Α. Τσίπρα στην Κ.Ο. του ΣΥΡΙΖΑ-Ε.Κ.Μ.», 29/05/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k21I4K>, 20:17-20:54, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Ομιλία Γεννηματά στη Βουλή», 25/09/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BBIQAD>, 9.08-9.40, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου στη Βουλή κατά τη συζήτηση επί των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης», 07/07/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tVPo9U>, 02:05-03:00, 20:38-20:41, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου στη συζήτηση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Οικονομικών», 28/04/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tdE5wH>, 0:20-0:37, 25:35-25:40, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ», 10/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tdxVNm>, 08:40-09:06, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής κατά την Τρίτη ημέρα συζήτησης επί της παροχής ψήφου εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση», 11/10/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2t1zpWJ>, 10:15-10:18, 27:52-27:55, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής», 05/06/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2t1cSJw>, 05:04-05:07, 18:25-18:30, 26:01-26:10, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, στη Βουλή», 10/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2t1nLer>, 27:06-27:34, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, στη Βουλή», 29/11/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tdE77L>, 23:45-23:55, επίσκεψη: 15/07/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, στη συζήτηση και λήψη απόφασης για σύσταση ειδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής προς διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης», 17/01/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tVKwl7>, 03:54-03:57, 04:18-04:28, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Ε. Βενιζέλου, Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, στη συζήτηση στη Βουλή για την έγκριση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, 09/11/2012», Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tqG8J3>, 0:25-0:30, 01:00-01:25, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία Παπαδημούλη επί των προγραμματικών», 09/07/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CnNJwL>, 5:52-6:31, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Ομιλία στην ολομέλεια της Βουλής του Υπ. ΨΗΠΤΕ κ. Ν. Παππά (23.3.2017)», 23/03/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2oL71dL>, 3:40-4:24, Επίσκεψη: 27/12/2017.

«Ομιλία της Προέδρου του ΠΑΣΟΚ και Επικεφαλής της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, Φώφης Γεννηματά, στη συζήτηση σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων σχετικά με την παιδεία», 28/09/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2tis615>, 10:05-10:15, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, Ε. Βενιζέλου, κατά τη συζήτηση επί του προϋπολογισμού στην Ολομέλεια της Βουλής», 07/12/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uu3y5q>, 14:16-14:40, επίσκεψη: 20/12/2017.

«Ομιλία του Πρωθυπουργού Αλ. Τσίπρα για την ταυτότητα φύλου», 09/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CF1G9O>, 15:08-15:23, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Οριστικό διαζύγιο: Αποχώρησε το Ποτάμι από το Κίνημα Αλλαγής», 01/07/2018, Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2NizLTt>, επίσκεψη: 02/07/2018.

«Π. Σκουρλέτης και Γ. Κατρούγκαλος για ενδεχόμενη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ», 24/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qfT1JR>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Π. Χρηστίδης: Η Δημοκρατική Συμπαράταξη δεν θα αποτελέσει συμπλήρωμα για τον ΣΥΡΙΖΑ, ούτε για τη ΝΔ», 04/07/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2uaxVw1>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Πάνος Σκουρλέτης στη «Νέα Σελίδα»: Αν ΠΑΣΟΚ και Ποτάμι μετάνιωσαν για την απλή αναλογική εδώ είμαστε...», 04/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CgBAu5>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Παπανδρέου: Έχω θέσει ως όρο να μην συνεργαστούμε με την ΝΔ-Αυτόνομες οι Κ.Ο. ΔΗΣΥ και Ποταμιού», 21/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qVONr3>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Παππάς προς ΠΑΣΟΚ: Θρησκευτική η προσήλωση σας στο νεοφιλελευθερισμό», 08/01/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kjN4WI>, 5:26-6:00, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Παρέμβαση Ε. Βενιζέλου στην Ολομέλεια της Βουλής επί του νομοσχεδίου της Κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης», 18/03/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2utNGzP>, 11:40-11:50, 12:32-12:50, επίσκεψη: 20/12/2015.

«Πέρασε ο προϋπολογισμός του 2014, οι αριθμοί-κλειδιά», 08/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYTg8y>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Πέρασε το νομοσχέδιο για τα ΜΜΕ – Τι προβλέπει», 24/10/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AMGNwq>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Πέρασε το νομοσχέδιο για την αλλαγή φύλου. Υπερψηφίστηκε από 171 βουλευτές. Δεκτό με 148 ψήφους το άρθρο 3», 10/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AvNuCB>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Πρώτη συνεδρίαση των ΚΟ Δημοκρατική Συμπαράταξης - Ποταμιού», 06/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2jra05V>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Πυρά ΠΑΣΟΚ κατά ΣΥΡΙΖΑ για το «παρών» στο αντιρατσιστικό ν/σ», 10/09/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2JevmP9>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Ρ. Σβίγκου: Η πορεία του νέου φορέα της κεντροαριστεράς θα εξαρτηθεί από το πολιτικό πρόγραμμα και τις θέσεις που θα παρουσιάσει», 13/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2EMO5z3>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Ρέππας: Να εξεταστεί συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ», 03/09/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DeFBPQ>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Ρήγας: Δεν υπάρχει κανένα πεδίο συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ», 27/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qfV5S7>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Σκανδαλίδης στο ΘΕΜΑ 104,6: Γιατί να μην πάνε μαζί σε κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, ΝΔ, Κίνημα Αλλαγής», 22/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DwDEz6>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Στη Δημοκρατική Συμπαράταξη ο Γιώργος Παπανδρέου», 12/01/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2njLshf>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος ο Αλέξης Τσίπρας – Τι συζητήθηκε», 19/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zaC7v4>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Στις 16-18 Μαρτίου το ιδρυτικό συνέδριο του νέου φορέα - Τι αποφάσισε το Πολιτικό Συμβούλιο του Κινήματος Αλλαγής», 22/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2ByRILf>, επίσκεψη: 23/12/2017.

«Συμπόρευση ΣΥΡΙΖΑ – ΠΑΣΟΚ ζητά ο Κουρουμπλής – Σκληρή απάντηση από Κωνσταντινόπουλο», 11/08/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AeHQkc>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Συμφωνία ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ για την τροπολογία – οργή Κασιδιάρη», 17/10/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GuUdwy>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Σχόλιο Αλέκου Καλύβη σχετικά με τις προγραμματικές προτάσεις του κ. Βενιζέλου», 28/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CGRX3z>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο Γραφείου Τύπου για την διακαναλική συνέντευξη του κ. Βενιζέλου», 02/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j7yZL5>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο Γραφείου Τύπου ΣΥΡΙΖΑ για τις δηλώσεις Βενιζέλου», 17/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BiqQLY>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ - ΕΚΜ για την ομιλία Βενιζέλου στη Λαμία», 22/04/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2k39M5j>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ / ΕΚΜ για τη δήλωση της εκπροσώπου τύπου του ΠΑΣΟΚ κ. Γεννηματά», 18/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j6TV4P>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τη συνέντευξη του κ. Βενιζέλου», 06/04/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CGLGoM>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τη συνέντευξη τύπου του κ. Βενιζέλου», 15/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2okLrwt>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για την ανακοίνωση του ΠΑΣΟΚ», 16/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2j5g0AK>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για την εκλογή νέου προέδρου στο ΠΑΣΟΚ», 18/03/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AXhj04>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για την κοινή κάθοδο ΠΑΣΟΚ-ΝΔ στο δεύτερο γύρο των αυτοδιοικητικών εκλογών», 20/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2oor6GA>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ ΕΚΜ για τις δηλώσεις των πολιτικών αρχηγών», 30/07/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2oodY4g>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ σχετικά με τη στάση και τις δηλώσεις του Αντιπροέδρου της κυβέρνησης για την τροπολογία που κατέθεσε ο ΣΥΡΙΖΑ στη βουλή για τα χρέη της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ», 07/05/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zhsE8R>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ σχετικά με την ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ για την ομογένεια στην Ουκρανία», 27/02/2014, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zhfsRo>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ/ΕΚΜ σχετικά με την ομιλία του κ. Βενιζέλου», 26/05/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2yJOFcV>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για τη συνέντευξη του Ε. Βενιζέλου στο Βήμα της Κυριακής», 27/01/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BtJfZ1>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για τη συνέντευξη τύπου του κ. Βενιζέλου», 10/06/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2B07oXt>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για την ανακοίνωση του ΠΑΣΟΚ, σχετικά με τη λίστα Λαγκάρντ», 27/12/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2AG8FPt>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Σχόλιο του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ για την απομάκρυνση του Γιώργου Παπακωνσταντίνου από το ΠΑΣΟΚ», 28/12/2012, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2CppY7x>, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Τα ιστορικά στελέχη που συνεχίζουν να παραμένουν στο πλευρό του Βενιζέλου-Μεννιν βουλευτές και την κόρη του Μαργαρίτα ξεκινάει ο Γ. Παπανδρέου», 04/01/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zSk8iA>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Τσίπρας και Φώφη μαζί στις Βρυξέλλες στους Ευρωπαίους Σοσιαλιστές», 14/12/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2DnpKz7>, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Τσίπρας στην ΚΟ ΣΥΡΙΖΑ», 08/01/2013, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zgVuWY>, 4:00-4:32, επίσκεψη: 26/12/2017.

«Τσίπρας: Ο τόπος χρειάζεται προοδευτική διακυβέρνηση, τόλμη και αλήθειες», 20/04/2016, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2kkP29m>, 27:31-28:02, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Τσίπρας: Τετραετία τομών, ρήξεων και οριστικής εξόδου από την κρίση», 07/10/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BJ7SRj>, 30:35-31:00, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Τσίπρας: Τις κυβερνήσεις τις ανεβάζει ο λαός και όχι τα παράκεντρα εξουσίας», 01/12/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BzAryl>, 4:17-5:14, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Υπερψηφίστηκε από την Βουλή ο Προϋπολογισμός του 2013», 12/11/2012. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYFS55>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Υπερψηφίστηκε η τροπολογία που απαλλάσσει από ποινικές ευθύνες τα μέλη του ΔΣ του ΟΑΕΕ», 10/4/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pZ0nig>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Υπερψηφίστηκε μετά από ονομαστική ψηφοφορία το ν/σ για τη «μικρή ΔΕΗ», 09/07/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2GuWKH4>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Υπερψηφίστηκε το αντιρατσιστικό νομοσχέδιο», 09/09/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2q0UAYH>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για τη ΝΕΡΙΤ», 19/07/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2EecCvp>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την αλλαγή ταυτότητας φύλου», 14/10/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2zWhBUj>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών», 12/09/2012. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pYMnnI>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την ανακύκλωση», 09/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2iyjHT7>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Υπερψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την ιθαγένεια – Ποιοι το ψήφισαν», 09/07/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Al3iHM>, επίσκεψη: 01/12/2017.

«Φ. Κουβέλης: Οι δυνάμεις του ενδιαμέσου χώρου να αναζητήσουν συμπλεύσεις με την Αριστερά», 12/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D9xoAG>, επίσκεψη: 13/01/2018.

«Φίλης σε ΠΑΣΟΚ: Δεν θα κυβερνάμε με τα πρόσωπα του βαθέως κράτους», 16/12/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BeTAsm>, 10:30-10:40 και 25:23-25:31, επίσκεψη: 27/12/2017.

«Φίλης: Συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ στις επόμενες εκλογές», 12/02/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2qmzzv5>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Φωτίου: Φθείρει τον ΣΥΡΙΖΑ η συνεργασία με ΝΔ και ΠΑΣΟΚ – Θα φτιάξουμε και μαρμελάδα για την κρίση», 26/08/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2BveyPK>, επίσκεψη: 03/01/2018.

«Φώφη Γεννηματά: Το μεγάλο πρόβλημα είναι ότι ο κ. Τσίπρας κυβερνά με μια ακροδεξιά απόφυση», 20/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2D2fqQ3>, επίσκεψη: 22/12/2017.

«Ψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής το πολυνομοσχέδιο», 18/07/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2H4oFyF>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Ψηφίστηκε επί της αρχής το ν/σ για το «ηλεκτρονικό βραχιολάκι», 23/10/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2JdbsE9>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Ψηφίστηκε επί της αρχής το νομοσχέδιο για τις αλλαγές σε ΕΛΑΣ, πυροσβεστική και ΓΓΠΠ», 25/02/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Jd697H>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Ψηφίστηκε στην επιτροπή της Βουλής το ν/σ για τις ευρωεκλογές», 02/04/2014. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2pY6kf7>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Ψηφίστηκε το ν/σ για τους πλειστηριασμούς – Στουρνάρας: Περάσαμε δύσκολο κάβο», 21/12/2013. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Gt7yJX>, επίσκεψη: 02/04/2018.

«Ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για το κοινωνικό μέρισμα», 20/11/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2Aodw8u>, επίσκεψη: 21/12/2017.

«Ψηφίστηκε το σύμφωνο συμβίωσης - ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ, Ποτάμι, ΕΚ ψήφισαν «Ναι», 23/12/2015, Διαθέσιμο στο: <http://bit.ly/2keabVC>, επίσκεψη: 21/12/2017.

Δημοσκοπήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την εργασία αντλήθηκαν από εδώ: <http://bit.ly/2uSn1NR>, επίσκεψη: 14/01/2018.

Όλα τα εκλογικά αποτελέσματα που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία λήφθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών και είναι διαθέσιμα εδώ: <http://bit.ly/2AraROt>, επίσκεψη: 26/12/2017.

Τα στοιχεία για την «Προοδευτική Συμμαχία» αντλήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα του Progressive Caucus, Διαθέσιμα στο: <http://www.progressivecaucus.eu/>, επίσκεψη: 27/12/2017.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 1

Evaggelos Venizelos

9 Νοεμβρίου 2012 · 🌐

Υπάρχει μία θεμελιώδης διαφορά ανάμεσα σε αυτά που λέμε εμείς και σ' αυτά που λέει ο ΣΥΡΙΖΑ: Εμείς τοποθετούμαστε κάθε φορά από την σκοπιά του εθνικού συμφέροντος και της υποστήριξης των διαπραγματευτικών θέσεων της χώρας. Ο ΣΥΡΙΖΑ κινείται από μία μικροκομματική και συγκυριακή οπτική γωνία.

Σε συνέντευξη που έδωσε ο κ. Τσίπρας σε μεγάλη γερμανική εφημερίδα, καλεί κάθε ξένο επενδυτή να προσέξει γιατί οποιαδήποτε επενδυτική συμμετοχή του στην Ελλάδα, υπό κυβέρνηση η οποία είναι έτοιμη να καταρρεύσει, θα ακυρωθεί. Δηλαδή, μία αντεθνική πρόσκληση, μία αντιεπενδυτική, αντιαναπτυξιακή πολιτική, μία προβοκάτσια εναντίον του τόπου.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 2

Evaggelos Venizelos

21 Οκτωβρίου 2015 · 🌐

"Όταν ακούει η Δημοκρατική Συμπαράταξη, μαζί με τη ΔΗΜΑΡ τώρα, ότι πρέπει να είναι μια ρεζέρβα του ΣΥΡΙΖΑ σε περίπτωση που υπάρξει οποιοδήποτε κοινοβουλευτικό πρόβλημα, υπάρξει απώλεια Βουλευτών στην κοινοβουλευτική πλειοψηφία, φυσικά αντιδρά. Διότι εμείς δεν έχουμε προδιαγεγραμμένη πορεία του να είμαστε το συμπλήρωμα κάθε κυβέρνησης.

Ο τόπος είναι πάνω απ' όλα και γι' αυτό η λύση σε περίπτωση που αποτύχει αυτό το σχήμα, είναι να επανέλθουμε στην πρόταση για ένα σχήμα ευρύτατης συνεργασίας. Στο οποίο δε χρειάζεται να είναι Υπουργοί παλιά πολιτικά στελέχη. Μπορούμε να έχουμε μια κυβέρνηση στην οποία να επιστρατευθούν και άνθρωποι από την κοινωνία, άνθρωποι με μεγάλες ικανότητες οι οποίοι να πιστεύουν σε κάτι και με την κοινοβουλευτική στήριξη όλων των ευρωπαϊκών δυνάμεων, τώρα πια και ο ΣΥΡΙΖΑ έχει γίνει πλέον μια ευρωπαϊκή δύναμη, να προχωρήσουμε αλλάζοντας την ατμόσφαιρα της χώρας.

Αλλά δε μπορεί το ΠΑΣΟΚ να είναι πάντα ο αμνός ο αίρων τας αμαρτίας του κόσμου. Και δε μπορεί να δημιουργείται η αντίληψη ότι κάμπτεται η αντιπολιτευτική μάς διάθεση επειδή κάποιοι φλερτάρουν με την ιδέα να μετάρσσουμε σε μια κυβέρνηση στην οποία ο κορμός θα είναι ο ΣΥΡΙΖΑ."

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 3

Evaggelos Venizelos

22 Μαΐου 2016 · 🌐

"Χρειάζονται συνεργασίες και συναινέσεις με ουσιαστικό περιεχόμενο και καθαρή γραμμή. Εμείς είμαστε πάντα υπέρ της συνεργασίας όλων των δημοκρατικών φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων στις οποίες τώρα θέλει να ανήκει και ο ΣΥΡΙΖΑ. Θα ήταν όμως παράταιρο ιθύνουσα δύναμη μιας τέτοιας συνεργασίας να είναι ο ΣΥΡΙΖΑ που εξαπάτησε πολιτικά την κοινωνία. Η ταύτιση του ΣΥΡΙΖΑ με τους ΑΝΕΛ είναι πλέον αισθητική. Είναι φίλοι και όχι απλώς συνεργαζόμενοι πολιτικά. Κάνουν διακοπές μαζί."

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 4

Evaggelos Venizelos

18 Φεβρουαρίου · 🌐

Απαντώντας σε ερώτηση «αν συμφωνώ με προσέγγιση ΠΑΣΟΚ – ΣΥΡΙΖΑ»:

«Διαφωνώ απολύτως. Το επείγον ζήτημα για τη χώρα είναι να οδηγηθεί σε εκλογές και να ηττηθεί ο ΣΥΡΙΖΑ. Και η χώρα να αποκτήσει μια άλλη κυβέρνηση. Μία κυβέρνηση η οποία θα είναι ευρύτατης συνεργασίας όλων των πραγματικά ευρωπαϊκών και των πραγματικά δημοκρατικών δυνάμεων. Κι έχω πει ότι βεβαίως ο ηττημένος ΣΥΡΙΖΑ θα κληθεί να μετάσχει. Όπως τον είχαμε καλέσει να μετάσχει και το 2012. Δεν μπορεί όμως αρνούμενος να καθορίσει ή να παρεμποδίσει τις εξελίξεις. Η χώρα πρέπει να έχει κυβέρνηση. Και πρέπει να έχει κυβέρνηση η οποία θα έχει στρατηγική. Και το ζήτημα δεν είναι να δημιουργούμε εμείς αβεβαιότητα ως προς το μέλλον της χώρας. Η οποία αβεβαιότητα κατά αποτέλεσμα ενισχύει τη ΝΔ. Εγώ αρνούμαι να συμπράξω σε μια πολιτική που ενισχύει τη ΝΔ και δημιουργεί τη ψευδαίσθηση ότι έχει ιστορική βάση και προοπτική μια αυτοδύναμη κυβέρνηση της ΝΔ, διαγραφομένης της ευθύνης μέχρι το 2009. Θέλω μια χώρα που να έχει στρατηγική, δυνατότητα επαναδιαπραγμάτευσης, σχέδιο και πολιτική. Και δεν εμπιστεύομαι σε κανέναν τη δικαίωση της προσπάθειας μας, τη δικαίωση της πολιτικής μας για τη σωτηρία της χώρας. Δεν εμπιστεύομαι σε άλλους, προκειμένου να μείνουμε εμείς ελεύθεροι βαρών στην αντιπολίτευση, να αποκτήσουμε σχέσεις με έναν ηττημένο ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος θα μπει ξαφνικά στην κεντροαριστερά και θα φτιάξει την νέα ελληνική σοσιαλδημοκρατία. Δεν το δέχομαι αυτό. Και δεν είναι αυτό η απόφαση που μας καθοδηγεί από το συνέδριο του 2015. Κι αυτό είναι μια τραγική πλάνη. Άλλωστε έχω πει ποιο πλαίσιο μπορώ να υπηρετήσω και ποιο δεν μπορώ να υπηρετήσω. »

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 5**Evaggelos Venizelos**

19 Μαΐου · 🌐

"Η κοινωνία δεν μπορεί με μια τέτοια κυβέρνηση να υιοθετήσει το μεταρρυθμιστικό πρόταγμα που χρειάζεται, δεν μπορεί να αποκτήσει την επιθυμία να κερδίσει το χαμένο έδαφος και τον χαμένο χρόνο. Μετά από εκλογές χρειάζεται μία άλλη κυβέρνηση, ευρύτατης συνεργασίας όλων των δημοκρατικών δυνάμεων ευρωπαϊκού προσανατολισμού, με τον ηττημένο ΣΥΡΙΖΑ να καλείται να μετάσχει, χωρίς να μπορεί να παρεμποδίσει ή να υπαγορεύσει τις εξελίξεις. Αλλά δεν αρκεί να μιλάμε για εκλογές και κυβερνητικά σχήματα, χρειάζεται το εναλλακτικό σχέδιο. Το εναλλακτικό σχέδιο υπάρχει, το παρουσιάζουμε, θα το συνθέσουμε πάρα πολύ σύντομα. Άλλωστε, χωρίς τις πολιτικές προϋποθέσεις που είπα, εκλογές και άλλη κυβέρνηση, χωρίς την κοινωνική προϋπόθεση μιας κοινωνίας που έχει μεταρρυθμιστικό πρόταγμα και χωρίς δημοσιονομικές και χρηματοπιστωτικές προϋποθέσεις, όλοι μιλάνε εύκολα περί ανάπτυξης αλλά δεν μπορούν να κάνουν τίποτα, γιατί χρειάζεται και πολιτική βούληση και ιστορική συνείδηση αλλά και πεποίθηση ευθύνης."

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 6**Φώφη Γεννηματά**

5 Δεκεμβρίου 2015 · 🌐

Η κυβερνητική πολιτική Τσίπρα, Καμμένου έχει τόση σχέση με την σοσιαλδημοκρατία όση ο φάντης με το ρετσινόλαδο. Η πολιτική που ακολουθούν είναι συνονθύλευμα νεοφιλελεύθερης επιδρομής στην κοινωνία, διάλυσης της οικονομίας με στερεότυπες ιδεοληψίες, κατάληψης του κράτους με «ημετέρους», ευτελισμού των δημοκρατικών θεσμών με καθεστωτική νοοτροπία.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 7**Fofi Gennimata**

17 Δεκεμβρίου 2015 · Αθήνα · 🌐

Πρώτο μας μέλημα είναι να ενώσουμε τους Έλληνες, να κερδίσουμε ξανά την εμπιστοσύνη τους. Τα αδιέξοδα της Κυβέρνησης των ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ, δεν μπορεί να γίνουν αδιέξοδα της χώρας. Γι' αυτό και η Δημοκρατική Συμπαράταξη είναι εδώ και δίνει ένα μαχητικό παρών. Λέει: ΟΧΙ στις λογικές των «μετώπων» που διχάζουν τον Ελληνικό λαό. ΟΧΙ στο δήθεν ευρωπαϊκό μέτωπο με την δεξιά. Η παρένθεση της συγκυβέρνησης με την Ν.Δ. έκλεισε οριστικά. ΟΧΙ στο δήθεν αριστερό μέτωπο με τον ΣΥΡΙΖΑ. Τελειώσαμε με αυτές τις λογικές. Και οι 2 αυτοί «δρόμοι» είναι αδιέξοδοι.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 8

Ο χρήστης **Fofi Gennimata** κοινοποίησε το βίντεο της Φώφη Γεννηματά.

13 Ιανουαρίου 2016 · 🌐

Όποιος είναι δεξιός θα πάει στη Δεξιά, θα υπηρετήσει την προσπάθεια που κάνει το κόμμα με το νέο αρχηγό. Όποιος είναι λαϊκιστής θα πάει στον [ΣΥΡΙΖΑ](#) και θα ψάξει να βρει και μια θέση στην εξουσία. Οι δυνάμεις του μεταρρυθμιστικού Κέντρου, του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, του ριζοσπαστικού Κέντρου, της Σοσιαλδημοκρατίας της Κεντροαριστεράς θα εκφραστούν και εκφράζονται από τη Δημοκρατική Συμπαράταξη. Αυτή η συμμαχία είναι το όχημα για να ξαναχτίσουμε μια δυναμική προοδευτική ευρωπαϊκή μεταρρυθμιστική Παράταξη. Αυτό είναι το όχημα.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 9

Fofi Gennimata

6 Φεβρουαρίου 2016 · 🌐

Η πρωτοβουλία για την αναγέννηση της κεντροαριστεράς κερδίζει κάθε μέρα και περισσότερους υποστηρικτές. Νέοι άνθρωποι, επιστήμονες, Έλληνες από το εξωτερικό, στελέχη της αυτοδιοίκησης επιθυμούν να δουλέψουν για το νέο εγχείρημα. Αυτός ο χώρος, που περιλαμβάνει το ριζοσπαστικό κέντρο, τον δημοκρατικό σοσιαλισμό, τη σοσιαλδημοκρατία, είναι ένας χώρος ιδεών, προτάσεων, στελεχών με γνώση και εμπειρία, μεταρρυθμιστική παράδοση και είναι σήμερα χρήσιμος όσο ποτέ.

Η Δημοκρατική Συμπαράταξη σήμερα και αύριο η ευρύτερη προοδευτική συμμαχία που προτείνω, είναι απόλυτα αναγκαίο να διατυπώσουμε μια νέα πρόταση προοδευτικής διακυβέρνησης. Η Ελλάδα έχει ανάγκη από μια ισχυρή δημοκρατική προοδευτική παράταξη με αυτόνομο ρόλο και αυτοδύναμη στρατηγική, διακριτά πολιτικά οριοθετημένη από τον δήθεν αριστερό λαϊκισμό και τις παρωχημένες ιδεοληψίες του [ΣΥΡΙΖΑ](#) αλλά και τις συντηρητικές, πολιτικές που εκπροσωπεί η ΝΔ.

Έχει έρθει η στιγμή ο χώρος αυτός που είναι κατακερματισμένος, να ενωθεί και πάλι.

Σε πείσμα όσων πιστεύουν ότι μπορούν να τον μετατρέψουν σε σανίδα σωτηρίας της αποτυχημένης κυβέρνησης [ΣΥΡΙΖΑ](#) - ANEL αλλά και των κρυφοδεξιών που προσπαθούν να του δώσουν το τελικό χτύπημα και να τον μετατρέψουν σε ουρά της ΝΔ, θα είναι ένας άλλος πόλος. Αυτόνομος πόλος ελπίδας πραγματικής.

Τίποτα δεν μας σταματά. Ούτε οι επιθέσεις στα γραφεία μας, σε ώρα μάλιστα που ήταν γεμάτα κόσμο, μέσα και έξω στο πεζοδρόμιο, ούτε οι πληρωμένοι κονδυλοφόροι που νομίζουν ότι θα πετύχουν αυτό που δεν κατάφερε η μολότοφ.

Πάμε μπροστά.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 10**Fofi Gennimata**

16 Απριλίου 2016 · 🌐

Πόσο μπορεί ο κόσμος της Αριστεράς να δικαιολογεί να ανέχεται Υπουργούς με στολές παραλλαγής, Υπουργούς που μιλούν με όρους πεζοδρομίου, Υπουργούς που αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες ως επενδυτές! Ο ΣΥΡΙΖΑ σήμερα δεν είναι ούτε ριζοσπαστική Αριστερά, ούτε σοσιαλδημοκρατία. Αντιμετωπίζει το ζήτημα της εξουσίας ως αυτοσκοπό. Και για αυτό το λόγο είναι ικανός για όλα. Η μόνη προσφορά τους στον τόπο, η μόνη επωφελής λύση θα είναι η παραίτησή τους. Όσο πιο γρήγορα, τόσο το καλύτερα για το λαό μας.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 11**Φώφη Γεννηματά**

16 Απριλίου 2016 · 🌐

Ναι, μπορούμε να έχουμε καθοριστικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις και πρέπει να σταθούμε στο ύψος των περιστάσεων και των απαιτήσεων της ελληνικής κοινωνίας όχι να γίνουμε συμπλήρωμα ή «ουρά», ούτε της Νέας Δημοκρατίας, ούτε του ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό μας αξίζει, αυτό πρέπει να είναι το όραμα μας αυτός πρέπει να είναι ο στόχος μας.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 12**Φώφη Γεννηματά**

12 Μαΐου 2016 · Αθήνα · 🌐

«Το πολιτικό σχέδιο της Δημοκρατικής Συμπαράταξης επιδιώκει την ενίσχυση ενός αυτόνομου και αυτοδύναμου ρόλου μιας ισχυρής, δημοκρατικής, σοσιαλιστικής Παράταξης απέναντι τόσο στις συντηρητικές πολιτικές της Ν.Δ., όσο και απέναντι στον αριστερό λαϊκισμό, τη δημαγωγία, τον κρατισμό του ΣΥΡΙΖΑ. »

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 13**Fofi Gennimata**

11 Ιουνίου 2016 · 🌐

Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι που μοιάζει με τη ΝΔ. Ο κ. Τσίπρας δεν έχει αφήσει τίποτα για τον κ. Μητσοτάκη. Ο πιο πρόθυμος Πρωθυπουργός των πιο συντηρητικών κύκλων της Ευρώπης. Σε ό,τι ζητούσαν τα τελευταία 6 χρόνια και αντιστάθηκαν οι προηγούμενες κυβερνήσεις, με λάθη, αδικίες και προβλήματα, ο κ. Τσίπρας τα έδωσε όλα. Γιατί; Για να μείνει στην καρέκλα της εξουσίας. Αυτό δεν είναι Αριστερά.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 14**Fofi Gennimata**

30 Ιουνίου 2016 · 🌐

Αντί να αντιληφθούμε τις ευθύνες μας, όλα τα πολιτικά κόμματα έναντι του ελληνικού λαού και να συνεννοηθούμε και να συνεργαστούμε γύρω από μια εθνική γραμμή, εξακολουθούν [ΣΥΡΙΖΑ](#) και Ν.Δ. να επιχειρούν ένα κακέκτυπο παλαιού δικομματισμού, όπου όμως έχουμε δει όλοι στην πράξη ότι το «φύγε εσύ, έλα εσύ», δεν έδωσε αποτελέσματα.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 15**Φώφη Γεννηματά**

9 Σεπτεμβρίου 2016 · Αθήνα · 🌐

Ξεκαθαρίσαμε από την πρώτη στιγμή ότι ο νέος ενιαίος φορέας πρέπει να είναι ιδεολογικά και πολιτικά οριοθετημένος από την συντηρητική πολιτική της ΝΔ και τον εθνολαϊκισμό του ΣΥΡΙΖΑ. Να αποτελεί τον αυτόνομο ισχυρό πολιτικό πόλο, που θα πρωταγωνιστήσει στην Εθνική Συνεννόηση και την Εθνική Γραμμή που έχει ανάγκη η χώρα για να βγει από την κρίση και τα μνημόνια → <http://goo.gl/ySzAgz>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 16**Fofi Gennimata**

29 Οκτωβρίου 2016 · 🌐

Το δίλημμα - χωρίς μισόλογα και περιστροφές – είναι: εθνική γραμμή ή κίνδυνος εθνικής περιπέτειας. Δεν υπάρχει άλλο περιθώριο ούτε για το [ΣΥΡΙΖΑ](#) να προσπαθεί να γαντζωθεί για λίγο ακόμα στην εξουσία, ούτε για τη ΝΔ να συνεχίζει την μικροκομματική λογική του «φύγε εσύ να έρθω εγώ». Όσο κάνουν ότι δεν το καταλαβαίνουν αυτό, σημαίνει ότι δεν έχουν συναίσθηση της κατάστασης και είναι εξίσου επικίνδυνοι.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 17**Fofi Gennimata**

13 Νοεμβρίου 2016 · 🌐

Ενοχλεί η στρατηγική επιλογή μας για αυτόνομη πορεία με διακριτό ρόλο από τον [ΣΥΡΙΖΑ](#) και τη ΝΔ. Ενοχλεί συγκεκριμένα συμφέροντα και τους πολιτικούς εντολοδόχους τους και το αποδεικνύουν καθημερινά με απροκάλυπτες επιθέσεις → <http://bit.ly/2fvQrWF>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 18**Fofi Gennimata**

24 Νοεμβρίου 2016 · 🌐

Όσοι μιλούν για μέτωπα, συμπόρευση ή συναγερμούς με την ΝΔ είναι οι μεγάλοι «χορηγοί» του [ΣΥΡΙΖΑ](#) και του κ. Τσίπρα προσωπικά. Του δίνουν το φιλί της ζωής, του εκχωρούν την Παράταξη. Αυτό δεν θα γίνει. Θα μας βρουν μπροστά τους. Κάθε μέρα και περισσότερους, κάθε μέρα πιο δυνατούς. Προχωράμε με αυτόνομο σύγχρονο προοδευτικό μεταρρυθμιστικό λόγο, προχωράμε με τη δύναμη που μας δίνουν καθημερινά οι πολίτες που ενώνουν τις δυνάμεις τους μαζί μας, και γυρνούν στο σπίτι τους, στη μεγάλη Δημοκρατική Παράταξη.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 19**Fofi Gennimata** στην τοποθεσία 📍 Βουλή των Ελλήνων.

2 Δεκεμβρίου 2016 · Αθήνα · 🌐

Είναι η ώρα να έρθει η Προοδευτική Παράταξη στην πρώτη γραμμή. Γι' αυτό και οι προσκλήσεις για «μέτωπα» του κ. Μητσοτάκη δεν μας αφορούν. Όπως δεν μας αφορούν και οι εκκλήσεις περί συναίνεσης από τον [ΣΥΡΙΖΑ](#), που στοχεύουν μόνο στην αναζήτηση συνενόχων στα αδιέξοδα που οι ίδιοι δημιουργούν. Και οι δύο επιχειρούν να επιβάλλουν ένα νέο διχαστικό δίπολο στην πολιτική μας ζωή. Δεν θα τους το επιτρέψουμε.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 20**Fofi Gennimata**

23 Απριλίου · 🌐

Πορευόμαστε με αυτόνομο λόγο και αυτόνομο ρόλο. Δεν θα γίνουμε συμπλήρωμα κανενός. Σ' εμάς δεν θα βρουν πρόθυμους, ούτε για δήθεν ευρωπαϊκά μέτωπα με τη ΝΔ, ούτε για δήθεν αντιδεξιά μέτωπα με το [ΣΥΡΙΖΑ](#). Είναι γνωστές οι ιδεολογικοπολιτικές διαφορές μας με τη ΝΔ όπως και η πλήρης αντίθεση μας με τις πολιτικές αλλά και τις καθεστωτικές αντιλήψεις και πρακτικές της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ→ <http://bit.ly/2p5mAcx>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 21

Ο χρήστης **Fofi Gennimata** πρόσθεσε 18 νέες φωτογραφίες στο άλμπουμ: Τώρα είναι η ώρα για να ενώσουμε τις δυνάμεις μας — στην πόλη 📍 Βέροια.

22 Μαΐου · 🌐

Στρατηγική ήττα του [ΣΥΡΙΖΑ](#) χωρίς καθοριστική ενίσχυση της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης, απλά δεν μπορεί να υπάρξει! Αυτά τα δυο πάνε πακέτο! Είναι τόσο καθαρό που κανείς δεν δικαιούται να κάνει ότι δεν το καταλαβαίνει→ <http://bit.ly/2qIfpcW>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 22**Φώφη Γεννηματά**

9 Ιουλίου στις 1:12 μ.μ. · 🌐

Είμαι αισιόδοξη ότι θα καταφέρουμε να επιβάλλουμε τη συνεννόηση για το καλό της χώρας. Για να γίνει όμως αυτό πρέπει να ενισχυθεί εκλογικά η Δημοκρατική Συμπαράταξη. Με σημαντική αύξηση των δικών μας ποσοστών και μείωση των ποσοστών των δυο άλλων. Αυτό θα σημαίνει ότι μετά τις εκλογές τα τρία κόμματα κάθονται γύρω από το τραπέζι χωρίς αλαζονεία, και αναζητούν κοινό τόπο στη βάση της ειλικρίνειας.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 23**Ο Odysseas Konstantinopoulos** ενημέρωσε την κατάστασή του.

4 Νοεμβρίου 2016 · 🌐

Σύντροφοι ψυχραιμία...

Όταν ήμουν εκπρόσωπος τύπου του ΠΑΣΟΚ υπήρχε μια ομάδα που έλεγε ότι το ΠΑΣΟΚ είναι δεξιό και ουρά της ΝΔ, σήμερα παρακολουθώ μια άλλη ομάδα να λέει ότι το ΠΑΣΟΚ ετοιμάζεται για συνεργασία με το [ΣΥΡΙΖΑ](#)! Δυστυχώς και τότε και τώρα μόλις πάμε να ορθοποδήσουμε σε μια αυτοδύναμη πορεία έχουμε τα ίδια φαινόμενα και στο τέλος οι μόνοι χαμένοι είμαστε εμείς οι ίδιοι. Ας σταματήσουμε τις διαμάχες, ούτε με [ΣΥΡΙΖΑ](#) ούτε με ΝΔ, αυτοδύναμη πορεία, όλοι μαζί. Μην σπαταλάμε δυνάμεις σε εσωτερικές συγκρούσεις, δεν αξίζει. Ας μην επιτρέψουμε σε [ΣΥΡΙΖΑ](#) και ΝΔ να χαρούν από τις δικές μας συγκρούσεις! Καλό βράδυ σε όλους .

Υ.Γ. Δεν πρόκειται να απαντήσω σε σχόλια, το κείμενο αφορά αποκλειστικά συντρόφους κ συντρόφισσες που αντέξαμε στα δύσκολα.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 24**Odysseas Konstantinopoulos**

21 Νοεμβρίου 2016 · 🌐

Ο Κουρουμπλής ψάχνει κόμμα για να εκλεγεί Βουλευτής και μιλάει για συνεργασία με ΠΑΣΟΚ! Ντροπή! Εμείς θα ξανασυναντηθούμε με τους προοδευτικούς πολίτες που εξαπατήθηκαν από τον [ΣΥΡΙΖΑ](#), αλλά όχι με τους πολιτικούς τυχοδιώκτες όπως ο Κουρουμπλής, η Τζάκρη, ο Σπίρτζης, ο Μπόλαρης κλπ. Πάθαμε και μάθαμε.

Προχωράμε δυνατά όλοι μαζί για τη δεύτερη θέση.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 25

Ο **Odysseas Konstantinopoulos** ενημέρωσε την κατάστασή του.

20 Φεβρουαρίου · 🌐

Αυτόνομη πορεία. Ούτε «δίδυμα» ούτε «τρίδυμα»...

Δημοσιεύθηκε χθες άρθρο ενός δημοσιογράφου, αλλά και μια συνέντευξη ενός κορυφαίου στελέχους του ΠΑΣΟΚ σχετικά με τη στρατηγική για το μέλλον της Παράταξης, τα «δίδυμα» και τα «τρίδυμα».

Όσον αφορά στο πατριωτικό και εθνικό μας καθήκον, να θυμίσουμε πως είμαστε το μόνο κόμμα που από το 2009 έχουμε ξεκάθαρη πατριωτική και εθνική γραμμή και δεν δεχόμαστε να μας κουνά το δάχτυλο κανείς – πολύ περισσότερο μάλιστα από τον **ΣΥΡΙΖΑ** ή τη ΝΔ. Ίσως αυτή είναι μία από τις ουσιαστικές πολιτικές διαφορές μας με αυτούς: ότι εμείς βάλαμε το εθνικό συμφέρον πάνω από το κομματικό.

Από τον δημόσιο «εμφύλιο» στη Δημοκρατική Συμπράταξη, με εκατέρωθεν κατηγορίες ότι κάποιοι θέλουν να την κάνουν «ουρά του **ΣΥΡΙΖΑ**» και άλλοι «ουρά της ΝΔ», θα περάσουμε στον μοιρολατρικό ανταγωνισμό ότι «δεν κάνουμε τίποτε χωρίς το **ΣΥΡΙΖΑ** και τη ΝΔ»! Εμείς, δηλαδή, πρέπει οπωσδήποτε να εξαρτούμε τη στάση μας από το τι θα αποφασίσει ο **ΣΥΡΙΖΑ** ή η ΝΔ; Έτσι αντιλαμβάνονται κάποιοι την αυτόνομη πορεία μας; Ποιο δίλημμα θα θέσουμε τελικά εμείς στους πολίτες; Με αυτή τη νοοτροπία, ανεξαρτήτως εκλογικής θέσης, ίδιος θα είναι ο ρόλος μας.

Για παράδειγμα, αν αύριο ο **ΣΥΡΙΖΑ** και η ΝΔ αποφασίσουν να συγκυβερνήσουν, πρέπει η Δημοκρατική Συμπράταξη και το ΠΑΣΟΚ να συμμετέχουν πάση θυσία στη συγκυβέρνηση;

Αυτόνομη πορεία σημαίνει ότι εμείς καθορίζουμε τις εξελίξεις. Γι' αυτό ζητάμε αλλαγή συσχετισμών μετά από εκλογές: για να επιβάλουμε εθνική συνεννόηση. Η στρατηγική που κάποιοι μάλλον εισηγούνται στην ηγεσία της Παράταξης είναι αντίθετη στο συμφέρον της χώρας, αλλά και στην προοπτική της Δημοκρατικής Συμπράταξης και του ΠΑΣΟΚ να αναπτυχθεί στον μεγάλο προοδευτικό πόλο της Ελλάδας.

Στόχος μας είναι η δεύτερη θέση στις επόμενες εκλογές, στόχος απόλυτα εφικτός.

ΥΓ: Δεν στοχοποιώ τις πολιτικές απόψεις ή τους φορείς τους. Αφού όμως τέθηκαν ανοιχτά στο δημόσιο διάλογο πριν συζητηθούν στα όργανα του κόμματος, οφείλω κι εγώ να εκφράσω δημόσια την άποψή μου. Η ενότητα και η ενίσχυση της Παράταξης παραμένει κύρια πολιτική μου πυξίδα: Αγωνίζομαι και ενδιαφέρομαι για μία μεγάλη, προοδευτική Παράταξη του αυτόνομου «εμείς», όχι για ένα μικρό, φοβικό κόμμα των εξαρτημένων «εγώ».

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 26

Νίκος Ανδρουλάκης

13 Απριλίου · 🌐

"Αν πραγματικά προχωρούσε το εγχείρημα της ενωμένης κεντροαριστεράς και έμπαιναν στην άκρη μωροφιλοδοξίες και προσωπικές στρατηγικές... Αν ενοποιούσαμε τον χώρο βάσει ενός σύγχρονου προγράμματος, με ριζοσπαστική ανανέωση σε επίπεδο πολιτικού ήθους και προσώπων, θα είχαμε ραγδαία κατάρρευση του **ΣΥΡΙΖΑ** και άνοδο της Κεντροαριστεράς. Είναι άλλωστε εθνική ευθύνη να προχωρήσουμε προς αυτόν τον δρόμο".

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 27**Andreas Loverdos**

13 Νοεμβρίου 2016 · 🌐

Είναι κωμικά και ύποπτα όσα γράφονται και λέγονται για συνεργασία μας με τον [ΣΥΡΙΖΑ](#).

Δεν υπάρχει περίπτωση!

Καμμία!!!

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 28**Andreas Loverdos**

26 Ιουνίου στις 1:31 μ.μ. · 🌐

Ο Α. Τσίπρας εκτός απ' όλα τα άλλα στερείται και συναισθηματικής νοημοσύνης. Αλλιώς θα είχε αντιληφθεί αυτό που όλοι έχουν καταλάβει: Το ΠΑΣΟΚ με τον [ΣΥΡΙΖΑ](#), καμμία παρτίδα.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 29**Evy Christofilopoulou**

28 Ιουνίου 2016 · 🌐

Εμείς είμαστε απέναντι στον λαϊκισμό που ωθεί την Ευρώπη προς τη διάλυση, είτε είναι αριστερός είτε δεξιός. Άρα δεν θα τσιμπήσουμε στο λαϊκισμό του [ΣΥΡΙΖΑ](#). Η σταθερή μας θέση είναι μία: σε αυτή τη φάση και για το χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί, η χώρα χρειάζεται την ευρύτερη δυνατή συνεργασία δυνάμεων.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 30**Evy Christofilopoulou**

20 Ιουνίου στις 1:33 μ.μ. · 🌐

Από αυτή τη Βουλή ουδεμία συναίνεση μπορεί να προκύψει. Εμείς, ένα κόμμα σοσιαλδημοκρατικό και προοδευτικό, δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε με τον εθνολαϊκισμό και με τις διχαστικές και πολωτικές λογικές του [ΣΥΡΙΖΑ](#), «ντυμένες» με δήθεν αριστερό λόγο, ενώ στην πράξη η κυβέρνηση υλοποιεί τις πιο ακραίες νεοφιλελεύθερες πολιτικές του κ. Σόιμπλε.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 31**Evy Christofilopoulou**

3 Ιουλίου στις 3:43 μ.μ. · 🌐

Η Δημοκρατική Συμπράταξη είναι αυτόνομος πόλος. Δεν θα γίνει "δεκανίκι" ούτε του ΣΥΡΙΖΑ ούτε της Νέας Δημοκρατίας.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 32**ΠΑΣΟΚ** @pasok · 8 Νοε

.@FofiGennimata: Ο κ. Τσίπρας δηλώνει αθεράπευτα αισιόδοξος. Στην πραγματικότητα είναι αθεράπευτα ακατάλληλος. bit.ly/2AuUywc

2

7

17

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 33**ΠΑΣΟΚ** @pasok · 23 Αυγ

Δεν έχουν ακόμη καταλάβει ότι το ΠΑΣΟΚ έχει και θα έχει την δίκη του αυτόνομη πορεία. → bit.ly/2irwYfo

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 34**ΠΑΣΟΚ** @pasok · 11 Απρ

Αποτελεί πολιτική και ιστορική απρέπεια η ταύτιση του Αλέξη Τσίπρα με τον ιστορικό ηγέτη και ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ, Ανδρέα Παπανδρέου.

4

22

50

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 35**E. Christofilopoulou** @evichrist · 2 Ιουλ

Η πόρτα πρέπει να παραμείνει ερμητικά κλειστή στο μόρφωμα λαϊκισμού, αυταρχισμού & τυχοδιωκτισμού που είναι ο ΣΥΡΙΖΑ!

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 36.1

↻ Ο χρήστης ΠΑΣΟΚ έκανε Retweet

Andreas Loverdos @a_loverdos · 26 Αυγ

Τι θα κάνει το ΠΑΣΟΚ μετεκλογικά είναι δικός μας λογαριασμός.
Ούτε τον κ.Κουρουμπλή ούτε τους άλλους ριψάσπιδες θα ρωτήσουμε. Τελεία!

💬 62 ↻ 121 ❤️ 569 ✉

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 36.2

Andreas Loverdos

@a_loverdos

Στην πρόταση του Α.Τσίπρα για συνεργασία
η απάντηση είναι μία: Ούτε με το πιστόλι
στον κρόταφο.

1:14 π.μ. - 25 Ιουν 2017

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 37

Evangelos Venizelos @EVenizelos · 13 Νοε 2016

Πολιτική λύση από την παρούσα Βουλή με σχετική πλειοψηφία ΣΥΡΙΖΑ και
απόλυτη πλειοψηφία ΣΥΡΙΖΑ ΑΝΕΛ δεν υπάρχει #karavel

💬 ↻ 15 ❤️ 48

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 38

Evangelos Venizelos @EVenizelos · 1 Ιουλ

Στη συντριπτική εκλογική ήττα του ΣΥΡΙΖΑ. Στην απομάκρυνση αυτής της
κυβέρνησης το ταχύτερο δυνατό #SynedrioDHSY

💬 1 ↻ 19 ❤️ 74

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 39

Evangelos Venizelos @EVenizelos · 15 Δεκ 2016

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ ΑΝΕΛ έβλαψε και βλάπτει βαθιά τη χώρα #vouli

💬 4 ↻ 22 ❤️ 56

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 40

Evangelos Venizelos @EVenizelos · 21 Φεβ

Η θέση ΠΑΣΟΚ και Δημοκρατικής Συμπαράταξης είναι σαφής: Χρειαζόμαστε εκλογές. Να φύγει αυτή η βλαπτική κυβέρνηση. @_Alpha989

4

31

78

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 41

Evangelos Venizelos @EVenizelos · 1 Ιουλ

Οι πρακτικές πολιτικές προϋποθέσεις για να πάμε στην «Ελλάδα μετά» συνίστανται στην αλλαγή των εκλογικών συσχετισμών. #SynedrioDHSY

8

24

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 42

Evangelos Venizelos @EVenizelos · 1 Ιουλ

Δεν κρατούμε ίσες αποστάσεις συμβολικού χαρακτήρα. Αναλαμβάνουμε πολιτική κ προγραμματική πρωτοβουλία για τ «Ελλάδα μετά». #SynedrioDHSY

11

38

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 43

Evangelos Venizelos @EVenizelos · 1 Ιουλ

Μέσα στο ευρύ φάσμα του προοδευτικού κέντρου χάνει το νόημα της η κουτοπόνηρη διεκδίκηση της κεντροαριστεράς από το ΣΥΡΙΖΑ. #SynedrioDHSY

1

15

46

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 44

Fofi Gennimata @FofiGennimata · 20 Αυγ

Δεν είμαστε ούτε θα γίνουμε δεκανίκι κανενός.

Το πραγματικό δεκανίκι του κ. Μητσοτάκη είναι ο κ. Τσίπρας

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 45

🔄 Ο χρήστης ΠΑΣΟΚ έκανε Retweet

Fofi Gennimata @FofiGennimata · 14 Μαΐ

Αρνηθήκαμε τον ρόλο της συμπληρωματικής δύναμης, χαράξαμε δρόμο
αυτόνομης πορείας στον οποίο επιμένουμε μέχρι σήμερα @DSymparataxi

🔄 3

18

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 46

Fofi Gennimata @FofiGennimata · 3 Αυγ

Είναι σαφές ότι η @DSymparataxi δεν θα συναινέσει και δεν θα συμπράξει σε
Νομοσχέδια που δεν αφορούν τους πολίτες και τα προβλήματα τους.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 47

Fofi Gennimata @FofiGennimata · 18 Μαΐ

Μην περιμένετε από εμάς καμία ανοχή, καμιά συνενοχή.
Λέμε ΟΧΙ σε όλα #vouli

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 48

Fofi Gennimata @FofiGennimata · 9 Ιουλ

Καμία σχέση δεν έχει με την Κεντροαριστερά ο κ. Τσίπρας. Ούτε η πολιτική που
εφαρμόζει, ούτε το ήθος και το ύφος της κυβέρνησής του.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 49

🔄 Ο χρήστης ΠΑΣΟΚ έκανε Retweet

Fofi Gennimata @FofiGennimata · 14 Μαΐ

Δεν χρειαζόμαστε έναν άχρωμο μεσαίο χώρο, παρακολούθημα και
συμπλήρωμα είτε του ενός, είτε του άλλου @DSymparataxi

3

5

37

🔄 Ο χρήστης ΠΑΣΟΚ έκανε Retweet

Fofi Gennimata @FofiGennimata · 14 Μαΐ

Χρειαζόμαστε ένα σύγχρονο σοσιαλδημοκρατικό, ευρωπαϊκό, κεντροαριστερό
πολιτικό φορέα, με σαφείς διαχωριστικές γραμμές.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 50

Fofi Gennimata @FofiGenn... · 11 Σεπ ✓

Η ηγεσία και οι πολιτικές του ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να ηττηθούν στρατηγικά. Για να συντριβεί μαζί τους ο λαϊκισμός, η δημαγωγία, η μισαλλοδοξία

2

9

26

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 51

Fofi Gennimata @FofiGenn... · 10 Νοε ✓

Έτσι όπως πάει ο κ. Τσίπρας θα καλύψει τον χώρο της Κεντροδεξιάς. Μάλλον ο κ. Μητσοτάκης θα πρέπει να αρχίσει να ανησυχεί [@AntennaNews](#)

10

37

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 52

Fofi Gennimata @FofiGenn... · 06 Νοε ✓

Ηττοπαθής η προσέγγιση που μας θέλει συμπλήρωμα του ενός ή του άλλου. Ζητώ από τους πολίτες η επόμενη αναμέτρηση να είναι αναμέτρηση για 3.

10

25

76

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 53

ΣΥ.ΡΙΖ.Α.

24 Ιουνίου 2014 · €

...

Το ξεπούλημα της ΔΕΗ και των αιγιαλών, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η διάλυση του ασφαλιστικού συστήματος συνιστούν τα νέα μνημονιακά εγκλήματα στα οποία η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ προχωρούν ακάθεκτοι, γνωρίζοντας τις καταστροφικές συνέπειες για την κοινωνία και την οικονομία.

Ο ΣΥΡΙΖΑ θα σταθεί εμπόδιο στα σχέδια τους, θα υπερασπιστεί τα συμφέροντα των εργαζομένων, και δεν θα αφήσει τη χώρα έρμαιο στις ορέξεις των δανειστών.

<http://goo.gl/PbMvoN>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 54**ΣΥ.ΡΙΖ.Α.**

...

26 Νοεμβρίου 2013 · 🌐

"Προκαλούμε το [ΠΑΣΟΚ](#) να μην περιμένει τη συζήτηση στη Βουλή και να μιλήσει τώρα. Ας αφήσει τις αθλιότητες. Οι αρχιτέκτονες της διαπλοκής δεν θα υποδυθούν τους εξαγνισμένους αγγέλους της κάθαρσης."

Η απάντηση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ στο σχόλιο του Γραφείου Τύπου του [ΠΑΣΟΚ](#), σχετικά με το non paper του ΣΥΡΙΖΑ για τα Ναυπηγεία Σκαρμαγκά

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 55**ΣΥ.ΡΙΖ.Α.**

...

7 Οκτωβρίου 2015 · 🌐

Ρ. Σβίγκου: Τεράστιες οι διαφορές μας με ΝΔ - [ΠΑΣΟΚ](#) και Ποτάμι
<http://bit.ly/1jcM4B5>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 56**Παναγιώτης Λαφαζάνης / Panagiotis Lafazanis**

...

7 Ιανουαρίου 2015 · 🌐

ΚΑΜΜΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΗ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΕ [ΠΑΣΟΚ](#), ΠΟΤΑΜΙ, ΓΑΠ

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 57**Γιάννης Δραγασάκης - Yannis Dragasakis**

...

16 Σεπτεμβρίου 2013 · 🌐

Συνέντευξη στην εφημερίδα Αυγή: "Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα γίνει [ΠΑΣΟΚ](#) αλλά η Αριστερά του 21ου αιώνα"

ΔΕΙΤΕ ΕΔΩ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ à <http://www.dragasakis.gr/sinedeuxis.php?id=938>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 58**Γιάννης Δραγασάκης - Yannis Dragasakis**

30 Ιουλίου 2013 · 🌐

...

27/07/2013

Συνέντευξη στην Εφημερίδα των Συντακτών: "Δεν θα γίνουμε ούτε νέο ΠΑΣΟΚ ούτε ένα άλλο ΚΚΕ"

<http://www.dragasakis.gr/page2.php?id=931>

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 59**Alexis Tsipras**

8 Απριλίου 2012 · 🌐

...

ΝΑ ΠΑΜΕ ΜΑΖΙ ΣΤΙΣ ΜΟΝΟΕΔΡΙΚΕΣ!

Προτείνουμε ανοιχτά την προεκλογική συνεργασία της αριστεράς στις μονοεδρικές περιφέρειες με ένα σαφές αντιμνημονιακό πρόταγμα. Είναι οκτώ έδρες. Ας μην τις χαρίσουμε ούτε στο ΠΑΣΟΚ ούτε στη ΝΔ. Μια σύμπραξη, ΣΥΡΙΖΑ, ΚΚΕ, ΔΗΜΑΡ, Οικολόγων στις μονοεδρικές μπορεί να είναι πρώτη δύναμη στις μονοεδρικές και να αφαιρέσουν έστω οκτώ έδρες από τα κόμματα του μνημονίου. Στηρίζοντας ο ένας το ψηφοδέλτιο του άλλου στις μονοεδρικές που θα συμφωνήσουμε. Και εμείς δηλώνουμε εκ των πρότερων ότι δε θέλουμε παρά μία μόνο από τις οκτώ. Οι διαφορετικές μας πορείες δυστυχώς πάνε να δώσουν δώρο το μπόνους των πενήντα εδρών στον κ. Σαμαρά.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 60**Alexis Tsipras**

12 Μαΐου 2012 · 🌐

...

Για τις σημερινές δηλώσεις Βενιζέλου κατά την επίσκεψη του στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια

Από τις δηλώσεις του κ. Βενιζέλου κατά την σημερινή συνάντησή του με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια, έγινε σαφές πως υπάρχει προγραμματική συμφωνία ανάμεσα στην ΝΔ το ΠΑΣΟΚ και την ΔΗΜ.ΑΡ για τη συγκρότηση κυβέρνησης.

Εκτιμούμε πως πρόκειται για μία προσπάθεια συνέχισης της μνημονιακής πολιτικής. Είναι όμως αδιανόητο και πρωτάκουστο να θέτουν ως προϋπόθεση για την συγκρότηση μιας τέτοιας κυβέρνησης, τη συμμετοχή του ΣΥΡΙΖΑ που ως γνωστόν αντιμάχεται την άδικη και καταστροφική πολιτική του μνημονίου και κατέθεσε με σαφήνεια πριν και μετά τις εκλογές την δική του εναλλακτική προγραμματική πρόταση.

Ας αναλάβουν λοιπόν τις ευθύνες τους απέναντι στο λαό και ας προχωρήσουν. Τα αριθμητικά δεδομένα τους το επιτρέπουν. Θα κριθούν και αυτοί και εμείς.

Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου ΣΥΡΙΖΑ / ΕΚΜ

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 61**Γιάννης Μπαλάφας**

9 Ιουνίου · 🌐

...

Γιάννης Μπαλάφας: "Στην Βρετανία το Εργατικό κόμμα, του Κόρμπιν "εγκαταλείπει" την κλίση προς τα δεξιά και επανέρχεται στις αφετηρίες του, σε μια πολιτική που μιλάει για κοινωνικό κράτος, για ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών υγείας, της παιδείας και παίρνει θετικά αποτελέσματα στις εκλογές. Στην Ελλάδα αντιθέτως, το ΠΑΣΟΚ ακολουθεί μια αποτυχημένη και ξεπερασμένη πολιτική τα τελευταία χρόνια".

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 62**Νίκος Παππάς**

13 Ιανουαρίου 2015 · 🌐

...

Δεν συνεργαζόμαστε με ΠΑΣΟΚ, Ποτάμι και Παπανδρέου.
Ο Σύριζα θα επιδιώξει να εφαρμόσει το πρόγραμμα του με μια σταθερή, συμπαγή κυβέρνηση με εντολή αυτοδυναμίας.
Έαν η χώρα μας οδηγηθεί σε δεύτερες εκλογές δεν θα είναι δική μας ευθύνη.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 63**Αλέκος Φλαμπουράρης**

3 Σεπτεμβρίου · 🌐

...

<https://left.gr/.../al-flampouraris-einai-themito-o-syriza-na...>

«Μια κεντροαριστερά που έχει για μοναδικό εχθρό της την Αριστερά, είναι περισσότερο... κεντροδεξιά»!

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 64**Dimitris Papadimoulis**

29 Οκτωβρίου 2012 · 🌐

...

Ναι στο πακέτο των μέτρων απ το ΠΑΣΟΚ, με πρόταση Βενιζέλου. Ο λόγος; "Δεν θέλουμε να γίνουμε συνιστώσα του ΣΥΡΙΖΑ". Γιατί, σας θέλουμε εμείς;

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 65**Dimitris Papadimoulis**

...

3 Νοεμβρίου 2012 · 🌐

Η συρρίκνωση-αποσύνθεση του ΠΑΣΟΚ οφείλεται στην δεξιά, μνημονιακή του μετάλλαξη. Οι "κορυφαίοι" του, που ερίζουν, είναι απολύτως συνυπεύθυνοι.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 66**Dimitris Papadimoulis**

...

17 Νοεμβρίου 2012 · 🌐

Προς Αλ. Παπαρήγα: Ο ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ δυναμώνει ακριβώς γιατί δεν είναι, ούτε θα γίνει ΠΑΣΟΚ. Το ΚΚΕ αντίθετα μικραίνει, γιατί υπονομεύει την ενότητα!

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 67**Dimitris Papadimoulis**

...

26 Φεβρουαρίου 2013 · 🌐

Ο Β. Βενιζέλος στην Βουλή επιβεβαιώνει ότι η μετατροπή του ΠΑΣΟΚ σε εξαπτέρυγο του Α. Σαμαρά είναι στρατηγική επιλογή. Κακό του κεφαλιού τους.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 68**Dimitris Papadimoulis**

...

2 Μαρτίου 2013 · 🌐

Η αποθέωση του Γ. Παπανδρέου στο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, δείχνει την αντοχή δυναστειών και αρχηγισμού. Αλλά και την ανάγκη να γίνουν αυτά παρελθόν.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 69**Dimitris Papadimoulis**

...

26 Νοεμβρίου 2013 · 🌐

Εδώ και καιρό, το [ΠΑΣΟΚ](#) του κ Βενιζέλου έχει γίνει συνιστώσα της ΝΔ του κ Σαμαρά. Με το σκάνδαλο των υποβρυχίων, γίνεται το ανάποδο. Πάτσι...

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 70**Dimitris Papadimoulis**

...

9 Μαΐου 2013 · 🌐

Η μετατροπή [ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ](#) σε συνιστώσες της ΝΔ και οι νέες "πρόβες διάσπασης" στο [ΠΑΣΟΚ](#), εδραιώνουν τον ΣΥΡΙΖΑ ως τον αριστερό-προοδευτικό πόλο.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 71**Dimitris Papadimoulis**

...

4 Ιουλίου 2014 · 🌐

Κυβέρνηση: "Καλή η συνεργασία κομμάτων για την επίτευξη κοινών στόχων, όταν είναι ΝΔ-[ΠΑΣΟΚ](#). "Ανωμαλία" όμως, όταν την επιδιώκει ο ΣΥΡΙΖΑ"...

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 72**Dimitris Papadimoulis**

...

8 Ιανουαρίου 2015 · 🌐

Η "μεταγραφή" της Γκερέκου μυρίζει αμοραλισμό και για τις δυο πλευρές. Ας όψεται και η ηγεσία του [ΠΑΣΟΚ](#), που το μετέτρεψε σε συνιστώσα της ΝΔ...

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 73**Dimitris Papadimoulis**

...

30 Ιουλίου 2015 · 🌐

Όσοι από ΝΔ και [ΠΑΣΟΚ](#) επιδιώκουν, εκμεταλλευόμενοι τα εσωτερικά προβλήματα του ΣΥΡΙΖΑ, να επανακάμψουν, ας το ξεχάσουν. Δεν τους θέλει ο λαός.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 74**Dimitris Papadimoulis**

30 Νοεμβρίου 2015 · 🌐

...

Στην Πορτογαλία, οι Σοσιαλιστές συνεργάζονται με την Αριστερά σε κυβερνητικό επίπεδο. Στην Ελλάδα το [ΠΑΣΟΚ](#), παραμένει δυστυχώς "ουρά" της ΝΔ.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 75**Δημήτρης Παπαδημούλης**

24 Σεπτεμβρίου · Νέα Φιλαδέλφεια, Central Macedonia · 🌐

...

Το [ΠΑΣΟΚ](#) κατηγορεί τον ΣΥΡΙΖΑ, γιατί χτίζει συμμαχίες και με τους ευρωσοσιαλιστές. Όταν έχεις "κολλήσει" τόσο πολύ με τη ΝΔ, αυτό παθαίνεις...

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 76**Dimitris Papadimoulis**

12 Νοεμβρίου στις 11:38 μ.μ. · 🌐

...

Η μαζική συμμετοχή πολιτών στην εκλογή προέδρου του νέου φορέα είναι θετική για την δημοκρατία. Το αποτέλεσμα του πρώτου γύρου δείχνει ότι ο νέος φορέας είναι ΠΑΣΟΚplus και συνιστά ήττα όσων ήθελαν ανοιχτά την σύμπραξη με την ΝΔ. Η κεντροαριστερά δεν μπορεί να είναι αντί-αριστερά...

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 77**Δημήτρης Παπαδημούλης**

14 ώρες · 🌐

...

Συγχαρητήρια στη Fofi Gennimata για την εκλογή της. Βαδίζοντας προς το τέλος της κρίσης, που προκάλεσαν η χρεοκοπία και τα μνημόνια, απαιτείται προοδευτικό σχέδιο, διάλογος, ήπιο κλίμα κι ευρύτερες συγκλίσεις για να οικοδομήσουμε μια ισχυρή κι αναπτυσσόμενη μεταμνημονιακή Ελλάδα.

Μου αρέσει!

Σχολιάστε

Κοινοποιήστε

Δημήτρης Παπαδημούλης Για ανοίξει ένας τέτοιος δρόμος χρειάζεται να απαλλαγούν από τις αντιΣυριζα ακρότητες κ την λογική δορυφόρου της ΝΔ. Η κεντροαριστερά δεν μπορεί να είναι αντί-Αριστερά.

Μου αρέσει! · Απάντηση · 👍👎 10 · 13 ώρες

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 78

Dim. Papadimoulis @rapadimoulis · 28 Μαΐ 2012

Προς ηγεσία **ΠΑΣΟΚ**: έχει στραφεί προς τον **ΣΥΡΙΖΑ**, ένα μεγάλο μέρος της κοινωνικής βάσης και όχι το "βαθύ **ΠΑΣΟΚ**"

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 79

Dim. Papadimoulis @rapadimoulis · 8 Νοε 2012

ΣΥΡΙΖΑ: Η σύγχρονη παράταξη της Αριστεράς, χτίζεται με πρόγραμμα, σοβαρότητα και άνοιγμα στην κοινωνία. Όχι με κακέκτυπα και ρεταλία **ΠΑΣΟΚ**-**ΝΔ**.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 80

Dim. Papadimoulis @rapadimoulis · 5 Μαΐ 2016

@EurActiv: «**ΠΑΣΟΚ** κ Ποτάμι: κομπάρσοι της **ΝΔ** κ σε απόλυτη αναντιστοιχία με τους Ευρωσοσιαλιστές, όπου ανήκουν» ow.ly/4nrDL6

2

9

7

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 81

Dim. Papadimoulis @rapadimoulis · 2 Ιουλ 2017

ΔΗΣΥ: Χωρίς αυτοκριτική κ νέες ιδέες. Το αντιΣυριζα μένος, σε αντίθεση με τους ευρωσοσιαλιστές, διευκολύνει όσους την θέλουν δορυφόρο της **ΝΔ**.

14

75

77

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 82

Νίκος Παππάς @nikospappas16 · 26 Απρ 2012

Μας καλεί να ακολουθήσουμε το παράδειγμα της γαλλικής αριστεράς. Ποιανού το παράδειγμα ακολούθησαν στο **πασοκ** συνεργαζόμενοι με δντ και λάος?

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 83**Νίκος Παππάς** @nikosrappas16 · 30 Ιουν 2014

Η πρόταση Αβραμόπουλου αφορά τα εσωτερικά της ΝΔ. Εκλογές απαραίτητες.
Συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ με ΠΑΣΟΚ-ΝΔ αποκλείεται.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 84**Panos Rigas** @panos_rigas · 23 Οκτ 2015

Ρήγας: Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα μετεξελιχθεί σε ένα κόμμα σοσιαλδημοκρατικό |
 πολιτική | ethnos.gr ethnos.gr/article.asp?ca...

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 85**Panos Rigas** @panos_rigas · 20 Φεβ

Π.Ρήγας στον @skaigr : "Η σοσιαλδημοκρατία στην Ελλάδα δεν έχει κάνει
 κανένα βήμα που να δημιουργεί πλαίσιο πολιτικής συνεργασίας".

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 86**Stratoulis Dimitris** @StratoulisD · 3 Νοε 2013

Ούτε ο Ειρηνικός Ωκεανός δεν μπορεί να ξεπλύνει τις ευθύνες ΝΔ και **ΠΑΣΟΚ**
paraskhnio.gr/ekloges-gia-na...

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 87**Stratoulis Dimitris** @StratoulisD · 11 Οκτ 2014

Στρατούλης: Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα συνεργαστεί με ΝΔ και **ΠΑΣΟΚ** bit.ly/1vYSpSt via
[@enikos_gr](https://twitter.com/enikos_gr)

2

7

2

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 88

 Alexis Tsipras @atsipras · 17 Ιαν 2013

Το **ΠΑΣΟΚ** του Ανδρέα Παπανδρέου το 1989, δεν ήταν συνιστώσα της ΝΔ, όπως το κατάντησε ο κος Βενιζέλος σήμερα.

 4 9 2

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 89

 Alexis Tsipras @atsipras · 17 Ιαν 2013

Να φτάνουμε στο σημείο να ακούμε πως ενορχηστρώσαμε σκευωρία ενάντια στο **ΠΑΣΟΚ** και στο κο Βενιζέλο, πάει πολύ.

 1 2 1

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 90

 Alexis Tsipras @atsipras · 17 Ιαν 2013

Πως είναι δυνατόν να μας αποδίδετε σκοπιμότητα να στοχοποιήσουμε το **ΠΑΣΟΚ**, όταν εσείς οι ίδιοι αλληλοστοχοποιήστε;

  4

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 91

 Alexis Tsipras @atsipras · 17 Ιαν 2013

Ας αφήσετε λοιπόν κατά μέρους τα περί σκευωρίας.
Δεν μας απασχολεί ούτε ο κος Βενιζέλος, ούτε το **ΠΑΣΟΚ**.

  3 1

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 92

 Alexis Tsipras @atsipras · 9 Μαΐ 2014

Η παλιά Ελλάδα είναι το πολιτικό & οικονομικό σύστημα της διαπλοκής & της διαφθοράς που κυβέρνησε επί δεκαετίες. Είναι το **ΠΑΣΟΚ** και η ΝΔ.

 4 4 5

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 93

Alexis Tsipras @atsipras · 1 Δεκ 2015

Ένα **ΠΑΣΟΚ** ουρά μιας παραλυμένης δεξιάς, που δε μπορεί να στοιχηθεί ούτε στο ελάχιστο με τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία.

12

20

37

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 94

Alexis Tsipras @atsipras · 21 Ιουλ 2016

Το **ΠΑΣΟΚ** διαπράττει ένα ιστορικό ατόπημα. Επιλέγει το ρόλο του συμπληρώματος της δεξιάς του κ. Μητσοτάκη.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ 95

Alexis Tsipras @atsipras · 3 ώρες

Απάντηση στο χρήστη @atsipras

2

Ελπίζω η εκλογή της να συμβάλει στη βελτίωση των σχέσεων και στον διάλογο μεταξύ των προοδευτικών δυνάμεων στη χώρα μας, όπως ήδη γίνεται σε όλη την Ευρώπη.

4

10

22

Alexis Tsipras @atsipras · 3 ώρες

Τηλεφώνησα πριν λίγο στη Φώφη Γεννηματά προκειμένου να την συγχαρώ για τη χθεσινή της εκλογή και να της ευχηθώ επιτυχία στα καθήκοντα της.

1

Η σημαντική συμμετοχή πολιτών σε πολιτικές διεργασίες είναι ένα θετικό μήνυμα για το πολιτικό μας σύστημα.

13

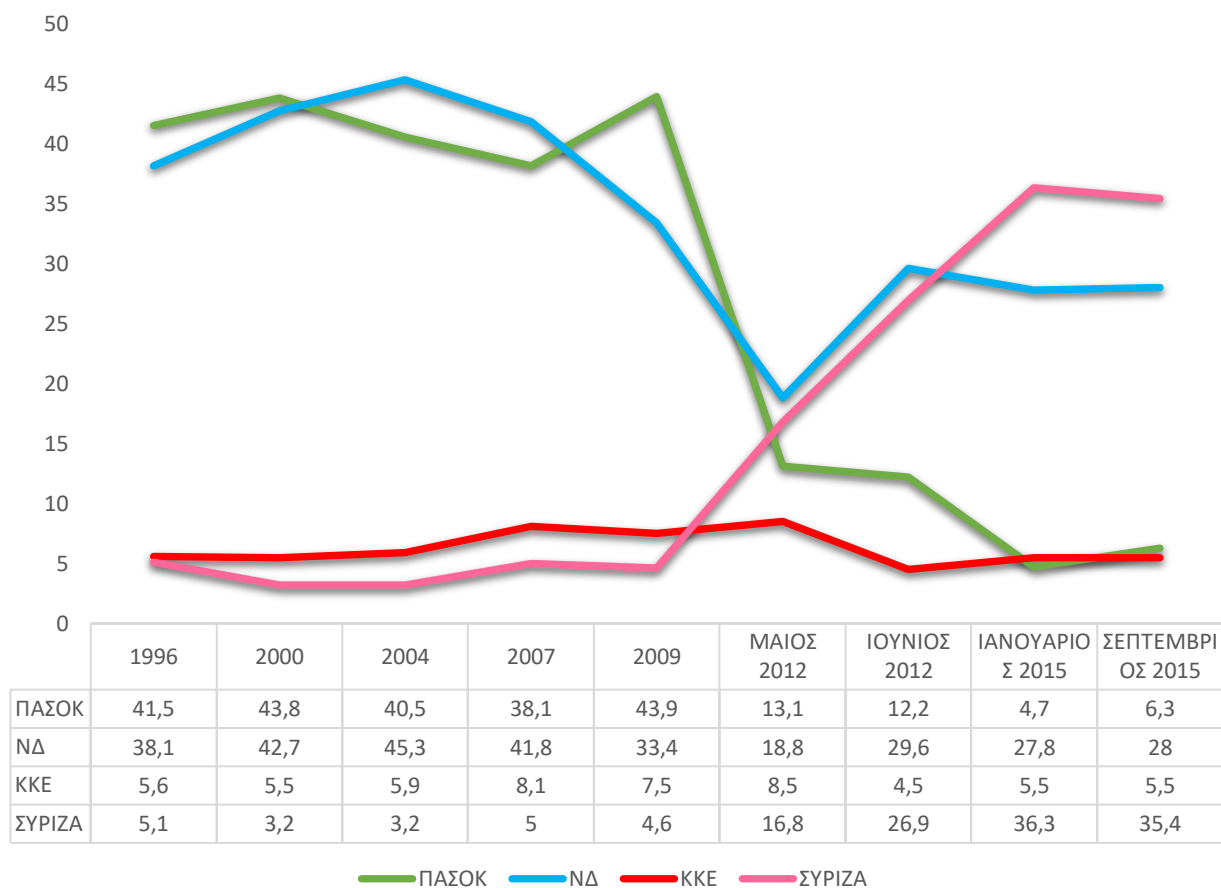

13

35

ΠΙΝΑΚΑΣ 1**Εξέλιξη της εκλογικής δύναμης ΠΑΣΟΚ, ΝΔ, ΚΚΕ και ΣΥΡΙΖΑ από το 1996 μέχρι το 2015****Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών**

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Με βάση το υλικό που έχουμε παρουσιάσει και αναλύσει ήδη, προβαίνουμε στην δημιουργία μιας πενταβάθμιας κλίμακας στην οποία αντικατοπτρίζεται πιο ξεκάθαρα η θέση του κάθε στελέχους, της κάθε τάσης στο εσωτερικό των κομμάτων, καθώς και όλων των αρθρογράφων, των ακαδημαϊκών και των πρώην στελεχών που μελετήσαμε στην παρούσα εργασία όσον αφορά το πόσο θετικοί, αρνητικοί ή ουδέτεροι είναι απέναντι στην προοπτική της συμπόρευσης των δύο πολιτικών χώρων. Έτσι, λοιπόν, οι τιμές -2 και -1 δηλώνουν την ολική και την μερική αντίθεση αντίστοιχα, σέ ένα τέτοιο ενδεχόμενο, η τιμή 0 δηλώνει την ουδετερότητα και οι τιμές +1 και +2 δηλώνουν την μερική και την ολική συναίνεση αντίστοιχα, για την πιθανότητα οι δύο χώροι να συνεργαστούν σε κυβερνητικό ή σε οποιοδήποτε άλλο επίπεδο.

ΠΑΣΟΚ-ΔΗΣΥ	-2	-1	0	+1	+2
ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ		•			
ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ	•				
ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ			•		
ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ			•		
ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ			•		
ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ 75				•	
ΚΡΕΜΑΣΤΙΝΟΣ				•	
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ	•				
ΛΟΒΕΡΔΟΣ	•				
ΜΑΝΙΑΤΗΣ			•		
ΠΑΓΚΑΛΟΣ				•	
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ				•	
ΡΑΓΚΟΥΣΗΣ					•
ΡΕΠΠΙΑΣ				•	
ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ			•		
ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ	•				
ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ	•				

ΣΥΡΙΖΑ	-2	-1	0	+1	+2
ΒΟΥΤΣΗΣ				•	
ΓΛΕΖΟΣ				•	
ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ		•			
ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ			•		
ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ				•	
ΚΟΥΡΟΥΜΠΛΗΣ					•

ΛΑΦΑΖΑΝΗΣ	•				
ΜΑΝΙΟΣ			•		
ΜΗΛΙΟΣ	•				
ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ				•	
ΜΠΑΛΑΟΥΡΑΣ				•	
ΜΠΑΛΑΦΑΣ				•	
ΜΠΟΛΑΡΗΣ				•	
ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗΣ		•			
ΠΑΠΠΑΣ			•		
ΡΗΓΑΣ		•			
ΣΒΙΓΚΟΥ			•		
ΣΚΟΥΡΛΕΤΗΣ				•	
ΣΤΑΘΑΚΗΣ	•				
ΣΤΡΑΤΟΥΛΗΣ	•				
ΤΑΣΗ ΤΩΝ 53+	•				
ΤΖΑΚΡΗ				•	
ΤΖΑΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ		•			
ΤΣΙΠΡΑΣ				•	
ΦΙΛΗΣ				•	
ΦΛΑΜΠΟΥΡΑΡΗΣ				•	
ΦΩΤΙΟΥ		•			

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΙ, ΠΡΩΗΝ ΣΤΕΛΕΧΗ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟΙ	-2	-1	0	+1	+2
ΑΛΑΒΑΝΟΣ		•			
ΒΛΕΤΣΑΣ		•			
ΓΑΛΑΤΗΣ					•
ΓΚΙΒΑΛΟΣ	•				
ΓΡΥΣΠΟΛΑΚΗΣ	•				
ΚΑΜΠΟΥΡΑΚΗΣ	•				
ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ				•	
ΚΟΥΒΕΛΗΣ				•	
ΜΟΥΖΕΛΗΣ					•
ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΙΔΗΣ			•		
ΜΠΙΣΤΗΣ		•			
ΠΑΝΟΥΣΗΣ					•
ΣΗΜΙΤΗΣ	•				
ΣΙΑΚΑΝΤΑΡΗΣ	•				
ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ	•				